

І.Б. Іванова, А.Ю.Кожанова та ін.

Нова українська школа: організація медіаосвіти в початковій школі

Навчально-методичний посібник

(препринт)

2021

Анотація

Навчально-методичний посібник для вчителя створено в межах всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (наказ МОН України № 1199 від 18.08.2017), який проводиться за ініціативи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Зміст навчально-методичного посібника відповідає програм «Я у медіапросторі» (1-3 рік навчання), рекомендованим Міністерством освіти і науки України (лист ІМЗО №2.112-Г-831 від 28.11.2016). Запропонована модель і засоби організації медіаосвіти в початковій школі відповідають навчальним програмам НУШ-1, НУШ-2 щодо змістовної лінії «Досліджуємо медіа», а також пропонують інтеграцію прийомів розвитку медіаграмотності учнів при вивченні інших предметів (галузей).

Для вчителів початкової школи. Може бути корисним студентам педагогічних університетів, слухачам в системі підвищення педагогічної кваліфікації вчителів.

Авторський колектив: А.Ю.Кожанова, І.Б.Іванова, Т.А.Топольницька, О.С.Жирякова, М.Ю.Тугай, Н.Л.Суша, М.Ю.Філякіна, О.І.Бурлака, Н.В.Мамонтова, О.І.Козенко, А.В.Новікова, Л.А.Найдьонова

Автори посібника висловлюють щирю вдячність директору Марганецької спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови Марганецької міської ради і директору КЗ «Загальноосвітній навчальний заклад І ступеня– гімназія № 39» Кам'янської міської ради, на базі яких проводилася багаторічна апробація, а також регіональним координаторам всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти, в межах якого сформувався задум навчальної програми «Я у медіапросторі», що отримали гриф МОН України і цього посібника.

Відомості про авторів: Іванова Інна Богданівна, заступник директора загальноосвітньої школи з навчально-виховної роботи, вчителька початкових класів Першотравенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів № 2, експерт НАЗЯВО, Антоніна Юрійвна Кожанова, Топольницька Тетяна Анатоліївна (музичне мистецтво), Жирякова Олена Сергіївна, Тугай Мар'яна Юрійвна, Суша Наталя Леонідівна, Філякіна Марина Юрійвна, Бурлака Олена Іванівна, Мамонтова Наталя Володимирівна, Козенко Оксана Іванівна, вчительки початкової школи Марганецької спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови Марганецької міської ради, Новікова Анна Вячеславівна, вчителька початкових класів та курсу «Я у медіапросторі» КЗ «Загальноосвітній навчальний заклад І ступеня– гімназія № 39» Кам'янської міської ради, Найдьонова Любов Антонівна, заступник директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, науковий керівник всеукраїнського експерименту з упровадження медіаосвіти, доктор психологічних наук, член-кореспондент НАПН України.

Зміст

I. Вступ.(про медіаосвіту в Україні).....	6
II. Змістова і методична основа організації медіаосвіти в початковій школі.....	13
Формуємо медіаграмотність: перші практичні кроки (4 базові вправи).....	13
Як сформувати в учня початкове уявлення про медіапростір.....	21
Розсип інформаційних вправ для уроків курсу «Я в медіапросторі».....	26
Основні дидактичні методи в медіаосвіті: ігровізація для молодших школярів	32
III. Ключові медіаосвітні теми та їх ігрова реалізація.....	48
Факти і судження: їх застосування в медіа.....	48
Фейк. Критерії якості медіа повідомлень. Психологічний захист від непотрібної інформації.....	50
Регулювання медіаторчості: задум, замовлення, норми.....	55
Візуальна мова медіа.....	61
Хибна і спотворена інформація.....	70
Новинна грамотність. Новини - оперативна інформація про подію.....	74
БЕЗПЕЧНИЙ МЕДІАПРОСТІР. Як медіа формують сприйняття світу.....	98
Телебачення в житті сучасної людини.....	108
Інтернет. Інтернетзалежність. Кібербулінг.....	112
Хлопчики та дівчатка в медіа (гендерна репрезентація).....	118
Аналіз медіатекстів: реклама.....	123
Аналіз медіатекстів: анімація.....	130
Окремі авторські тематичні розробки (плани уроків).....	140
IV. Інтегрування медіаосвіти в навчальні предмети. Навчальні програми НУШ-1, НУШ-2: про змістовну лінію «Досліджуємо медіа» та застосування навичок медіаграмотності у вивченні інших предметів (галузей).....	172
Дослідження малюнка як медіапродукту.....	177
Інтегруємо фактчекінг: не довіряй! Перевіряй!.....	181
Уроки з інтегруванням медіаграмотності (Природничча галузь).....	187
V. Медіаосвіта в позакласній роботі.....	237
VI. Вправи для соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.....	240
VII. Післямова.....	247

I. Вступ.(про медіаосвіту в Україні)

Медіаосвіта – окремий напрям педагогічної діяльності, спрямований на розвиток у дитини необхідних психологічних новоутворень, які забезпечують здорову і розвивальну взаємодію з сучасним інформаційним простором. Результатом медіаосвіти є формування первинної медіаграмотності, яка є базисом для її вищих форм рефлексивної і творчої медіакомпетентності та загалом медіакультури.

Медіаосвіта в Україні, як і у всьому світі, здійснюється у різних формах: в закладах освіти різного рівня в формі окремих курсів та інтегровано в різні дисципліни, в позакласній і позашкільній освіті, а також через сімейну медіаосвіту і самоосвіту у відкритому інформаційному просторі.

Нова українська школа створює умови для того, аби всі потреби дітей знаходили відгуки в освітньому середовищі, в тому числі й ті, що пов'язані із повсякденними практиками використання медіа та сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Уже в початковій школі діти мають різноманітні медіапрактики, які стали значною частиною їхнього життя. Тому організація медіаосвіти в новій українській школі є важливою складовою формування безпечного і розвивального освітнього середовища.

Відповідно до розвитку мас-медіа суспільство весь час досліджує і виробляє способи допомогти дитині опанувати інформаційний простір як особливу частину культурного досвіду людства. Медіаосвіта – це насамперед практика підготування дитини до ефективної взаємодії з медіа, завдяки якій зменшуються ризики негативного медійного впливу на процес соціалізації і збільшуються ресурсні можливості їхнього позитивного розвивального впливу.

Масова шкільна медіаосвіта – це важливий середовищний чинник, наявність якого збільшує рівень медіа-грамотності спільноти, в якій відбуватиметься соціалізація кожної конкретної дитини. Фоновий, нормативний рівень медіа-грамотності дорослих – прояв суспільної культури, який засвоюватиме дитина в процесі своєї соціалізації.

Медіаосвіта має стати профілактикою ймовірних негативних медійних впливів на молодь, таких як викривлення уявлень про світ, своє тіло, людські стосунки, формування агресії та інших небажаних форм поведінки, затримка вольового розвитку і спонтанності.

Особливість медіаосвіти в початковій школі пов'язана із психологічними спроможностями дитини, яка здійснює перехід від ігрової діяльності до навчальної, від родинного середовища до ширшого соціального середовища – освітнього. Модель медіаосвіти для дітей цього віку базується на перевагах ігрових методів у найрізноманітніших їх формах, що спрямовують психіку дитини на розвивальну діяльність: виконання вправ, досягнення результатів, встановлення дружніх стосунків.

Про посібник

Навчально-методичний посібник для вчителя створено в межах всеукраїнського експерименту «Стандартизація наскрізної соціально-психологічної моделі масового впровадження медіаосвіти у вітчизняну педагогічну практику» (наказ МОН України № 1199 від 18.08.2017), який проводиться за ініціативи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Зміст навчально-методичного посібника відповідає програм «Я у медіапросторі» (1-3 рік навчання), рекомендованим Міністерством освіти і науки України (лист ІМЗО №2.112-Г-831 від 28.11.2016). Запропонована модель і засоби організації медіаосвіти в початковій школі відповідають навчальним програмам НУШ-1, НУШ-2 щодо змістовної лінії «Досліджуємо медіа», а також пропонують інтеграцію прийомів розвитку медіаграмотності учнів при вивченні інших предметів (галузей).

Посібник складається зі вступу, 5 розділів і післямови. Передбачено електронний додаток з рекомендованими **медіатекстами**, який буде розташований на захищених ресурсах академічної бібліотеки, що зекономить час вчителя на підготовку.

Додано примітку [L1]: Усі посилання на медіапродукти, що розміщено на youtube збережено для доступу на всіх етапах допечатної підготовки, будуть замінені посиланням на електронний додаток в бібліотеці НАПН України

Стиль викладу матеріалу – максимальна орієнтація на практичне використання. Включено лише необхідні пояснення та ілюстративні матеріали, що дає імпульс і чіткі орієнтири, тобто відкриває вчителю можливості для власної педагогічної творчості.

Модель організації медіаосвіти включає змістову і методичну основу організації медіаосвіти в формі чотирьох складових:

- а) виокремлені уроки медіаосвітнього курсу «Я в медіапросторі»;
- б) наскрізні лінії «Досліджуємо медіа» в програмі НУШ-1 і НУШ-2 для інтеграції в предмети;
- в) медіаосвіта в позакласній роботі;
- г) вправи для соціалізації дітей (розділ 6).

У вступному розділі описано основні поняття і відомості про систему медіаосвіти, частиною якої стає кожен вчитель, який буде користуватися посібником у своїй педагогічній діяльності.

Першому компоненту присвячено 2 і 3 розділи.

Розділ 2 представляє вчителю ідеї і засоби початку медіаосвітньої діяльності. Це дуже важливо почати з чогось психологічно теплого, перекинути місток між знайомим і не знайомим. Це допомагає зробити дві метафори: 1) харчування: інформація – це їжа для мозку; 2) простір: медіапростір - це планета медіа. Розсип ігрових вправ – це матеріал, який можна використовувати не лише на окремих уроках, але і для інтеграції чи позакласної роботи. Розмаїття ігрових форм дає можливість управляти увагою дітей, підтримувати пізнавальну мотивацію. Представлено також основні дидактичні методи з варіантом ігрової реалізації, що дозволяє поступово через гру вводити уявлення про інші форми організації роботи.

У розділі 3 матеріал структуровано за ключовими медіаосвітніми темами: факти і судження, якісна інформація і фейки (хибна і спотворена інформація), регулювання медіатворчості (задум і замовлення), різні медіамова (аудіовізуальна), медіапродукція (новини, реклама), телебачення і анімація, безпека в медіапросторі (інтернетзалежність, кібербулінг,

правила). Наводяться приклади планів окремих тематичних уроків (авторські розробки)

Розділ 4 розкриває секрети наскрізної лінії «Досліджуємо медіа» в програмах нової української школи, описано різні прийоми. До розділу включено також авторські уроки з інтеграції медіаосвіти.

Розділ 5 містить приклади реалізації медіаосвіти в позакласній роботі. Зміст розділу 6 продовжує цей напрям, представляючи вправи для соціалізації дітей. Це дуже актуально для інклюзивних класів, хоча наведені вправи будуть корисними не тільки дітям з особливими освітніми потребами. Надмірна кіберсоціалізація (отримання соціального досвіду з екранів і соціальних мереж) потребує додаткової уваги до повноформатної соціалізації в реальному дитячому колективі.

Післямова дає мотиваційну орієнтацію вчителю, вбудовуючи медіаосвітню діяльність у глобальний контекст.

Що треба знати вчителю про медіаосвіту

Останні десятиріччя життя людини перемістилося в ... медіапростір. Воно вже набуло тут такої активності, що потребує визначення певних особистісних морально-етичних регламентів і, звичайно, нормативного врегулювання.

21 квітня 2016 року Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила нову редакцію Концепції впровадження медіаосвіти в Україні.

Головною метою Концепції є сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти, всебічна підготовка дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа.

І величезний пласт роботи щодо реалізації цієї мети лягає на плечі педагогів. Бо, крім роботи з учнями, ми виходимо і на батьківську спільноту. Щоб батьки стали нашими союзниками в цьому питанні, їх треба навчити.

У Концепції визначено головні завдання медіаосвіти.

Серед них такі:

1. Формування медіаграмотності – тобто вміння ефективно і безпечно користуватися медіа, усвідомлено обирати потрібну інформацію, а також мати можливість захистити себе і свою сім'ю від шкідливого або вразливого інформаційного матеріалу.

Колеги, саме це вміння допоможе нам і нашим учням орієнтуватися у бурхливому інформаційному потоці, відрізнити факти від суджень, правду від фейків. Чи є у вас знайомі, які принципово не дивляться телевизор, бо там всі брешуть, і не ходять до інтернету, бо то – інформаційний смітник? Напевне, є. Розкрийте їм невеличку таємницю – ота інформація з телевизора, газет та інтернету все одно до них дійте. Вони все одно її почують в транспорті, на лавці біля під'їзду, в черзі супермаркету або від сусідки за чашкою кави. Але на неї начіпляється вже стільки чужих суджень і думок, що правдивою вона точно не буде. Тож краще подивитися отой телевизор, включивши найкорисніший комплекс сучасних умінь – медіаграмотність.

2. Формування медіаімунітету особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу, забезпечує психологічне благополуччя при споживанні медіапродукції, передбачає медіаобізнаність, вміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів;

Хороший імунітет – то завжди круто. Він допомагає зберегти здоров'я. І медіаімунітет теж це робить. Віруси неякісної журналістики будуть намагатися руйнувати ваш емоційний стан, а медіаімунітет не дозволить їм цього зробити. Тож – формуймо його.

3. Формування рефлексії і критичного мислення як психологічних механізмів, що забезпечують свідоме споживання медіапродукції,

осмислення власних медіапотреб, адекватного та різнобічного оцінювання змісту, джерела, форми і якості надання інформації, розвивають здатність протистояти зовнішній інформаційній агресії і пропаганді.

Хто це написав чи сказав? Навіщо? Чи можу я це перевірити? І чи потрібна ця інформація мені взагалі? Ми обов'язково навчимося з вами відповідати на ці запитання, навчимо цьому наших дітей – і медіапростір стане набагато комфортнішим місцем для нашого перебування.

4. Формування здатності до медіаторчості для компетентного і здорового самовираження особистості та реалізації її життєвих завдань.

Кожен із нас є не тільки медіаспоживачем, а й медіаторцем. Це наші пости, статті, відеоролики, фоторепортажі тощо. Тут повинні спрацювати внутрішні морально-етичні регламенти: особисто я відповідально ставлюся до якості інформації, яку поширюю в медіапросторі. Це дуже важливо.

Що ще містить Концепція?

Основні терміни

Ці терміни з часом стають все більш вживаними, тому потрібно розуміти їх трактування. Ось деякі з них:

Медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа.

Медіапедагоги – вчителі та викладачі всіх ланок системи освіти, працівники бібліотек і медіастудій різного профілю, які мають відповідну педагогічну і медіапсихологічну компетентність і впроваджують медіаосвіту.

Медіакультура – культура сприймання, виробництва, пошуку, збирання, передавання інформації. На особистісному рівні медіакультура означає адекватне поведіння в інформаційному середовищі.

Медіаграмотність – складова медіакультури, яка стосується уміння успішно здобувати необхідну інформацію, свідомо сприймати і критично її тлумачити, відділяти реальність від її віртуальної симуляції.

Медіакомпетентність – рівень медіакультури, що забезпечує ефективну взаємодію з медіапростором.

Термінологія з часткою «медіа» давно вийшла за рамки концепції. Люди самі створюють багато слів, які допомагають описати наше поводження в медіапросторі. Наприклад:

Медіазалежність – перехід з реального життя у віртуальне

Медіаменю – стандартний набір медіапродуктів, які ми споживаємо

Медіагігієна – за примітивним принципом «чистими руками беру корисну їжу» можна перефразувати «критичним мисленням споживаю корисну інформацію»

Медіаотруєння – негативна реакція організму на неякісну інформацію

Медіадієта – обмеження у споживанні медіапродуктів, щоб вилікуватися від медіаотруєння та медіазалежності.

II. Змістова і методична основа організації медіаосвіти в початковій школі

Формуємо медіаграмотність: перші практичні кроки (4 базові вправи)

Із чого розпочати вчителю медіаосвітню діяльність? Це питання виникає майже у всіх педагогів, тож пропонуємо знайти практичну відповідь на нього. Розглянемо 4 базові вправи, які допоможуть вашим учням стати повноправними мешканцями медіапростору. Я буду зараз аналізувати їх, орієнтуючись на наймолодших школярів, а кожен із вас може адаптувати ці вправи відповідно до віку своїх учнів, навіть якщо вони в 5, 6 чи 7 класі.

ВПРАВА 1 «Чим нагодувати свій мозок»

Суть вправи в тому, що викладач проводить паралель між споживанням їжі та сприйняттям інформації: їжа, продукти потрібні для розвитку організму людини; медіаїжа, медіапродукти (інформація) потрібні для формування її свідомості. У звичайної їжі є певні властивості: корисна/некорисна, якісна/неякісна, смачна/несмачна тощо. Медіаїжа має такі самі властивості, й треба вчитися споживати та виготовляти якісні медіапродукти.

Тож, з наймолодшими школярами відбудеться приблизно така бесіда:

- Що потрібно нашому організму, щоб він ріс, розвивався, зміцнювався? (Іжа)
- Покладіть долоньку на животик і розкажіть, чим саме ви годуєте свій організм? (Діти називають улюблені смаколики. Ви почуєте і про суп, і про кашу, і про фрукти з овочами. Але обов'язково будуть названі й цукерки, і чипси, і сухарики)
- Тримайте долоньку на животику і розкажіть, яку їжу ви вважаєте дуже корисною для зміцнення вашого організму? (У дітей будь-якого віку є правильні відповіді на ці запитання)
- А які продукти не є корисними, і чому? (І в цьому випадку діти дадуть багато правильних відповідей)
- Чи смачне завжди буває корисним? (Діти вже не так радісно, але розкажуть, як псуються зуби від цукерок, та піднімається ацетон від чипсів)

Ці запитання для дітей будь-якого віку не є важкими. Тож вони необхідні не для того, щоб перевірити їхні знання, а для того, щоб залучити їх до діалогу. І не забувайте тримати руку ось так (на животику).

Далі виводимо наші запитання на новий рівень:

- А яблуко – це корисний продукт чи ні? (Скоріш за все ви почуєте одностайне «так»)
- Подумайте, коли яблуко може стати НЕ корисним? (Після невеличкого здивування діти назвуть вам причини: якщо воно немите, червине, гниле, незріле. Старші діти додадуть про алергію та нітрати)

Можете за цим принципом придумати і обговорити кілька прикладів. Головне – учні самі повинні зробити висновок - інколи корисне стає Не корисним.

І знову новий рівень запитань:

- А які наслідки для нашого організму від споживання неякісних або некорисних продуктів? (Життєвий досвід дітей дасть їм змогу розповісти про погане самопочуття, нудоту, температуру і, навіть, лікарню з крапельницею)

Ці підготовчі бесіди можна проводити кілька днів на різних уроках, а можна приділити всього пару хвилин. Коли ви відчуєте, що діти усвідомили цей зв'язок – їжа якісна/неякісна, корисна/некорисна – організм міцніє/не міцніє, розвивається/хворіє – переводимо дискусію в іншу площину.

- Усі живі організми, як і люди, харчуються, живуть, ростуть. А чим людина відрізняється від інших організмів? (Залежно від віку, відповіді будуть різними, але під вашим керівництвом діти дійдуть висновку, що людина може мислити, у неї є розум, свідомість)
- А чи відрізняється свідомість маленької дитини і дорослої людини? (Так, дорослі розумніші за дітей)
- Мабуть вони чимось годували свою свідомість! Давайте поміркуємо, чим.

Запропонуйте дітям для зручності теж використовувати долоньку, але покласти її на голову. Учні легко сприймають цей жест, бо тут знаходиться мозок.

- То якою ж їжею, якими продуктами ми будемо годувати наш мозок, наш розум, нашу свідомість? (І знову робимо поправку на вік дітей. Старші одразу скажуть про інформацію, а менших ви підштовхнете до цієї відповіді)
- У дорослих є дуже важливе слово, яке описує інформаційний простір. Це слово – медіа. Якщо його зробити частинкою іншого слова, то станеться диво – воно стане мешканцем цього інформаційного простору. Ось дивіться: їжа – медіаїжа, продукти – медіапродукти. (Якщо в цей час ви будете візуалізувати свої слова знайомим рухом долоньки – на животик, на голову – діти легко засвоять ці терміни)
- Тож якими медіапродуктами (інформаційними!) ми будемо годувати нашу свідомість? (Статті, новини, фото, пісні, вірші, книги, оголошення, реклама – наповнійте словничок дітей назвами медіапродуктів)
- А як буде реагувати наш розум, наша свідомість на те, що ми годуємо її інформацією, медіаїжею, медіапродуктами? (Не забувайте поглажувати в цей час себе по голові й у дітей обов’язково з’являться відповіді: будемо більше знати, порозумнішаємо)

І знову змінюємо напрям дискусії. Ми зараз будемо працювати так само, як із запитаннями про їжу.

- А чи всі медіапродукти корисні?

Це окреме запитання для великої дискусії. Приготуйте учням кілька прикладів з якісною і неякісною інформацією. Наприклад: «скуштуйте» ось це відео – і покажіть коротеньке, але дуже мотиваційне відео про те, як страждають тварини від поліетиленових пакетів. І, звичайно, обговоріть із дітьми, що сталося з їхньою свідомістю після перегляду. Чи змінилося їхнє ставлення до використання пакетів? Немає можливості показати відео – напишіть оголошення про збір макулатури чи прибирання території. І

обговоріть, чи будуть вони брати участь у таких заходах, коли дізнаються про їх важливість.

А як приклад неякісного медіапродукту запропонуйте розглянути власноруч створену афішу про акцію з висадки дерев. Але умисно пропустіть важливу інформацію: дату, або час, або місце. Допоможіть дітям дійти висновку, що неякісний медіапродукт (неповна афіша) не дав можливості зробити гарну справу. До речі, можна взяти в інтернеті готову афішу про виставу – там часто забувають написати то ціну квитка, то назву театру, то місто. Зі старшими учнями можна проаналізувати селфі, на якому дитина сфотографувала себе в небезпечних умовах і показати, якої біди такий медіапродукт може наробити.

Наступне запитання:

- Так які ж наслідки вживання неякісних медіапродуктів?

Тут теж можна дискутувати певний час на різних уроках, добираючи приклади відповідно до теми.

Якщо ви маєте можливість приділити більше уваги цій вправі, щоб закласти більш ґрунтовну базу для подальшої медіаосвітньої роботи, пропоную ще кілька запитань для дискусії:

Сочатку про звичайні продукти, які ми їмо.

Їжа. Продукти:

- Яку їжу люблять діти? Дорослі?
- Чи вся їжа корисна?
- Що таке отруєння? Які його ознаки?
- Чи можна їжею отруїтися?
- Чому в одних людей їжа смачна, а в інших несмачна?
- Чи чули ви про переїдання? Що станеться, якщо людина переїсть?
- Що таке голод та які його наслідки? Чи може від голоду бути користь?
- Що таке вітаміни? В яких продуктах багато вітамінів, і чим вони корисні?
- Чи знаєте ви історії, коли люди постраждали через неякісну їжу?

Розкажіть їх.

- Розкажіть, як у вашій сім'ї піклуються про якісне харчування.

А потім – ці ж питання про інформаційні продукти, які будемо називати МЕДІАпродукти.

МЕДІАїжа. МЕДІАпродукти:

- Яку МЕДІАїжу люблять діти? Дорослі?
- Чи вся МЕДІАїжа корисна?
- Що таке МЕДІАотруєння? Які його ознаки?
- Чи можна МЕДІАїжею отруїтися?
- Чому в одних людей МЕДІАїжа смачна, а в інших несмачна?
- Чи чули ви про МЕДІАпереїдання? Що станеться, якщо людина переїсть?
- Що таке МЕДІАголод та які його наслідки? Чи може від МЕДІАголоду бути користь?
- Що таке МЕДІАвітаміни? В яких МЕДІАпродуктах багато МЕДІАвітамінів і чим вони корисні?
- Чи знаєте ви історії, коли люди постраждали через неякісну МЕДІАїжу? Розкажіть їх.
- Розкажіть, як у вашій сім'ї піклуються про якісне МЕДІАхарчування.

Якщо ваші діти достатньо дорослі, щоб заповнювати табличку, можете із відповідей на запитання створити з ними щось подібне до цієї. Заповнити її можна за 1 урок, а можна робити це протягом тижня чи двох. Це буде гарна візуалізація нових термінів і понять за аналогією з відомими:

Яка користь цієї справи?

- Діти усвідомлюють значення терміну «медіапродукт» і можуть навести приклади
- Діти розуміють, що медіапродукти бувають якісні та неякісні
- Діти розуміють користь для себе від якісних медіапродуктів, і шкоду - від неякісних.
- Вчитель отримує надійний інструмент для подальшого формування медіаграмотності.

ВПРАВА 2 «Медіакухня»

Ця вправа допоможе дітям зрозуміти процеси створення, передачі та споживання інформації. А використаємо ми знову аналогію із процесом приготування, подачі та споживання їжі.

Пам'ятайте, я орієнтуюсь на наймолодших учнів, а ви адаптуєте завдання до віку своїх дітей.

- Хто професійно вміє готувати різні страви? (Кухар)
- А хто ж буде готувати МЕДІАїжу для нашого розуму, для нашої свідомості? (Спрацює аналогія, і діти назвуть незрозуміле поки що їм слово МЕДІАкухар)

Поговоріть із учнями про цю професію. А потім подискутуйте про ці дві професії, використовуючи приблизно такий план:

Спочатку про знайомого всім дітям кухаря, який готує їжу

Як працює відповідальний кухар?

- Яка в нього виходить їжа?
- Як називається дуже хороший кухар?
- Як працює безвідповідальний кухар?
- Що може статися з людиною, яка спробує страву безвідповідального кухаря?
- Страви якого кухаря хотіли б споживати ви?
- У житті бувають тільки професійні кухарі?
- Як будете ставитися до приготування їжі ви самі?

А потім поговоріть про тих людей, які створюють інформаційні продукти.

Ми їх будемо називати МЕДІАкухар

Як працює відповідальний МЕДІАкухар?

- Яка в нього виходить МЕДІАїжа?
- Як називається дуже хороший МЕДІАкухар?
- Як працює безвідповідальний МЕДІАкухар?
- Що може статися з людиною, яка спробує МЕДІАстраву безвідповідального МЕДІАкухаря?
- Страви якого МЕДІА кухаря хотіли б споживати ви?

- У житті бувають тільки професійні МЕДІАкухари?
- Як будете ставитися до приготування МЕДІАїжі ви самі?

Паралельно можна складати таблицьку з відповідями:

Отже, важливо споживати страви від відповідального, хорошого кухаря, щоб не зашкодити своєму здоров'ю. Коли готуєш їжу сам, то теж треба бути старанним.

Коли споживаєш МЕДІАпродукти, переконайся, що МЕДІАкухар — хороший спеціаліст. Коли сам створюєш МЕДІАпродукти, будь відповідальним!

ВПРАВА 3 «Передай інформацію»

Проведіть із дітьми таку дискусію:

- Для кого кухар готує їжу? (Для різних людей, які приходять у кафе, ресторани чи їдальні)
- А чи виносить він сам приготовану їжу відвідувачам? (Дуже рідко, зазвичай це роблять офіціанти)

Тобто діти розуміють, що обов'язки розподілилися. Давайте спробуємо дізнатися, як це відбувається при роботі з інформацією. Хто її готує, ми вже знаємо. А от хто її передає іншим?

Доцільно буде сформувати 2 групи – «Офіціанти» і «МЕДІАофіціанти», які дадуть відповіді на ваші запитання і створять невеличку таблицьку.

Орієнтовні запитання для групи «офіціанти»:

- Як працює відповідальний офіціант?
- Чи може безвідповідальний офіціант зіпсувати страву шеф-кухаря? Як?
- Чи доводилося вам бути в ролі офіціанта? Як ви поводитися?

Орієнтовні запитання для групи «МЕДІАофіціанти»:

- Як працює відповідальний МЕДІАофіціант? той, хто передає інформацію.
- Чи може безвідповідальний МЕДІАофіціант зіпсувати МЕДІАстраву МЕДІАшеф-кухаря? Як?
- Чи доводилося вам бути в ролі МЕДІАофіціанта? Як ви поводитися?

А ось такий вигляд може мати таблицька з відповідями:

Отже, щоб не зіпсувати апетит собі та іншим, треба акуратно подавати страви на стіл.

Щоб ніхто не постраждав від хибної інформації, треба передавати її без спотворення.

ВПРАВА 4 «МЕДІАкухар чи МЕДІАофіціант»

Якщо ви хочете закріпити з учнями набуті знання – витратіть ще трохи часу. Повірте, воно того варте.

Роздрукуйте картки зі словами: хореограф, танцюрист, сценарист, актор, поет, письменник, читач, диктор, фотограф, учитель, журналіст, бібліотекар, художник, глядач, співак, композитор (продовжіть цей перелік самостійно)

Запропонуйте учням визначити, хто з них створює медіапродукт, а значить є медіакухарем, а хто його передає людям і є медіаофіціантом.

Ну і, звичайно, спонукайте дітей розмірковувати про якість, відповідальність і наслідки.

Підіб'ємо підсумки. Я з вами – а ви з учнями.

ВИСНОВОК 1. Важливо споживати якісну їжу, щоб бути здоровим.

Важливо споживати якісні МЕДІАпродукти, щоб бути МЕДІАздоровим (розумним, розвиненим).

ВИСНОВОК 2. Важливо споживати страви від відповідального, хорошого кухаря, щоб не зашкодити своєму здоров'ю. Коли готуєш їжу сам, то теж треба бути старанним.

Коли споживаєш МЕДІАпродукти, переконайся, що МЕДІАкухар - хороший спеціаліст. Коли сам створюєш МЕДІАпродукти, будь відповідальним!

ВИСНОВОК 3. Щоб не зіпсувати апетит собі та іншим, треба акуратно подавати страви на стіл.

Щоб ніхто не постраждав від хибної інформації, треба передавати її без спотворення.

Ці чотири базові вправи допоможуть вам створити підґрунтя для подальшої роботи із реалізації змістової лінії «Досліджую медіа» та інтеграції навичок медіаграмотності в усі освітні галузі. Погодьтеся, дітям тепер буде значно

легше розрізнати факти й судження, виокремлювати цікаву для себе інформацію, висловлювати враження від змісту і форми медіатексту; оцінювати вплив на власне сприйняття окремих елементів медіатексту і виконувати інші завдання та роботи, описані в типових освітніх програмах. А вам буде легше їх цьому навчити.

Як сформувати в учня початкове уявлення про медіапростір

Якщо ви працюєте зі старшими учнями, то вам неважко буде сформувати, а частіше – просто скоригувати їх уявлення про медіапростір. Але якщо ваші вихованці – шкільна малеча, то варто застосувати кілька прийомів, щоб допомогти дітям усвідомити, що вони - мешканці медіапростору.

Перші уявлення про інформаційне оточення дитина отримує в родині. Батьки вчать малечу пізнавати світ через запитання, пояснення складних речей шукають в мультфільмах та книжках, милуються разом з ними красою природи он-лайн та оф-лайн: від походів та екскурсій до споглядання малюнків, картин, фотографій. Все це – пошук інформації для пізнання світу і себе.

Приходить час, і дитина стає школярем. Естафету її медіавиховання підхоплює вчитель початкових класів. За чим іде до школи сучасний маленький школяр? Традиційна відповідь «за знаннями» сьогодні не в тренді. Бо сучасна малеча йде до нас за компетентностями, в тому числі і за медіакомпетентністю. Медіавиховну діяльність педагогу рекомендовано розпочати з формування у вихованців трьох основних усвідомлень, розумінь:

1. Усвідомлення молодшим школярем позиції «я – в медіапросторі»

Одна з найважливіших умов успішного медіавиховання учнів початкової школи – усвідомлення ними того, що вони живуть у світі інформації. Для дитини цього віку поняття «інформація» найчастіше вузько асоціюється з поняттями «урок», «книжка» чи «інтернет». Тому вони не відчують, що отримують її і з інших джерел: мультфільмів, рекламних роликів, буклетів, бігбордів, колискових пісень, бабусиних казок, телепередач, комп'ютерних

ігор. І, звичайно, не розуміють, що почуте і побачене позначається на їхній поведінці.

2. Усвідомлення того, що медіакомпетеність сьогодні потрібна для життя, це життєзберігаюча і здоров'язберігаюча потреба, комплекс умінь і звичок.

Сучасна освіта, в тому числі і початкова, передбачає, що учні виходитимуть з уроків з набутими життєвими вміннями, компетентностями. Одна з них – медіакомпетентність. Задача вчителя – не перетворити отримані знання в «одноразові»: вивчив, переказав, отримав оцінку і забув. Тобто не повинно існувати поділу: ось на цьому уроці я буду медіаграмотним, а на перерві - неважливо, дзвоник вже продзвенів. Навпаки: навчився певним прийомам на уроці – звикай застосовувати їх у житті.

3. Усвідомлення позицій «я медіакористувач – я медіаторець»

Ще один важливий аспект у роботі вчителя – необхідність допомогти дитині усвідомити дві позиції існування в інформаційному просторі: «я – медіакористувач» і «я – медіаторець». І якщо перша роль учню більш зрозуміла, то опанування другої потребує певної вчительської допомоги. Навчившись змалечку піклуватися про якість, правдивість власних медіапродуктів (віршики, малюнки, розповіді, повідомлення, фотографії, твори тощо), людина в дорослому віці позиціонуватиме себе як медіакомпетентна та медіакоректна.

Із чого ж розпочати цю не завжди і не до кінця зрозумілу вчителю роботу? Як почати говорити з дітьми, щоб їм було і зрозуміло, і цікаво?

Пропоную розглянути вправу «Я – у медіапросторі»

ВПРАВА «Я – у медіапросторі»

Для проведення варто підготувати картки із зображенням предметів, які будуть використовуватися. Варіант таких карток ви можете знайти у вкладенні [під відео](#).

Мета цього прийому: допомогти дітям зрозуміти значення терміну «медіапростір» та усвідомити себе як його постійного мешканця.

Додано примітку [L2]: Посилання на відео чи картки в додаток

Поговоріть з учнями про те, що ми існуємо одночасно в різноманітних просторах, тому наше життя таке цікаве і насичене. Спитайте в них, що їм найбільше подобається в читацькому просторі, математичному, технічному, спортивному тощо. Подискутуйте, чи це існування постійне? Чи може людина повністю вийти, наприклад, із технічного простору? Діти самі дійдуть висновку, що коли ми в активному стані, то постійно (більшою чи меншою мірою) користуємося надбаннями нашого оточення.

Запросіть учнів до опанування ще одного простору, в якому вони знаходяться з народження, та, мабуть, не задумувалися про його існування.

Це медіапростір. Звідки така назва? Його насичують інформацією різні медіаканали: інтернет, телебачення, радіо, преса. І що б ми не робили – майже завжди користуємося їхніми медіапродуктами. Іншими словами це – інформаційний простір.

Пам'ятаймо, що у молодших школярів поняття про джерела інформації досить вузьке. Тож допоможемо їм усвідомити розмаїття джерел, каналів інформації, пристроїв для її передавання, зберігання, переформатування.

Розпочнемо колективну роботу, де кожен учень зробить свій внесок і поділиться власним досвідом перебування у медіапросторі.

Розмістіть на дошці або у центрі ватману зображення нашої планети, яке буде символізувати безмежний медіапростір.

Запропонуйте учням набір підготовлених карток із зображенням предметів, які стосуються інформації та операцій із нею.

Наприклад:

Газети, журнали, книги, білборди, буклети - візуальні джерела інформації.

Телевізор, радіо, комп'ютер, планшет, телефон, смартфон, ноутбук – технічні засоби для передачі інформації та комунікації.

Фотоапарат – технічний засіб для фіксації інформації.

Флешка, сім-карта, аудіо-диск – засоби для зберігання інформації.

Ілюстрація, текст, мультфільм, відеоблог, блог, малюнок, комікс, комп'ютерна гра, реклама, світлина, селфі, sms-повідомлення, карикатури – медіатексти.

Діти обирають будь-яку картку і висловлюють і пояснюють свою думку щодо того, чи є місце цьому предмету в медіапросторі.

Таким чином, навколо планети з'явиться величезна кількість складових медіапростору.

Наприкінці кожна дитина може зробити з паперу фігурку хлопчика чи дівчинки (себе) позначити свою улюблені гаджети або медіапродукти і прикріпити на зображення планети. Підсумок вправи: це – медіапростір, а це я в медіапросторі. І я тут живу.

До цієї колективної роботи буде сенс привертати увагу дітей, коли ви працюватимете з певним медіатекстом чи гаджетом. Коли ви дійдете до теми маніпуляцій в медіапросторі та впливу медіапродуктів на свідомість і світогляд людини, діти будуть об'ємно уявляти той масштаб, де і яким чином ці процеси відбуваються.

ВПРАВА – «Інтернетпавутиння»

Колись, за часів радянського союзу, люди жили з 100%-ою вірою: все що сказали по телевізору – правда.

Щоб сьогодні не сталося такого увірування в правдивість інформації з інтернету, треба дуже коректно показати учням, що інтернетмережа, як і всі інші джерела, може містити абсолютну різну інформацію, як правдиву, так і неправдиву. Все залежить від того, хто і з якою метою її туди виклав.

А щоб дітям стало більш зрозуміло – долучіть їх до гри, що має на меті моделювання певної ситуації.

Учитель запрошує дітей стати колом, дає одному з них клубочок ниток. Каже, що зараз

відбудеться спроба відтворити модель інтернетпавутиння. Насправді воно невидиме для ока, але щоб зрозуміти, як воно утворюється, ми зробимо його «видимим». Учні по черзі кажуть фразу: «Я

краще за всіх можу робити Ось це, і хочу всім про це розповісти» і кидають клубок будь-кому з

однокласників, тримаючи край нитки. Між учнями утворюється «павутиння». Вчитель коментує, що щось подібне відбувається, коли люди викладають в інтернетмережу якусь інформацію (на їхній погляд, корисну). Та чи вся інформація в мережі правдива, корисна? Вчитель пропонує ще один клубок (іншого кольору) і просить дітей знову передати його одне одному, але озвучити якусь вигадану, неправдиву інформацію. Між учнями утворюється «двошарове та двокольорове павутиння».

Обговорення після вправи:

- Нитки, які імітують інформацію, викладену в інтернетмережу, тісно переплелися. Чи можна швидко вгадати, яка являє собою правдиву, корисну інформацію, а яка ні? (зазвичай діти відповідають: «Так! Одного кольору – правдива, іншого – неправдива».)
- А якби нитки були одного кольору? (Звісно, було б важко відрізнити. Можна заплутатися, не вгадати).
- А як можна було б перевірити, якби нитки були одного кольору? Бо ж людина, яка викладає в інтернетмережі неправдиву або недостовірну інформацію ніколи про це не повідомляє. (Учні запропонують вам простежити, до кого тягнеться нитка і згадати, що казав цей учень).
- А якщо ви простежите, до кого тягнеться ниточка і згадаєте, що саме казала ця дитина про свої вміння, як можна назвати ту дитину? (першоджерело інформації – то найнадійніше джерело інформації).
- То що треба робити з інформацією в мережі (і взагалі!)? (перевіряти, шукати першоджерело).

Завдання вчителя – підвести учнів до висновку, що інформація в інтернетмережі (в журналі, в газеті, в теленовинах, в усних повідомленнях людей тощо) може бути абсолютно різною: правдивою / неправдивою, перевіреною / неперевіреною, достовірною / недостовірною,

актуальною / неактуальною, істинною / фейковою. Саме споживач повинен перевіряти те, що бере для використання.

Ці дві прості, але важливі вправи допоможуть вам цікаво і зрозуміло розпочати медіаосвітній процес, в результаті якого ви зможете:

- сформувати особистість медіаграмотного учня, спроможного перетворювати інформацію на знання;
- виховати медіакомпетентного члена сучасного соціуму, який здатен не піддаватися медіаагресії та маніпуляціям

Розпис інформаційних вправ для уроків курсу «Я в медіапросторі»

Уроки «Я у медіапросторі» не відокремлюються у вузькоспеціалізований предмет. Сформовані уміння роботи з інформацією та її джерелами гармонійно інтегруються в інші навчальні предмети. Будь-яка тема курсу може вивчатися, ґрунтуючись на змістовному матеріалі природознавства, літературного читання, основ здоров'я, мистецтва тощо.

Таким чином, навчаючись за програмою «Я у медіапросторі», дитина стає:

- медіаграмотним учнем, який спроможний перетворювати інформацію в знання, а знання – в компетентності;
- медіакомпетентним членом сучасного соціуму, який здатен не піддаватися медіаагресії та маніпуляціям.

Створюючи програму ми розраховували, що вчитель буде проводити заняття в нестандартній формі, ці уроки будуть відрізняються від інших не тільки за змістом, а й за структурою. Діти в них виступатимуть в ролі дослідників й експертів, самостійно робитимуть висновки, збагачуючи власні знання, спиратимуться на власний досвід і будуть передавати знання іншим.

Сам початок уроку вже налаштовує на позитивне сприйняття матеріалу.

Цікавою ідеєю є почати урок із гри «Криголам». Адаже в процесі гри діти

Додано примітку [L3]: Посилання на криголам

налаштовуються на певний стан. Прикладом може служити вправа «Інтерв'ю».

Вправа-гра «Інтерв'ю»

Учасники об'єднуються в пари. Вони малюють на папері обриси руки або тіла партнера й заповнюють відповідями на питання інтерв'ю: вік, брати й сестри, хобі, щось особисте. Кожен представляє учасникам свого партнера за допомогою листочка з відповідями.

Підсумок. Яку інформацію отримали? В якій формі? Як зберігали її?

Вправа-гра «Чарівний ящик».

Кожен учасник підходить до коробки, дивиться всередину й каже одну хорошу річ про людину, чиє фото він бачить всередині, не відкриваючи секрету хто там. Коли діти заглядають у коробку, вони бачать своє відображення, тобто повинні сказати щось хороше про себе.

Підсумок. Що легше: говорити хороші слова комусь чи самому про себе?

Для ознайомлення зі світом інформації можна **провести урок-квест**, в якому підготувати завдання типу: дізнайся яка інформація зберігається школі. Це може бути бібліотека, кабінет секретаря, їдальня, медичний кабінет. Після виконаного завдання обов'язково обговорити про що зберігається інформація в кожному місці, в якому вигляді, наскільки потрібна, як дізнатися правдива вона чи ні.

Вправа-гра «Історії із торбинки»

Для «**Історій із торбинки**» готує спочатку медіатексти вчитель, а потім діти. Учні можуть розповідати історії із власного життя, а можуть добирати факти із підручника природознавства, літературного читання тощо.

Приклади історій для гри «Так- ні» із «Цікаве про тварин і рослин»:

*Препарати, виготовлені із цибулини **підсніжника**, використовуються при лікуванні невритів, радикулітів та ін. хвороб (так, це правда)*

Сон великий - Назву "сон" рослина отримала через те, що квіти в похмуру погоду закриті, ніби сплять, та й в народній медицині використовували цю рослину як снотворний засіб (так, це правда)

Любка дволиста Запорізькі козаки перед походом постачали себе своєрідними амулетами – бусами із бульбочків любки. В тяжкі моменти, коли не було їжі, козаки жували бульбочки, це утоляло спрагу і добавляло сил. (так, це правда)

Вправа-гра «Цікавинки звідусіль»

- Спілкування починається з привітання. Привітання має досить цікаву і давню історію. Історики вважають, що в часи, коли люди не вміли говорити, вони під час зустрічі одне з одним щось буркотіли.

В усі часи люди вітали одне одного. Рухи, жести, слова, якими здавна обмінювалися люди різних країн під час вітання, дуже різноманітні. Хоча привітання у різних народів було різним, воно відображало одну суть: «Я радий тебе бачити».

У багатьох країнах на прощання машуть рукою. А, скажімо, у Греції цей жест зрозуміють як «іди до біса». Якщо в Болгарії кивають головою, ніби погоджуються, не помиліться, тому що це означає «ні, неможливо». Майже скрізь постукування пальцем по лобі означає «ну й дурень». А в Голландії таким чином висловлюють захоплення: «Як розумно!»

Оригінальними є привітання у лапландців та деяких племен Нової Зеландії. При зустрічі вони труться носами. Туркмени, вітаючись, пхають одне одному руки в рукави халатів, а жителі Тибету знімають правою рукою головний убір, ліву руку закладають за вухо і, нахилившись, показують язик.

Вправа-гра «Окей, гугл!»

Учням пропонується знайти цікаві відомості про передачу інформації предками.

- Історія медіа починається з наскельних малюнків. Раніше люди не мали можливості писати, тому всю інформацію передавали за допомогою малюнків на скелях. Вони зображували тварин, епізоди полювання, залишали відбитки своїх долонь. Такі малюнки збереглися й до наших днів.

- Та з часом людство навчилося використовувати глиняні дощечки. Їх можна було переносити з місця на місце. Крім малюнків, з'явилися певні знаки. Писали на дощечках за допомогою загостреного каменя.
- Але з розвитком суспільства глиняні дощечки замінили папірусом. Користувалися ним лише правителі держав, багатії. Малюнки стали більш точнішими, виразними, якіснішими. На папірусі відображали життя царів та їхньої прислуги.
- Пізніше з метою передачі інформації люди стали використовувати шкури овець, буйволів, коз, ведмедів, вовків. Але для створення однієї книги необхідно було ціле стадо цих тварин. Таке письмо довго не затрималося - його швидко замінили на пергаментне.
- На пергаменті писали тонкими металевими стержнями або пір'ям великих птахів. Частини пергаменту зшивали у книжки, а перепліт робили зі шкури, яку прикрашали коштовним камінням і металевими застібками.
- І ось зрештою люди винайшли папір. З'явилися перші книжки, які переписували монахи. В основному це були церковні книги й літописи.
- Перша друкована книга датується 1581 роком. Це Острозька біблія.
- У 1839 році почали робити перші фотографії. Спочатку людей фотографували у невеликих дерев'яних будиночках, та з часом вид фотоапарата змінювався. Він ставав все меншим і більш зручним.
- З 1832 року з'являється перший телеграф. Він дав змогу передавати інформацію на певні відстані. Спочатку сигнали передавали за допомогою світла, а потім почали використовувати азбуку Морзе.
- У 1876 році був винайдений телефон. Спочатку він мав дуже примітивний вигляд, з кожним роком удосконалювався і сьогодні ми не уявляємо, як можна жити без цього гаджета.
- Порівняно недавно (у XX столітті) з'явився перший комп'ютер. Він зовсім не був схожий на комп'ютер, яким ми користуємося сьогодні.

Це була велика машина, яка займала декілька окремих приміщень. Із часом винахід удосконалювався, значно зменшився аж до сучасних розмірів. Коли треба було виготовити комп'ютер для польотів у космос, вчені винайшли ноутбук. Та навіть сьогодні технічний прогрес не стоїть на місці, і ми навіть не можемо передбачити, які нові винаходи з'являться через 10, 20 чи 50 років.

Медіатехнології умовно ділять на 5 видів:

- Ранні медіа
- Друковані медіа (друк, фото)
- Електронні медіа (телеграф, телефон, звукозапис)
- Масмедіа (кінематограф, телебачення)
- Цифрові медіа (комп'ютер, Інтернет)

Для закріплення вивченого підходить :

Вправа-гра «Мікрофон»:

- Чи цікаві факти почули? Що найбільше вразило, що запам'ятали?
- Про які способи передачі інформації ви дізналися? (Письмо, телебачення, інтернет, газети, радіо та ін.)
- Що з'явилося першим? (Малюнки на скелях).
- На чому ще писали люди? (Папірус, пергамент, глиняні дощечки, шкура тварин)
- Назвіть найпотужніше джерело інформації на сьогодні? (Інтернет).

Вправа-гра «Хто швидший?»

— Вчитель роздає конверти з ілюстраціями. Учням необхідно вибрати:

- 1 група – візуальні (ті, які бачимо) медіапродукти,
- 2 група – аудіальні (ті, які чуємо) медіапродукти,
- 3 група – аудіовізуальні (ті, які і чуємо, і бачимо) медіапродукти.

Вправа-гра «Кластер»

На дошці намальована модель сонячної системи: зірка, планети та їх супутники. Під час обговорення з'являється структуроване графічне зображення, яке відображає міркування учнів (це зображення - кластер)

Додано примітку [L4]: Пояснити

-Діти, що таке « Планета медіа»? (Учні називають все, що стосується цього слова.

Очікувані відповіді дітей : «Планета медіа»: книги, журнали, газети, комікси, телебачення, фотографія, інформація, повідомлення, флешка, радіо, реклама, сюжет, кіно, мультфільм, інтернет, журнали, жорсткий диск, блог, сайт)

- Які знання та вміння ми отримуємо на наших уроках?

Вправа-гра « Чарівна скринька»

- Дітки, що у мене в руках?(Скринька)

- Це чарівна скринька. В ній захований дуже цікавий предмет з планети «Медіа». Ви повинні відгадати цей предмет.(флешка, диск, чіп, телефон тощо)

- Здогадатися нам допоможе загадка.

а) Завжди я можу стати у пригоді,

Моїх вам порад не злічити.

І кажуть про мене в народі:

«Мовчить, а сто дурнів навчить».(Книга).

б) Він мелодію зіграє,

Як будильник продзвенить,

На годинку-другу змовкне —

Потім знову задзвенить.

У сумочці лежить завжди,

А мовчить лиш зрідка.(Телефон).

в) Кілобайти, гігабайти,

Папки, файли, блоги, сайти...

Знань чимало різних має,

Цілий світ про нього знає.

Може він порахувати,

Може він пісні співати,

Малювати і писати,

Помилки перевіряти.
Може він листа прийняти,
З другом швидко нас зв'язати,
Він багато чого може
І завжди нам допоможе! (Комп'ютер).

Основні дидактичні методи в медіаосвіті: ігровізація для молодших школярів

МЕТОД дослідження- спостереження: гра «Слідчий»

Вчитель, створюючи атмосферу казковості, мотивує учнів до сприйняття нових знань, спираючись на життєвий досвід дітей проводить дослідження-спостереження .

Розповідає, що на урок залетів метелик, який зовсім не розуміє де він, яка пора року, чи треба йому вже готуватися до зими чи ще все літо попереду і можна насолоджуватися теплом? Пропонує уявити себе слідчими й уважно вивчити всі речові докази, які оточують їх. Ставить запитання:

-Чи досить наших знань для допомоги метеликові?

-Які знання нам стануть у нагоді? (Знання,отримані на уроках природознавства).

-Яка пора року? Що підказало про це?(Зараз осінь,тому що вже розпочалися заняття в школі, зібраний урожай на городах, день коротшає)

-Яка погода надворі? Звідки дізналися?(Дивлячись у вікно, спостерігаючи за сонцем;відчули прохолоду коли йшли вранці до школи,слухали прогноз погоди по радіо чи телевізорі)

-Який сьогодні день тижня, число, місяць?

-Де знаходяться всі учні?

-Що робити метелику зараз?Звідки знаєте про це? (Метелику потрібно шукати місце для зимівлі. Знання про це отримали на уроках в школі,читаючи книжки,переглядаючи дитячі програми)

Вчитель підводить дітей до розуміння того, що інформація оточує нас звідусіль: про погоду ми можемо дізнатися із певних ознак ,гуляючи на подвір'ї або виглянувши у вікно: якщо світить сонце-це день, якщо місяць або темно –ніч;,спостерігаючи за висотою сонця на небосхилі можна визначити котра година, за кольором листя на деревах – визначаємо пору року, заглянувши у щоденник або календар визначимося із днем тижня та числом, за запахом здогадатися що на обід в їдальні. Прочитавши книжку або відшукавши інформацію в інтернеті -дізнаємося про життя комах і зможемо допомогти метелику.

Вся ця інформація сприймається очима, носом, вухами, шкірою-на дотик.

Дякуючи дітям за допомогу й нові знання , метелик летить шукати домівку – шпаринку для зимівлі.

Висновок: інформація оточує нас скрізь, треба бути спостережливим і вміти нею користуватися.

МЕТОД – бесіда: гра-подорож «Звідки і навіщо».

Вчитель пропонує дітям згадати про що вони дізнаються коли йдуть зранку дорогою до школи. Далі запитує звідки вони про це змогли дізнатися.

Ми отримуємо різну інформацію і з різних джерел, навіть якщо навіть не звертаємо на неї уваги. Звук коліс машин попереджають нас про необхідність бути уважними, різкий вітер - про погіршення погоди, рекламні повідомлення про можливість придбати якийсь товар, книжки - про історичне минуле, фото світлини, фільми - про якісь значні події у житті; знання, отримані в школі, інституті – допоможуть обрати професію; життєвий досвід дозволяє отримувати бажане.

Але чи вся інформація вам потрібна? Ні, не вся.

Є інформація, яка корисна саме для вас. Про що вона може бути? Про школу, їжу, ваші вподобання, сім'ю, рідних. Це особиста інформація.

Але є багато інформації, яка може принести користь багатьом людям. Про що вона може повідомляти? Про погоду, економічні реформи, події в місті, країні. Це загальна інформація.

МЕТОД – руханка: групова гра «Збери текст»

Дітям роздаються картки із різною інформацією-масовою та особистою, в формі розрізаних речень. Завдання:

Рухаючись, знайти пару і скласти речення по порядку. Пояснити, яка інформація відтворена в реченні - особиста чи масова - і пояснити, чому так вважають? Перемагає та група, яка швидше склала і пояснила свій вибір.

Відповідають – чи вся інформація була їм потрібна? Кому вона потрібна? Хто може скористуватися особистою інформацією (зловмисник, роботодавець, друг). Чи можна повідомляти всім особисту інформацію?

У нас навіть прийнятий Закон України **Про захист персональних даних від 1 червня 2010 р. № 2297-VI**

Картка 1.

1. Семененко Ігор Павлович народився 20 червня 1990 року.
2. Місце народження: Дніпропетровська обл. с. Веселе.
3. Мешкає за адресою вулиця Зелена 12.
4. У сім'ї є ще дача і машина.
5. Отримує заробітню платню у розмірі 9000 гривень.
6. Пароль від сторінки у Фейсбуці 2154.
7. Пароль карти кредитної 124578.
8. Ігор Павлович вірує в Бога.
9. Навчався у Веселівській школі №1.
10. У школі мав такі оцінки: математика - 6 балів, мова - 10 балів.

Картка 2

1. Місто Київ розташоване на півночі України.
2. Площа міста 836 км².
3. Довжина вздовж берега — понад 20 км
4. Київ здавна знаходився на перетині важливих шляхів.

Додано примітку [L5]: В додатках фрагменти

5. Ще за Київської Русі важливим шляхом був легендарний «Шлях варягів» .
6. Нині Київ перетинають міжнародні автомобільні та залізничні шляхи.
7. Рельєф Києва сформувався на межі Придніпровської височини.
8. Більша частина міста лежить на високому (до 196 метрів над рівнем моря) правому березі Дніпра — Київському плато,
9. Менша частина Києва лежить на низинному лівому березі Дніпра.
10. Житлові квартали міста оточує суцільне кільце лісових масивів.

МЕТОД групової аналітичної роботи: гра «Небилиці»

Час – 5хвилин

Завдання – уявити, що було б, якби раптом людство втратило можливість отримувати й передавати інформацію.

Висновок: без інформації неможливо ні зараз жити, ні рухатися вперед. Інформація - потужний двигун людства.

Кожна група отримує картки із текстами. Завдання: прочитати повідомлення, передати його зміст за допомогою малюнка або схеми і пояснити його товаришам.

Картка 1

Закон України. Стаття 9. Право дитини на вільне висловлювання думки та отримання інформації.

«Кожна дитина має право на вільне висловлювання особистої думки, формування власних поглядів, розвиток власної суспільної активності, отримання інформації, що відповідає її віку. Це право включає свободу розшукувати, одержувати, використовувати, поширювати та зберігати інформацію в усній, письмовій чи іншій формі, за допомогою творів мистецтва, літератури, засобів масової інформації, засобів зв'язку (комп'ютерної, телефонної мережі тощо) чи інших засобів на вибір дитини. Їй забезпечується доступ до інформації та матеріалів з різних національних і міжнародних джерел, особливо тих, які сприяють здоровому фізичному і

психічному розвитку, соціальному, духовному та моральному благополуччю.

Діти мають право звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, засобів масової інформації та їх посадових осіб із зауваженнями та пропозиціями стосовно їхньої діяльності, заявами та клопотаннями щодо реалізації своїх прав і законних інтересів та скаргами про їх порушення.»

Картка 2

Особам з особливими освітніми потребами забезпечується право на навчання за допомогою найбільш доступних для таких осіб мов, методів і способів спілкування, зокрема навчання жестовою мовою, шрифтом Брайля.

Картка 3

Усе на світі має свого автора. Конструкція Ейфелевої вежі, текст п'єси «Лісова пісня», музика гімну України. Усе має своїх творців, а кожен з них свої законні права. Цю сферу іменують –«Авторське право». Авторське право –це набір таких виключних правил, які дозволяють авторові отримувати соціальні й матеріальні блага від результатів своєї творчості.

Найпоширенішими видами порушень авторських прав в мережі Інтернет є: незаконне відтворення і копіювання музичних, художніх, літературних творів чи комп'ютерних програм без попереднього надання на це згоди автором чи правовласником. Це виражає порушення матеріальних прав авторів. Крім цього, все популярніше становиться такий вид порушень як плагіат. Такі порушення в мережі Інтернет порушують матеріальні і нематеріальні права авторів. Відповідно до Закону України "Про авторське право і суміжні права" компенсація за порушення авторських прав становить від 12 тисяч до 50 тисяч гривень"

Картка 4

Плагіат та піратство

Кримінальний кодекс встановлює відповідальність за порушення авторських і суміжних прав у статті 176; відповідальність настає за незаконні відтворення, розповсюдження чи інше використання творів, які є об'єктом авторського права, без дозволу авторів, якщо ці дії спричинили шкоду у значному розмірі (понад 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян)

Плагіат- порушник привласнює чужі ідеї, роботи,твори і видає їх за свої. В першу чергу він має на меті створення у свідомості споживача зв'язку між ним та об'єктом інтелектуальної власності, права на який порушуються. Він бажає аби споживачі ідентифікували його.

Піратство –копіювання, розповсюдження чужих матеріалів як з ціллю отримання прибутку (продаж контрафактної продукції у магазинах, або з рук), так і без (розповсюдження копій фільмів,музичних композицій,відеоігор,програмового забезпечення через локальні комп'ютерні мережі або інтернет, обмін дисками із друзями).

Гра-підсумок «Так –ні»

- Особиста інформація повинна бути доступна всім (ні)
- Чим менше знаєш-тим більшого досягнеш у житті (ні)
- Масова інформація призначена для всіх (так)
- Діти з особливими потребами мають право на отримання інформації в доступній для них формі (так)
- Кожен має право на присвоєння свого імені будь- якій інформації (ні)
- Ніхто не має право на користування інформацією без дозволу автора (так)
- Плагіатство та піратство карається законом (так)
- Всі діти мають право на отримання інформації,доступної для їх віку(так)
- Авторське право захищається законом(так)

- Можна скачувати будь які ролики й передавати їх іншій людині без дозволу автора(ні)

Метод-самостійна робота: намалюй інформаційне поле родини

Практична робота «Інформаційне поле моєї родини»

Вчитель проводить бесіду з учнями про медіавподобання членів родини: що люблять переглядати по телевізору, в комп'ютері, в які ігри грають, які газети чи журнали читають, чому віддають перевагу саме цим джерелам, скільки часу спілкуються в родині, про що частіше обговорюють.

Яку користь отримують в сім'ї (на думку дітей) під час живого спілкування та в процесі перегляду різних відео? Чи є бажання щось змінити і чи можливо такі зміни? В які ігри хотіли б пограти з молодшими членами родини?

Після бесіди кожен учень зображує «інформаційне поле» своєї родини і за бажанням його пояснює.

МЕТОД групова творча робота: гра «Шифрувальник»

Вчитель об'єднує дітей у 4 групи і дає їм листочки із закодованими реченнями. Завдання-розшифрувати й прочитати написане, дібравши власні приклади. Відповіді кріплять на дошці під написом:

«Форми подання інформації»

Картка 1.

Т.кстова — п.р.да.ться у в.гляді с.мв.лів, пр..знач.н.х позначат. л.кс.ми мов.;

Картка 2.

Ч.слов. — у в.гляді ц.фр і зн.ків, що позн.ч.ють м.т.м.т.чні д.ї;

Картка 3.

Гр.фічн. — у в.гляді зобр.жень, п.дій, пр..дм.тів, гр..фіків;

Картка 4.

Зву.ов. — усн. або у в.гляді з.п.су п.р.даци лекс.м мов. .уд.альн.м шлях.м.

Підсумок . Інформація існує в різних формах: текстовій, числовій, графічній, звуковій.

Вчитель об'єднує дітей у 3 групи під назвами: Масовички, Особовички, Спеціальнички.

Кожна група отримує завдання за 10 хвилин створити текст, відповідного назві групи типу інформації за призначенням: масова, спеціальна, особиста, використовуючи одну із форм подачі інформації(текстова, звукова, числова, графічна).

Зразки текстів:

Масового призначення за допомогою знаків(графічна)

Особистого призначення за допомогою букв(текстова)

Мамо! Я пішов до бабусі Віри. Як дійду-передзвоню. Буду вдома о 16 годині. Цілую.

Спеціального призначення (числова)

$$MX = \begin{cases} \sum_{k=1}^{n(+\infty)} x_k \cdot p_k, & \text{якщо випадкова величина } X \text{ – дискретна;} \\ \int_{-\infty}^{+\infty} x \cdot p_X(x) dx, & \text{якщо випадкова величина } X \text{ – неперервна.} \end{cases}$$

Підсумок. Інформацію можна передавати в різних формах, зручних для споживача.

МЕТОД групова аналітично-творча робота: ігри-головоломки (загадки)

«У темі»

Збираючись напасти на жителів однієї далекої країни, велетень людоджер заглянув у свою темну комору. Там у нього стояли чотири шестимильних чоботи й вісім семимильних. Скільки чобіт, не дивлячись, потрібно дістати з комори, щоб дібрати пару? (3 чоботи-два з них точно співпадає у своїх характеристиках.)

Можливий висновок. Інколи, щоб знайти правильне рішення, досить подивитися на подію з трохи незвичного ракурсу.

Загадка з мечами.

Почувши про грізні плани велетня ,володар тієї країни,на яку людоджер збирався напасти,послав 2 своїх старших синів до королівського зброяра. У скрині в нього зберігалася чарівна зброя-чотири кинджали,3 мечі та 2 сокири. Принци хотіли одержати лише однакову зброю. Який мінімум предметів озброєння наосліп потрібно дістати зі скрині,щоб виконати бажання королівських синів?(4 предмети. Оскільки предметів озброєння -3 види,то четвертий предмет обов'язково складе одному з трьох предметів пару)

Можливий висновок. Способи аналізу інформації, освоєнні один раз, надалі легко застосовуються в інших ситуаціях.

Семимильні чоботи.

А в цей час людоджер виявив,що в сутінках дістав зі своєї комори шестимильні чоботи. І зі злістю жбурнув їх назад. Щоб скоріше дістатися до наміченого пункту,йому потрібні були лише семимильні чоботи. Якщо в коморі у велетня стояло 4 шестимильних і 8 семимильних чобіт,то скільки всього чобіт йому потрібно витягти наосліп, щоб серед них виявилася пара семимильних?(велетню необхідно витягти 6 чобіт:навіть якщо він витягне спочатку всі 4 шестимильних-наступні 2 обов'язково виявляться семимильними)

Можливий висновок. Навіть при зовнішній подібності завдання(про чоботи вже було)необхідно бути дуже уважним до деталей і нюансів:саме розрізнення, розуміння окремих характеристик конкретної ситуації дозволяє правильно її сприйняти і знайти адекватне рішення.

МЕТОД –групова дискусія. Створення схеми роботи з інформацією.

Використовуючи результати попередньої вправи, учні під керівництвом вчителя, колективно створюють «Алгоритм етапів роботи з інформацією».

Запис робить вчитель на дошці:

1. визначення теми;

2. постановка цілей,
3. пошук та фільтрація (зберігання потрібного і «відкидання» зайвого);
4. синтез(об'єднання) переробки інформації.

Висновок-інформацію можна упорядкувати , передавати , зберігати . Цей порядок задає людина.

МЕТОД – ділова гра «Дослідники споживачів»

Вчитель пропонує учням уважно прочитати два тексти, які виведені проектором на екран, визначити їх призначення та проаналізувати за наступним планом:

1. Хто автор;
2. яка мета і для кого матеріал створений;
3. як сприймає інформацію споживач.

Приклади текстів:

1. *« У 2012 році, за прогнозами древніх мудреців народу майя, а також сучасних астрологів і провидців, очікується Армагедон (кінець світу).*

Діти, аналізуючи, повідомляють що текст масового призначення, автор невідомий. Вже це вказує на малу вірогідність правдивості . Призначений для людей, котрі вірять в прогнози та містику. Більшість людей вірило в правдивість написаного.

2. *«Суцвіття ромашки лікарської містять 0,2-0,8% ефірної олії(основними діючими речовинами якої є сесквітерпенові лактони – хамазулін і його попередник рохамазулін)» (Вікіпедія).*

Аналізуючи цей текст, учні доводять що він має спеціальне призначення для науковців – ботаніків, які вивчають рослини. Для звичайного споживача ця інформація непотрібна, тому він її «відкидає».

Висновок: кожна інформація має свого споживача. Від цього залежить форма подання медіа текстів.

МЕТОД- ГРУПОВА РОБОТА.

Гра «Кошик думок»

Діти об'єднуються у 3 групи за кольорами табличок - долоньок «Жовті», «Червоні», «Зелені». Кожній з команд видається маркер та аркуш паперу. Далі вчитель пропонує за 5 хвилин перелічити джерела, звідки вони можуть отримувати інформацію.

Діти можуть називати доступні для них джерела: газети, журнали, книги, батьки, старші сестрички та брати, родичі, сусіди, реклама, білборди, телевізор, інтернет, довідники, казки, люди, вчителі, тварини, навколишній світ тощо.

Після презентації дитячих робіт запитуємо про те, чи можна довіряти всій отриманій інформації. Чому? Кому можна довіряти, а кому ні? Як перевірити правду говорять чи ні? Найлегший спосіб – це перепитати у тої людини, про яку йде мова. Але якщо це джерело не доступне - що робити? Чи вся інформація, яка поступає до нас безпечна? Вчитель налаштовує дітей на необхідність перевірок джерел надходження інформації і повідомляє що сьогодні вони дізнаються як і де можна це можна зробити.

МЕТОД- ОСМИСЛЕННЯ ПРИТЧІ «Лисиця і Черепаха»

Жила - була звичайна Черепаха. Вона постійно носила на спині важкий панцир. Він придавлював її до землі, і кожен крок Черепасі давався важко. Тому життя її, що вимірювалося кількістю цих непростих кроків, також було нелегким.

Але, коли із сусіднього лісу прибігала голодна Лисиця, Черепаха ховала голову під панцир і спокійно перечікувала небезпеку. Лисиця стрибала навколо, пробувала панцир вкусити, перевернути свою жертву, тобто, застосовувала всі притаманні агресору прийоми, але Черепаха стояла на своєму і залишалася живою.

Одного разу Лисиця принесла із собою великий гаманець із грошима, привела юриста і, всівшись навпроти, запропонувала свої послуги для купівлі панциря. Довго думала Черепаха, але в силу бідності своєї

фантазії, відмовила. І знову руда хитрунка пішла ні з чим.

Йшов час, навколишній світ змінювався. В лісі з'явилися нові технічні телекомунікаційні засоби. І одного разу, вийшовши з дому, Черепаха побачила на дереві телевізійний екран, де демонструвалися літаючі черепахи без панциря. Диктор-дятел дуже емоційно коментував їх політ: "Яка легкість! Яка швидкість! Яка краса! Яка вишуканість" День дивилася Черепаха ці передачі, два, три... А потім в її маленькій голові народилася думка про те, що вона дуже нерозумна, якщо носить на собі подібний тягар - панцир. Чи не краще його скинути? Жити тоді стане набагато легше. Страшно? Так, трішки страшно, але в останніх новинах телеведуча Сова заявила, що нібито Лисиця дотримується останньої моди і стала вегетаріанкою.

«Світ змінюється. Ліс он теж став зовсім іншим. Чому б не політати? Небо - таке велике і таке прекрасне! Досить відмовитися від панциря і мені зразу буде легше!" - думала Черепаха. "Досить відмовитися Черепасі від панциря і її зразу буде легше їсти!" - думала Лисиця, підписуючи рахунок на чергову рекламу літаючих черепах.

І одного прекрасного ранку, коли небо, як ніколи здавалося великим і безмежним, Черепаха зробила свій перший і останній крок до свободи від системи захисту.

Аналізуючи притчу запитуємо у дітей про причини, які призвели до нещастя з Черепахою. Чому Черепаха не продала свій панцир Лисиці? Яка причина підштовхнула Черепаху до відмови від свого захисту? Як поводитися Лисиця? Які джерела інформації вона задіяла? Чому Черепаха повірила побаченому на екрані? Як потрібно було поступити Черепасі?

Чого навчає нас ця притча?

Вчитель допомагає учням зробити висновок про необхідність перевірки всієї інформації ,яка до них надходить, а вже потім приймати рішення й діяти.

МЕТОД –бесіда «Джерела»

Кожна сучасна людина хоче бути в курсі свіжих новин та своєчасно отримувати актуальну і свіжу інформацію.

-З яких джерел ми дізнаємося про події, що відбуваються, і як вони формують нашу думку?

-Як часто ваша сім'я дивиться телевізор?Які саме передачі?

Більшість людей дізнаються інформацію з переглядів телепередач і новинних ток-шоу. Це дуже зручно, так як не вимагає ні розумового, ні фізичного напруження. Маститі експерти обговорюють актуальні новини, дають їм оцінку, роблять прогнози і пояснюють, як нам слід реагувати на стан справ. Телеканали можуть нав'язувати глядачам свою думку або необ'єктивно висвітлювати наявні проблеми. Тому телевізору багато хто не вірить.

-Хто у вашій сім'ї читає газети або журнали?

- Чи знаєте ви їх назви?

Багато людей, особливо старшого віку, черпають інформацію з журналів і газет. Основний мінус полягає в тому, що на випуск тиражу і підготовку статей йде час. Якщо щоденні видання встигають відобразити трапилися події, то щотижневим журналам це навряд чи під силу. Тому там частіше публікуються інтерв'ю і статті, а не новини. Плюсом друкованих матеріалів є наявність різноманітних рубрик, наприклад, з корисними порадами. Деякі люди купують видання тільки певної тематики, наприклад, присвячені фінансам або футболу.

- Чиї батьки користуються Інтернет-сайтами?

Найшвидший і при цьому безкоштовний спосіб дізнатися про те, що відбувається в країні і світі, це просто звернутися до Інтернету. Завдяки Всесвітній павутині ви маєте цілодобовий доступ до

найрізноманітнішого контенту. Але, на жаль, на сайтах новини можуть висвітлюватися необ'єктивно. Зустрічаються замовні матеріали і відверті «інтернет-качки». Тому новини найкраще читати на великих медіа-ресурсах, наприклад, ukr.media. Такі майданчики дорожать своїм статусом і репутацією. Вони не будуть публікувати інформацію сумнівного змісту.

Приєм-створення колажу.

Вчитель налаштовує дітей на практичну роботу. Перед початком запитує, які джерела інформації запам'ятали діти. Учні їх перераховують. Далі, об'єднавшись у команди, вони за допомогою вирізаних малюнків із старих непотрібних журналів складають колажі, ілюструючи всі можливі джерела інформації-живі(люди,тварини) й медійні(телебачення,газети,плакати, об'яви,інтернет)

МЕТОД – розповідь про недостовірність: гра «Довідкове бюро».

Вчитель повідомляє, що визначенням Вікіпедії, достовірність – це властивість інформації бути правильно сприйнятою, імовірність відсутності помилок, безсумнівна вірність наведених відомостей, які сприймає людина. Недостовірна інформація існує в Інтернеті завжди, що пояснюється особливостями його існування.

Значним чином на достовірність інформації впливає її автор. Тому під час підготовки джерельної бази інформаційно-аналітичного дослідження з обережністю необхідно ставитись до матеріалів журналістів, відомих своїми скандальними статтями. Навіть якщо їх передрукували солідні видання.

Недостовірною (через неможливість її перевірити) дослідник має вважати інформацію, що надходить до видань з «конфіденційних» джерел, навіть якщо матеріал містить посилання на організацію, яку представляє «джерело».

Дослідникам слід звернути увагу на те, що матеріал може мати недостовірний характер, якщо автор:

- 1) посилається у публікації на нерейтингові джерела за наявності рейтингових з порушеної теми;
- 2) використав сумнівні факти або документи, отримані неофіційним шляхом;
- 3) зосередив увагу лише на тих повідомленнях, які підтверджують його припущення;
- 4) приховує від користувачів частину інформації;
- 5) перебільшує або зменшує значення частини інформації.

Відомі дослідники Інтернету К. Шерман та Г. Прайс радять користувачам під час оцінки достовірності інформації використовувати такі ж самі фільтри, як і під час використання друкованої продукції: той факт, що інформація є надрукованою, не є доказом її достовірності і навпаки.

Практична робота . Перевірка достовірності медіа тексту

Уявіть, що ви – команда довідкового бюро. Для роботи використовуються комп'ютери із доступом до Інтернету. За відсутності можна використовувати матеріали із « Довідника учня». Вчитель добирає текст і пропонує його перевірити на достовірність. Використовуючи план, написаний на дошці, учні в ході групової роботи перевіряють правдивість інформації.

План перевірки достовірності медіатексту

1. Чи відоме джерело інформації?
2. Наскільки ви довіряєте автору?
3. Що говорять інші джерела?

Зразок тексту для аналізу.

Венерина мухоловка (Dionaea muscipula) знайома всім як найвідоміша хижа рослина в світі. Вона наділена неймовірними

рефлексами, які допомагають їй поїдати мух, жуків і навіть невеликих жаб. Рослина заманює свою жертву завдяки пахучому солодкому нектару. Але як би приємно це не звучало, Венерина мухоловка виглядає досить страхітливо.

Середовище проживання [рослини](#) - савани [США](#), де збереглася болотиста, волога місцевість. До речі саме в США, а точніше в штаті Північна Кароліна, мухоловка отримала статус «державної хижої рослини».

В ході групової роботи діти визначають що джерело інформації - «Довідник учня», джерело перевірене - можна довіряти. За допомогою комп'ютера та інтернета учні можуть перевірити текст в інших джерелах.

Якщо є доступ до Інтернету тоді вчитель одразу пропонує перевірити достовірність медіатексту на таких сайтах:

<https://www.stopfake.org> - «Стопфейк»

<http://verify.org.ua> VERIFY

http://ms.detector.media/mediaprosvita/how_to/13_onlayninstrumentiv_dlya_per_evirki_kontentu/ «Детектор медіа» 13 онлайн-інструментів для перевірки контенту

III. Ключові медіаосвітні теми та їх ігрова реалізація

Факти і судження: їх застосування в медіа

Гра «Валіза досвіду»

Час 10 хв.

З метою мотивування та актуалізації знань, вчитель пропонує дітям «покласти» до валізи досвіду враження від минулого заняття, повідомлення про цікаві події, власні досягнення минулого дня (у формі усного, письмового повідомлення, малюнка, скульптурної фігури).

Яку форму подачі інформації ви вибрали? Чому саме така форма була зручніша? До якого типу інформації належить: особистої, загальної чи спеціальної?

Написане та намальоване прикріплюється до малюнка валізи досвіду.

МЕТОД – дослідження-розпізнавання.

Вчитель пропонує прослухати два тексти і знайти в них відмінності.

Текст 1.

На небі з'явилася хмара. Потім вона почала збільшуватися, Піднявся вітер, загримів грім і по дахах будинків застукали краплі дощу. Люди швидко перебігали вулицею і зникали в під'їздах будинків.

Текст 2.

Зненацька на насупленому небі з'явилася страшна чорна хмара. Потім дуже швидко вона почала збільшуватися.

Піднявся пронизливий вітер, загримів загрозливо грім і по дахах будинків застукали величезні краплі дощу. Налякані люди швидко перебігали вулицею і, немов привиди, зникали в темних під'їздах будинків.

Діти аналізують тексти, говорячи, що перший нейтрально описує початок дощу, а в другому за допомогою прикметників та порівнянь автор передає неспокій, страх перед негодою. Вчитель проводить аналіз тексту за допомогою питань.

Яке відношення автора до дощу? Які слова він використав для формування негативного нашого сприйняття цього явища природи?

(насуплене небо, страшна чорна, налякані, немов привиди, темних). Далі вчитель підводить підсумок і знайомить із поняттями «факт» і «судження».

Факт - подія, яка дійсно відбулася. Відношення людини до події - судження. Саме судження автора впливають на свідомість споживача. Переглядаючи або читаючи про якусь подію, людина не аналізує інформацію, а сприймає її на емоційному рівні, тому дуже легко, маніпулюючи її свідомістю, нав'язати власне бачення і сприйняття інформації.

Гра «Факт чи судження»?

Вчитель пропонує пограти в гру, відповідаючи «ногами»-якщо діти почують судження в реченнях - топають ногами, якщо тільки факт – плещуть в долоні.

Йде дощ.- Йде нудний дощ.

На горизонті з'явилося сонце. — На горизонті з'явилося розпечене сонце.

Батьки з любов'ю доглядають дітей.- Батьки доглядають дітей.

Влітку довгі веселі дні й короткі ночі.-Влітку довгі дні й короткі ночі.

Учитель пропонує стати ведучим гри комусь із дітей і продовжити цей перелік повідомлень .

МЕТОД – дослідження-пошук

Практична робота: пошук фактів та суджень у друкованих текстах.

Вчитель пояснює учням, що тексти можуть мати як перелік фактів так і власні судження авторів. Журналісти повинні висвітлювати факти без власних суджень, а також повідомляти різні точки зору. Використовуючи набуті знання про судження і факти, діти зможуть перевірити чи відповідає це дійсності.

Далі вчитель пропонує для роботи статті газет або інтернет видань для знаходження фактів і суджень.В ході пошукової роботи дається завдання знайти і підкреслити рисками факти,а хвильками –судження.

Після проведеної дослідно –пошукової роботи учні роблять висновок, що журналісти в більшості друкують матеріали, які не відповідають

журналістській етиці - не вказують джерело, маніпулюють думками споживачів, друкуючи власні судження стосовно подій.

МЕТОД – творча робота

Учням роздаємо невеликі аркуші паперу. Вчитель просить написати на них коротеньке повідомлення про події сьогоднішнього заняття. За бажанням вони складають його із викладенням тільки фактів, або із використанням власних суджень.

Після цього кожен учасник зачитує свій запис, а інші уважно слухаючи, констатують чи присутні судження в повідомленнях і як це впливає на їх відношення до описаних подій.

Підсумок. Використовуючи в текстах власні судження, автор впливає на емоції споживача, налаштовуючи його на таке сприйняття інформації, яке вигідне саме авторові.

Фейк. Критерії якості медіа повідомлень. Психологічний захист від непотрібної інформації.

Гра «Вірю-не вірю»

Вчитель налаштовує і мотивує учнів на сприйняття нового матеріалу за допомогою гри. Пояснює правила: уважно вислухати повідомлення й аналізуючи перелічені факти зробити висновок -- правдива історія чи ні.

Вчитель зачитує історії:

«В Україні чумаки їздили за сіллю до Криму». (вірю)

При множенні будь якого числа на одиницю отримуємо одиницю. (не вірю)

Дніпро впадає в Чорне море. (вірю)

П'єса «Лісова пісня» написана Тарасом Шевченком. (не вірю)

Вся інформація розміщена в Інтернеті правдива. (не вірю)

Найдовший маршрут тролейбуса знаходиться в Криму, його протяжність 95 км. Він з'єднує Ялту і Симферополь (вірю)

Найкоротша центральна вулиця з усіх столиць в Європі знаходиться у Києві. Це вулиця Хрещатик. Довжина її складає всього 1225м(вірю)

«Щедрик»—різдвяна українська пісня, яка отримала всесвітню популярність в обробці Миколи Леонтовича в 1916 році. (вірю)

Підсумок. Навіть сама неймовірна інформація може бути правдивою, а звичайна й буденна-вигаданою. Завжди потрібно перевіряти її правдивість

МЕТОД – «Мозковий штурм»

- Якою має бути інформація?

Діти називають свої відповіді, вчитель їх фіксує на дошці. Потім колективно роблять відбір і один учень записує отримані результати .

Інформація має бути:

1. Достовірна.
2. Актуальна
3. Оперативна.
5. Зрозуміла.
6. Повна.

Висновок : це критерії якісної інформації, але може бути і неправдива інформація, шкідлива, яка засмічує інформаційний простір - медіасміття. Вчитель пояснює дітям, що часто в Інтернеті можна побачити різні неправдиві матеріали. Їх розповсюджують з метою обману, а інші перемощують, не перевіряючи достовірність. Такі матеріали називають фейковими.

Фейк - це слово іншомовного походження (від англійського «Fake»), що означає підробка, фальсифікація. Як часто ви зустрічали фейкові матеріали в Інтернеті? Якими були ваші дії?

Метод відсторонення: практична робота в групах

Що відбувається частіше - ви шукаєте інформацію чи вона сама вас «знаходить»? Так, маса інформації «виливається» на людину – це і рекламні меседжі, написи на магазинах, об'яви на стовпах, не кажучи вже про постійну рекламу на телебаченні! А що робити, коли реклама вас вже

«дістала»? Чи можна якось відсторонитися від непотрібної інформації? Сьогодні ми познайомимося з такими вправами.

Вчитель об'єднує дітей у 6 груп і роздає їм картки із записом вправ. Пояснює завдання – прочитати тексти із запропонованими діями для захисту від непотрібної інформації і передати їх за допомогою різних форм: словами, графічно, в ігровій формі, малюнками, жестами.

1. «Антиреклама»

Суть вправи полягає в тому, щоб свідомо не сприймати, не осмислювати непотрібних нам рекламних зображень, які знаходяться у полі нашого зору. Йдеться, передусім, про статичні рекламні зображення: білборди, банери, постери тощо,

Вправа складається з трьох основних дій, які згодом можна довести до автоматизму. Коли мисленнєві дії стануть звичними, можна буде навіть «розважатися», йдучи вулицею або їдучи у вагоні метро, спотвореному рекламною продукцією.

2. «Абстрагування». Статичне зображення рекламного об'єкта (на постері, білборді) не треба розглядати, а якщо воно й впало в око, то глянути на нього побіжно, ніби з великої відстані, щоб це зображення сприймалося в узагальненому вигляді. В результаті саме такої розумової дії свідомого «несприймання» воно матиме вигляд кольорових плям невиразної форми.

3. «Асоціювання». До кольорових плям, які ми все таки встигли «схопити» — сприйняти зором, потрібно подумки підібрати якомога більше різних як візуальних, так і вербальних асоціацій. Їх можна комбінувати, підбирати до них аналогії тощо.

4. «Творення власних смислів». Бажано до кожного уявленого нами образу вигадати назву чи кілька назв, або ж розвинути власний сюжет події.

Якщо візуальне рекламне зображення вже знайоме, то вправу можна починати з другої дії — довільного асоціювання. Основною вимогою до асоціювання загалом є його спрямування на пошук образу, найбільш

віддаленого за змістом від запропонованого образу рекламного зображення.

У результаті виконання цих нескладних дій людина, оперуючи асоціаціями, вигаданими образами, не сприймає для себе зайвого, а займається самостійним образо- та смислотворенням: її мисленнєва діяльність, увага, пам'ять активізуються, вона «працює» не зі змістом, нав'язаним іззовні, а зі змістом власної свідомості.

«Труднощі» у виконанні вправи полягають у природній інертності багатьох людей до активізації власних інтелектуальних і вольових зусиль. Однак усі погодяться, що це конструктивні зусилля (які, до речі, допомогли людині вийти з царства тварин), спрямовані на психологічнийсамозахист, а зусилля від втоми сприйнятої непотрібної інформації деструктивні для психіки.

Для закріплення розумових дій вправа проводиться у класі. Медіапедагог показує протягом секунди рекламне зображення, а учні записують свої асоціації та вигадують до нього образи, ідеї, назви протягом 1-2 хвилин. Що більше асоціацій, що вони більш віддалені —то кращий самозахист. Гумор — найкращий прояв психологічного захисту.

Матеріалом для роботи можуть бути постери та рекламні зображення з журналів. Необхідно підібрати зображення з великими елементами, більш локального кольорового забарвлення, умовно наблизивши їх до монументальних вуличних.

Можна показати до шести зображень та роздати заздалегідь підготовлені бланки (аркуш поділений на 6 клітинок, кожна з яких заповнюється відповідно показаному зображенню за порядковим номером. Учень записує асоціації, ідеї до першої «реклами» у клітинці з цифрою 1; до другої — у клітинці 2 і т. д.).

5.Вправа «Біла фарба»

Ця вправа спрямована на дистанціювання від непотрібного, негативного для особистості зображення/образу.

Мабуть у кожної людини є досвід, коли щось дуже вражає і це враження негативне: людина випадково стала свідком дорожньої аварії, побачила мертву тварину, переглядаючи новини, була шокована натуралістичними кримінальними деталями тощо. Буває й так, що ми свідомо переглядаємо фільм жахів чи психологічний трилер, а потім «страшний» чи просто неприємний образ з'являється у нашому внутрішньому баченні чи сновидінні.

Ці негативні образи порушують наш емоційний комфорт і потребують відповідних дій.

1 дія. Уявіть «картинку-образ», який вас хвилює, умовно «переслідує» (для цього декому треба заплющити очі).

2 дія. Тепер уявіть, як ваша негативна «картинка» зафарбовується широкими білими смугами зверху донизу. Можливо «картинка» зафарбується не щільно, тоді треба буде додатково «накласти ще один-два шари білої фарби».

Якщо «образ» з'явиться через деякий час знову — «зафарбуйте» його ще раз. Якщо «біла фарба» не допомагає, а «картинка» продовжує хвилювати — зверніться до психолога.

6. Вправа «Стоп, образ!»

Ця вправа полягає в накладанні заборони на уявлення емоційно негативного для особистості образу. Наприклад, у свідомості, внутрішньому баченні виникло щось неприємне: образ кіногероя (або реальної людини), пригадування якого та мисленневий діалог з яким може завдати вам неприємних (болючих) переживань.

Суть вправи полягає у наступному: як тільки у свідомості з'явився негативний для вас образ й у зв'язку з цим ось-ось почнуть виникати емоції страху, розпачу, образи, ревнощів тощо, необхідно внутрішньо, вольовим зусиллям заборонити собі думати про це, твердо подумки промовивши наказ: «Стоп!». Бажано відволіктися на щось інше.

До дистанціювання візуальної інформації також можна віднести звичайні дії, які можуть запобігти нашому роздратуванню чи емоційній утомі».

Уникнути телевізійної реклами можна за допомогою «переходу» на інший канал; зменшення звуку та тимчасового переключення на іншу діяльність. Можна залишити приміщення, де працює телевізор, на час реклами тощо.

Підсумок. За принципом «усе геніальне — просте!», у нашому контексті «прості дії можуть бути досить ефективними» для того, щоб не підпасти під вплив непотрібної візуальної інформації.

Не дивіться того, що, як ви передбачаєте, може вас засмутити, налякати!

Регулювання медіаторчості: задум, замовлення, норми

Метод розрізнення задуму і замовлення через емоцію: практична робота в групах.

Вчитель об'єднує дітей у 3 групи. Командир отримує завдання скласти опис рослини, зображеної на картинці. Малюнок рослини для всіх однаковий. Кожна група отримує різні завдання:

1 група. Скласти негативний опис рослини.

2 група. Скласти нейтральний опис рослини.

3 група. Скласти позитивний опис рослини.

Після групової роботи діти зачитують свої тексти. Ставимо питання для обговорення : який був задум і мета, які засоби використали для втілення партнерського задуму, на яке сприйняття матеріалу сподівалися? Чи справилися сподівання? Чому при описі одного і того ж предмета вийшли такі різні тексти? Від чого чи від кого це залежить?

Правильно, це залежить від задуму автора або від замовника . В даному випадку замовником був вчитель.

Підсумок. Медіатексти можуть писатися на замовлення. Їх емоційне забарвлення залежить від замовника .

В журналістиці медіатекст, написаний на замовлення з метою маніпулювання вибором або свідомістю споживача називають джинсою. Ви тільки що були авторами замовленої інформації-джинси.

Чи відповідають, на вашу думку, такі матеріали стандартам журналістики? Такі матеріали вводять споживача в оману і маніпулюють його свідомістю. Це негативне явище в журналістиці.

Ділова творча гра «Бесіди професіоналів»-складання та інсценізація медіатекстів з позиції людей різних професій.

Мета: навчити практично створювати медіатексти різного призначення та передавати її в різних формах; використовувати правила етики при спілкуванні.

Ділова гра складається з послідовних етапів.

ГРА «Підкріплення»

Вчитель проводить гру для налаштування на роботу. Двоє охочих виходять за двері. Тим , хто залишився, дається інструкція-задумати предмет із наявних у приміщенні й місце, на яке активному учаснику необхідно буде його перенести.

Складність вправи полягає в двох моментах. По – перше, ні сам предмет, ні його нове місце не названі прямо, а уточнювальні відповіді ведучого завуальовані й розпливчасті. По – друге, група отримує завдання: першому гравцеві давати негативне підкріплення всіх його слів і вчинків(за допомогою критики, негативних оцінок окремих його дій т(але не особистості в цілому), зневажливої невербальної інформації, а в другому – позитивне (використовуючи слова підтримки, радості за успішні дії ,запевнення у дріб'язковості зроблених неправильних учинків, замилювання, компліменти тощо). Після експерименту двоє учасників діляться враженнями, кому з них було легше шукати предмет: з позитивною підтримкою чи негативною. Обов'язково вчитель наголошує на тому, що негативні підказки ні в якому разі не означали негативне відношення до гравця,а мали лише експериментальне значення.

Висновок :всі ми живемо в людському суспільстві і наші дії залежать від сприйняття їх іншими. Навіть дуже впевнена в собі людина починає сумніватися у власних силах, якщо зустрічається з груповим несхваленням

та тиском. Навчитися не залежати від думки інших - важке завдання, але дуже потрібне надбання.

Метод аналіз притчи «Мавп'ячий душ»

Вчитель пропонує послухати приклад, як мавпи демонструють груповий тиск, що також є і поняттям про людину.

У клітці є 5 мавп. До стелі прив'язана гілка бананів. Під ними сходи. Зголоднівши, одна з мавп підходить до сходів, бажаючи дістати банан. Як тільки вона доторкується сходів, експериментатор відкриває кран і зі шланга поливає всіх мавп дуже холодною водою. Через деякий час інша мавпа намагається поласувати бананом. З боку експериментатора ті самі дії. Відключається вода. Третя мавпа, збожеволівши від голоду, намагається дістати банан, але інші зупиняють її, не бажаючи холодного душу. А тепер заберемо одну мавпу з клітки й замінимо її новою мавпою.

Вона одразу ж, помітивши банани, намагається їх дістати. Із жахом помічає злих мавп, що атакують її. Після третьої спроби мавпа розуміє, що дістати банан їй не вдасться. Тепер заберемо з клітки ще одну з перших п'яти мавп і посадимо туди новеньку.

Як тільки вона спробувала дістати банан, усі мавпи дружно атакували її, причому й та, котра першою «прийшла на заміну» (та ще й з ентузіазмом).

Так, поступово замінюючи всіх мавп, у клітці виявляться 5 мавп, яких водою взагалі не поливали, але які не дозволять нікому дістати банан.

Обговорення.

Чому мавпи не могли їсти банани? Як реагували потім вони на дії новеньких? Чому мавпочки, яких жодного разу не поливали водою, не дозволяли нікому дістати банан?

Висновок. І люди поведуться так, як прийнято в їх оточенні. Якщо не задають собі запитань «навіщо?», «в чому задум?», «хто замовник?»

МЕТОД - МОЗКОВИЙ ШТУРМ і групова дискусія «Етикет».

В нашому суспільстві є певні норми поведінки. Що таке етикет? Правильно, це правила поведіння. Вчитель пропонує методом мозкового штурму згадати відомі дітям правила. Учні називають правила,

вчитель фіксує всі вислови на дошці. Потім роздає картки із мереживним етикетом (нетикетом) для ознайомлення й порівняння.

Обговорення. Чи співпали ваші правила етикета із загальноприйнятими? Які співпали? Які ще б хотіли додати? Чому?

Групова дискусія: аналіз і порівняння Правил нетикету .

Вчитель на екрані демонструє правила мереживного етикету. Колективно аналізують їх і наводять власні приклади.

Правило 1. Пам'ятайте, що Ви розмовляєте з людиною

Не вчиняйте іншим те, чого не хочете отримати від них самі.

І ще одна причина, через яку слід бути чемним у мережі. Коли Ви зв'язуєтесь в кіберпросторі, пам'ятайте, що Ваші слова фіксуються. Можливо, вони збережуться там, куди Ви вже не зможете дістатися. Інакше кажучи, є шанс, що вони ще повернуться і зашкодять Вам, а у Вас не буде жодної можливості вплинути на цей процес.

Правило 2. Дотримуйтесь тих самих стандартів поведінки, що й у реальному житті.

Правило 3. Пам'ятайте, що Ви знаходитесь у кіберпросторі

Те, що без вагань приймається в одному місці, можуть вважати за грубощі в іншому. Наприклад, якщо в конференціях обговорюються телевізійні програми, різні чутки й плітки - цілком нормальне явище. Але, якщо ви вирішили втрутитися з ними в журналістську дискусію, популярності це Вам не додасть.

Правило 4. Поважайте час і можливості інших

Коли Ви надсилаєте електронну пошту або повідомлення до конференції, Ви фактично претендуєте на чийсь час. І тоді Ви відповідаєте за те, щоб адресат не витратив цей час даремно.

У людей не так багато часу для читання повідомлень, зважаючи на кількість останніх. Раніше, ніж Ви надішлете людині свого листа, поміркуйте, чи він справді потрібен їй. Якщо ж Ви вагаєтесь, поміркуйте двічі, перш ніж надіслати повідомлення.

Правило 5. Зберігайте особистість

Використовуйте переваги анонімності. У мережі (наприклад, у конференціях) Ви можете зустрітися з тими, кого ніколи б не зустріли в реальному житті, і ніхто не засудить Вас за колір шкіри, очі, волосся, за Вашу вагу, вік або манеру одягатися.

Не ображайте користувачів. Нарешті, будьте терплячі й чемні. Не вживайте ненормативну лексику, не йдіть на конфлікт заради самого конфлікту.

Правило 6. Допомогайте іншим там, де Ви це можете зробити

Чому потрібно ставити запитання у віртуальному просторі ефективно? Тому, що Ваші запитання читає багато людей, які знають на них відповідь. І навіть якщо кваліфіковано дадуть відповідь лише декілька осіб, загальний обсяг знань у мережі збільшиться. Інтернет сам по собі з'явився через прагнення вчених до обміну досвідом. Поступово в цей захоплюючий процес втягнулися інші.

Правило 7. Не втручайтеся в конфлікти й не допускайте їх

Флейми (flames) - це емоційні зауваження, часто висловлені без урахування думки інших учасників розмови. Це повідомлення з метою викликати реакцію користувачів: "Нумо, скажи, що ти насправді думаєш про це?"

Правило 8. Поважайте право на приватне листування

Правило 9. Не зловживайте своїми можливостями

Деякі люди у віртуальному просторі почувають себе професіоналами. Це системні адміністратори, аси в кожній мережевій грі, експерти в кожному офісі.

Маючи ширші знання або повноваження, ці люди автоматично здобувають перевагу. Однак це зовсім не означає, що вони можуть нею користуватися.

Наприклад, системні адміністратори не повинні читати приватні поштові повідомлення.

Правило 10. Навчіться вибачати іншим їхні помилки

Будь-хто колись був новачком. Тому, коли хтось припускається помилки - будь це помилка в слові, необережний флейм, безглузде запитання або невинувато довга відповідь, - поставтесь до цього поблажливо. Навіть,

якщо аж свербить відповісти, поміркуюйте двічі. Якщо у Вас гарні манери, це ще не значить, що Ви маєте ліцензію з викладання цих манер усім іншим.

Якщо ж Ви вирішили звернути увагу користувача на його/її помилку, зробіть це коректно й краще не в конференції, а в приватному листі.

Дайте людям можливість повагатися. І не будьте бундючним та гордовитим. Як відомо, виправлення в тексті часто-густо містять граматичні помилки і вказівка на недотримання правил етикету, буває, демонструє порушення цього ж етикету.

МЕТОД – РОБОТА В ГРУПАХ

Групова гра «Бесіди професіоналів».

Вчитель об'єднує учнів у 4 групи: «Синоптики», «Друзі», «Природознавці», «Бабусі» і знайомить із завданням. Кожна група повинна скласти медіатекст про погоду та інсценізувати його з позиції людей, які є представниками назв груп.

Група «Синоптики» використовує професійні слова: насування хмар, циклон, антициклон, температура повітря знижується, очікуються опади.

Група «Друзі» можуть користуватися неформальною лексикою: привіт, друже, закоцюбли, пече як у пеклі, задубіли від холоду, мокрющі як хлющ, пока.

Група «Природознавці» користуються народними прикметами, пояснюють чому така погода саме на цій території, від чого залежить зміна погоди.

Група «Бабусі» пояснює стан погоди в залежності від стану власного здоров'я: крутять ноги-на дощ, піднявся тиск-до зміни погоди.

Підсумок. Кожна людина подає інформацію в залежності від її професії, групи спілкування. Неформальне спілкування можна використовувати при розмові або листування з друзями, але завжди дотримуючись правил етики .

Візуальна мова медіа

Інформаційно-довідкові матеріали на допомогу вчителю.

«Довідкове бюро»:

Періодичні видання .Газети.Журнали.

- періодика - видання, що виходить друком регулярно, через певні визначені проміжки часу
- газета-періодичне, переважно щоденне видання друку, яке містить різноманітні матеріали про поточні події. Газета містить також літературні твори, ілюстрації, фотографії та рекламу. Газети бувають: державні, обласні, районні, низові (газети установ, учбових закладів, наприклад «Маша і Тедді»)
- журнал -слово «журнал» у перекладі з французької мови означає «щоденник»)
- журналіст -людина, яка займається збором, створенням, редагуванням, підготовкою та оформленням інформації для редакції
- редактор -особа, яка робить редагування (складає, перевіряє і виправляє зміст) видання книги, журналу, газети тощо)
- примірник- одиничний предмет
- тираж -кількість примірників друкованого видання одного випуску)

Перша газета з'явилась у Римі у I ст. до Р.Х., але мало чим нагадувала сучасну. Тогочасна римська держава вела переможні війни проти своїх сусідів. У Римі видавалися закони, обов'язкові для всіх громадян, - про податки, підготовку до військових походів, уведення нового календаря тощо. Але як зробити, аби про ці закони відразу дізнавалися усі римляни? Як повідомити, щоб не затримуючи, вносили до казни гроші та коштовності?

Вихід знайшов визначний діяч давньоримської держави Юлій Цезар. Він наказав поставити у центрі міста великі гіпсові плити, на яких записували розпорядження римських властителів, повідомляли про події, що відбувались у місті. Плити виставляли протягом тривалого часу, до початку IV ст. А своє ім'я газеті подарувала дрібна венеціанська монета «гадзетта».

Колись за таку «газету» можна було добре поспідати, придбати дешевий одяг. Коли у Венеції з'явилися невеличкі дрібно списані сторінки з повідомленнями про різні країни, державних діячів, політику та торгівлю, за них теж платили одну гадзетту. Так народився термін «газета» – друкарське видання.

В Україні перша газета з'явилася у Львові 1749 року. Вона мала назву „Львовский курьер”.

Тепер у всіх країнах світу виходить понад 30 тис. назв газет.

2. Передавання інформації. Носії інформації

Діяльність людини пов'язана із передаванням інформації. Люди спілкуються між собою, передають один одному прохання, накази, звіти про виконану роботу. У передаванні інформації завжди беруть участь дві сторони, той, хто передає інформацію (джерело інформації), і той, хто її отримує (приймач інформації).

Джерелом інформації можуть бути будь-які об'єкти: люди, тварини, книжки, різні пристрої. Отримувачі інформації – це ті об'єкти, які сприймають дану інформацію.

Для передачі інформації древні люди били вбарабани, використовували дим багать, ручних голубів. Пізніше, людина змогла передавати інформацію за допомогою усної розповіді.

Передавати інформацію можуть не тільки люди, а й тварини та рослини. Своїм гавкотом собака-пастух може попередити господаря про те, що на отару хоче напасти вовк. Бджоли передають одна одній рухами тіла «в танці», у який бік треба летіти по мед.

А в Індії росте дивна рослина – «сором'язлива мімоза». Вона незвичайна тим, що згортає листя, щойно перші краплі дощу падають на рослину.

Передавати інформацію можна не лише словами або звуками, а й за допомогою малюнків, жестів, різних предметів.

Як ми отримуємо і як поширюємо інформацію. Чому інформація спотворюється ?

Сучасний медіапростір насичений різноманітною інформацією: достовірною та хибною, корисною та шкідливою, перевіреною та спотвореною. Щоб не стати медіажертвою та не піддаватися медіаманіпуляціям, уже змалечку дитина повинна вчитися критично її сприймати.

Спостереження показали, що молодші школярі на питання: «Звідки до вас надходить інформація?» відповідають дуже вузько: «З книжки, новин, від учителя...». Людьми, які не розуміють, що кожен елемент медіаоточення несе певну інформацію, легко маніпулювати. Тому

- учні мають знати, де і як шукати потрібну інформацію;
- вміти шукати першоджерело інформації або перевіряти її;
- усвідомлювати, що під час передавання інформація може спотворюватися;
- вміти шукати першоджерело інформації або (коли нема першоджерела) перевіряти її, критично сприймати та аналізувати інформаційний потік – знання про важливість таких навичок дістають учні на цьому занятті.

Гра в колі «ІНФОРМАЦІЯ НАВКРУГИ»

Метод – ранкове коло, гра.

Під час проведення ранкового кола вчитель питає: «У мене в руках лялька Яся. Вона, як і ми, має 5 органів чуттів, які допомагають їй сприймати навколишній світ. Нагадайте, що це за органи? (очі, вуха, ніс, язик, шкіра) Кожної миті ми за допомогою цих органів пізнаємо навколишній світ, «зчитуємо» з нього інформацію.

Я буду зараз називати різні предмети, а ви покажете, який саме орган допоможе ляльці Ясі «прочитати» основну інформацію. Наприклад: мороз – відчуємо його шкірою, тому покажіть на долоньки або щічки. Троянда – аромат вдихаємо – покажіть носик, красу бачимо – покажіть очі.

А тепер без моєї підказки:

Барабан, веселка, дощ, їжак, панда, пісня, вірш, парфуми, банан, річка, спека тощо.

А тепер спробуємо навпаки: я показую орган чуттів, а ви називаєте предмет, чи явище, з якого можна найбільше «зчитати» інформації цим органом: ніс, вуха, язик, шкіра, очі.

А тепер прошу передати ляльку один одному і розказати про важливу / цікаву / незвичну / вражаючу інформацію, яку ви «зчитали» сьогодні з докільця та назвати орган, який допоміг вам це зробити (якщо учням важко це зробити, допоможіть їм почати речення: «Мої вухка сьогодні почули...», «Мої очі сьогодні побачили»...)

ВИСНОВОК. Усе, що існує навколо нас, несе певну інформацію. Але людині тільки цієї інформації замало, тому вона створює ще й сама її.

Метод - робота з коміксами: від аналізу до створення комікса

Кліпове мислення, яким наділені сучасні діти, майже витіснило з їх життя великі, товсті книги, лонгріди. Не секрет, що дуже часто читання для школярів стає примусовим. Але є різновид сучасних медіатекстів, до яких діти тягнуть із задоволенням. Це комікси.

Чи є їм місце на книжковій полиці? Чи це пустощі, не варті уваги? В чому основна різниця між книжкою з ілюстраціями і коміксом? Перша має багато тексту і трохи малюнків, а в коміксах навпаки – багато малюнків і трохи тексту. Мабуть це і насторожує дорослих, які не вважають комікс справжнім читанням і, в той же час, приваблює дітей.

Комікс — це серія картинок, за допомогою яких ведеться зв'язне оповідання. Як і в літературному творі, тут є головні і другорядні герої. Тексту може зовсім не бути, або це короткі підписи. Пряма мова зображується як «словесна бульбашка», що вилітає з вуст або голови персонажа. Слова автора поміщають під кадром. Мова дуже емоційна, широко використовуються вигуки, звуконаслідування, іронія. Для передачі емоційного напруження художник часто грає з формою, кольором або розміром шрифту. На успіхах і помилках персонажів коміксів можна навчитися знаходити правильні рішення у реальному житті.

Книги-комікси можуть допомогти дитині стати завзятим читачем — мандрівником у світі безмежних знань та неперевершених відкриттів.

Сюжет коміксів зазвичай ґрунтується на дії. Персонажі постійно перебувають у русі. Тут рідко трапляються епізоди, де герой спить чи просто байдикує. Персонажі безперервно щось обговорюють, розповідають, про щось інформують, щось обіцяють, забороняють... Тому діти, які читають комікси, – не нудьгують, навпаки — із захопленням стежать за перебігом подій. У коміксах динаміка простежується на кожній сторінці, інформація, що міститься в картинках, усуває потребу в тривалих описах, завдяки чому легше сприймати і розуміти текст.

6 причин, чому дитині потрібні комікси:

1. Комікси виконують важливу соціальну функцію – в їх сюжетах висвітлюється боротьба зі злом, толерантність до інших, рятувальна місія супергероїв тощо.
2. Комікси – це зручне поле для випробування творчих здібностей – ті діти, які не навчилися ще гарно малювати і писати твори, можуть без остраху братися за комікси.
3. Комікси є прикладом мистецтва на межі різних медіа - вони поєднують прозу, живопис, графіку та кінотехніку, а значить мають перспективу до залучення більшої кількості прихильників.
4. Комікси бувають дуже різними за стилістикою та тематикою - тож кожен у них знайде щось своє.
5. Комікси моделюють різні варіанти майбутнього - дає дітям шанс уникнути помилок.
6. Під «соусом легкого сюжету» та яскравих пригод комікси часто просувають складні ідеї, потужну філософію, класичні літературні сюжети й навіть наукові інновації.

Напевне, більшість учнів класу вже знайомі з коміксами. Але, як показує практика, вони здебільшого опановують їх самотужки. Тож, залучаючи цей

медіапродукт до навчального процесу, варто навчити дітей його аналізувати.

Цікаві, яскраві комікси пропонує дитячий журнал «Джміль». Редакція журналу долучилась до створення матеріалів для НУШ, тож на його сторінках можна знайти корисні додатки до багатьох навчальних тем.

Переглянути можна за посиланням: <https://jmil.com.ua/rubrics/movie>

Аналізуючи комікси з учнями, варто звернути увагу:

- Хто головний герой? Яка його місія?
- Як автор зобразив героя-рятівника (якщо такий є)?
- Які небезпеки, пастки може зустріти герой?
- Яких негараздів треба уникати, обходити, а з якими боротися?
- Як зміниться світ, якщо таких вчинків / героїв буде більше?
- Як би розвивалася ця історія, якби не було цього героя?
- Чи хотіли б ви стати героєм цієї історії? Що б ви там робили?
- Придумайте свій фінал історії.
- Створіть образ ще одного героя цієї історії.
- Розкажіть зв'язну історію, використовуючи малюнки і написані фрази.

ВАЖЛИВО! Комікси можуть зробити велику справу: прищепити дітям любов до книги, перетворити читання з нудного та примусового заняття на цікаве та радісне. Крім того, розповідаючи історії за малюнками та фразами коміксу, вони розширяють свій словниковий запас, удосконалять уміння усного зв'язного мовлення. Діти знатимуть, що читання – це приємне проведення часу, отримання безцінних знань.

Від аналізу готового коміксу можна перейти до створення власного (дивись презентацію).

ДЛЯ ПРЕЗЕНТАЦІЇ

1 слайд

Комікс — послідовність малюнків, зазвичай з короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь.

2слайд

Тексти, зазвичай, мають специфічну форму «мовної бульки» («мовної хмарки», «мовного димка», виноски; англ. speech balloon), яка передає мову чи думку (мисль) персонажу, заголовків і титрів. Три найбільш поширених виноски (зверху вниз: мова, думки, крик).

3слайд

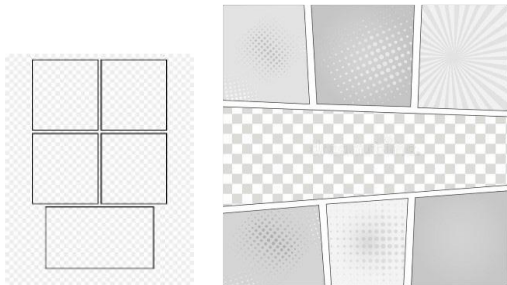
Створюємо власний комікс:

1. Придумайте персонажів (небагато – 2-3).
2. Продумайте їх характер, визначте позитивних та негативних героїв.
3. Уявіть, як вони будуть виглядати (малювати можна навіть схематично, в чорно-білому кольорі).
4. Продумайте невеличкий сюжет (що задумали робити герої, як вони це зробили, хто і чому потрапив в халепу, чим закінчилась історія, який висновок для себе зробили герої).

4 слайд

Створюємо власний комікс:

5. Вирішіть, скільки «кадрів» потрібно для малювання цієї історії (небагато – 4-6). Оберіть пустий шаблон для малювання, або створіть власний.

5 слайд

Створюємо власний комікс:

6. Вирішіть, які сюжетні моменти ви покажете малюнком, а що напишете невеличким текстом в «словесних бульбашках».
7. Придумайте короткі, лаконічні фрази, репліки для героїв.

6 слайд

Створюємо власний комікс:

8. Подумайте, як будуть виглядати «словесні бульбашки», які підходять для вигуків, які для думок, які для слів.

7 слайд

Створюємо власний комікс:

9. Намалуйте сюжетні картинки і напишіть репліки героїв.
10. Презентуйте свій комікс друзям, однокласникам, батькам.

8 слайд

Переваги коміксів над іншими книгами:

1. Завдяки ілюстраціям діти їх краще сприймають.
2. Новий формат історії.
3. Допомагають бачити різноманіття можливостей у подачі сюжету, а саме за допомогою зіставлення візуального й вербального текстів.
4. Збільшують дитячий словниковий запас.

Вчать бачити логічний чи/та нелогічний ланцюжок розвитку подій та розвивають вміння організувати інформацію в певний логічний ряд.

5. Розвивають уяву й фантазію. У багатьох читачів виникає бажання створити свої власні комікси та пофантазувати над створення справжніх персонажів.

6. Тексти у поєднанні з малюнками допомагають краще зрозуміти характери та ролі персонажів, їхні наміри та вчинки.

9 слайд

Як виглядають українські супергерої

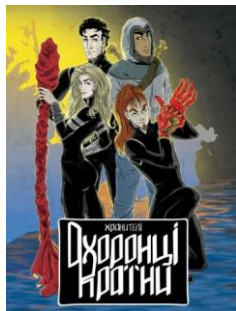
Український супергерой успадкував від світових класиків-побратимів – героїв DC і Marvel – найкращі риси характеру. Вони ніколи не зраджуть Україну, готові боротися з ворогом до смерті, мають надлюдські властивості: хтось – неймовірний розум і дар бачити майбутнє, інші – влучність і фізичну силу.

10 слайд

Як виглядають українські супергерої

«Охоронці країни» (серія із 10 коміксів, початок – 2017 рік) апелює до сучасної ситуації на сході, а також підіймає тему звільнення Криму.

Слайд 11

Як виглядають українські супергерої

«Укрмен. Початок» - український аналог зібраного образу відважного героя. За сюжетом, нещасний випадок перетворив талановитого науковця на злого генія і породив у його уяві страшний план. Саме зараз один із його підконтрольних мутантів трощить Київ. Поліція і військові, як завжди в таких випадках, безсилі. Коли здається, що надії на порятунок вже немає, коли протистояти – означає загинути... з'являється Укрмен.

(І.Б. Іванова)

Хибна і спотворена інформація

Творча гра «ХТО СПОТВОРИВ ІНФОРМАЦІЮ?»

Вправа логічно інтегрується в уроки української, іноземної мови або мови національних меншин; в курс «Я досліджую світ»

Час – 15 хв.

Метод – гра.

Уявіть собі ситуацію: хлопчик передав дівчинці інформацію про змагання з волейболу. Дівчинка прийшла, а цих змагань нема. Як ви думаєте, чому? (не та дата, не той час, не те місце тощо)

Так, інформація була хибна. А чому? (хлопчик навмисно або ненавмисно її передав неточно).

А які наслідки цієї спотвореної інформації? (дівчинка-глядачка не подивилася змагання і засмутилась; дівчинка-учасниця не вийшла на поле і команду дискваліфікували тощо).

Де, як, чому інформація може спотворюватися, зараз побачимо під час гри.

Потрібно 5 охочих учасників. Чотирьох прошу вийти за двері кімнати, а п'ятого – підійти до мене.

Ти зараз будеш створювати інформацію. Пропоную її намалювати. Малою і вголос проговорюй глядачам, що ти робиш. (Наприклад: 3 сині хмарки, у правому верхньому куті жовте сонце, біля середньої хмарки 3 чорних пташки, внизу зелена травичка, в правому нижньому куті дерево з 5 гілочками, у лівому нижньому куті коричневий будиночок з 2 вікнами і дверми, посередині 4 квітки).

Ти – першоджерело цієї інформації, бо ти її створив. А тепер я цей листок приберу.

Зараз до кабінету по черзі будуть заходити інші учасники гри. Ти розкажеш першому, що і як ти намалював, він – другому і так до останнього.

Всі інші учні теж мають завдання: мовчки слухати і спостерігати, чи відбудеться спотворення інформації.

Останній учасник отримає інформацію і намалює її. Потім порівняємо 2 малюнки.

Діти виконують завдання, порівнюють 2 малюнки, бачать розбіжності, називають моменти, коли інформація передавалася неточно.

Які маємо наслідки того, що в нас спотворилася інформація? (просто не збіглися малюнки, а негативних наслідків нема).

А якщо це була б інформація не про малюнок, а про гроші, ліки, роботу?

ВИСНОВОК. При передаванні інформація спотворюється. Якщо ти хочеш інформацією скористатися, то знайди першоджерело або перевір її.

Подібну гру можна провести в іншій варіації: перша дитина пише якусь інструкцію, щоб знайти в кабінеті захований предмет. Наприклад: Я ховаю 5 книжок. Першу покладу під четверту парту. Другу передам третьому за списком учневі (а це Сашко). Третю покладу до зеленого рюкзака (а це Марійчин). Четверту покладу в другу шафу на третю полицю. П'яту віддам найвищому хлопчикові (а це Сергійко).

Останній учасник гри повинен зібрати всі книжки за тією інструкцією, яка до нього дійшла.

ПІДСУМОК ВЧИТЕЛЯ. Це непроста справа – якісно та виважено ставитися до передачі інформації. Але на наших уроках ми будемо цьому вчитися: переказувати різні тексти, працювати за інструкціями, перевіряти результати власної роботи тощо. Тож давайте спробуємо зараз (перейти до теми уроку: організувати роботу за інструкцією, розділити текст на частини і передавати зміст від однієї групи до іншої тощо).

Ситуаційна гра «ЗНАЙДИ ПЕРШОДЖЕРЕЛО»

Вправа логічно інтегрується в курс «Я досліджую світ»

Метод – гра.

Викладач пропонує дітям гру «Знайди першоджерело». Учасники об'єднуються в 3 команди. Кожна команда отримує картки з описом життєвих ситуацій, в яких треба скористатися певною інформацією. Учні повинні знайти першоджерело цієї інформації і придумати історію, якщо інформація буде неточна, неправдива, спотворена.

Група № 1

Вашому другові необхідно з'їздити в сусіднє місто на консультацію до дуже гарного лікаря, який приїжджає туди тільки на 1 день. Щоб встигнути

вчасно на прийняття виїхати треба першим автобусом. А о котрій він відправляється?

Сусідка півроку тому цим автобусом їздила. Відправлення було о 7 ранку.

Знайомий, який живе біля автовокзалу, каже, що бачить щоранку цей автобус о 7.30.

Продавчиня з магазину чула, що автобус цей вже відмінили. Треба їхати електричкою.

Як вчинити, щоб вчасно потрапити до лікаря? Кого послухати?

Група 2

Бабуся збирається йти в банк оплатити комунальні послуги. Скільки брати з собою грошей?

Сусідка сказала, що квартплата подорожчала і треба брати грошей більше.

Інша сусідка чула, як казали в телевізорі, що й оплата за газ скоро збільшиться, то треба ще більше брати.

А бабусина сестра зателефонувала і сказала, що в цьому банкові вже зовсім не приймають комунальні платежі, то треба зразу їхати в інший, на кінець міста.

Що робити бабусі?

Група № 3

Дівчата зібралися до міської бібліотеки попрацювати в читальному залі.

Мама однієї дівчинки сказала, що колись бібліотека працювала з 9 години.

Мама іншої бачила, як якась жіночка заходила туди о 8 ранку.

Однокласниця сказала, що, можливо, там сьогодні санітарний день.

О котрій виходити дівчатам?

ВИСНОВОК. У житті буває багато ситуацій, коли рішення залежить від точної дати, часу, кількості грошей, місця або іншої інформації. Не покладайся на чийсь думки – знайди її першоджерело, бо люди, які її тобі передають можуть помилятися.

ВАЖЛИВО! З цієї гри можна розпочати урок, бо дітям знайомі такі життєві ситуації і вони охоче долучаються до їх обговорення. Другу частину уроку можна провести за подібним принципом, але взяти для роботи навчальний матеріал уроку: створіть картки на 2-5 груп (в залежності від кількості учнів у класі), в яких буде описана ситуація з декількома можливими варіантами рішення. А відповідь учні зможуть знайти в тексті/малюнках підручника, або в приготовлених вчителем додаткових роздатках (попередьте учнів, що підручник і роздатки – це досить надійні і перевірені джерела інформації, але дома можна пошукати додаткові).

ВАЖЛИВО! Розуміння важливості шукати першоджерело інформації або вміння її перевіряти треба виховувати з дитинства. І саме розв'язання будь-яких життєвих ситуацій — найкраще навчання для дитини. Це вміння з часом буде застосовуватися при роботі з будь-якою інформацією.

Новинна грамотність. Новини - оперативна інформація про подію.

Рольова гра «Ми журналісти: як створити гарну новину»

Діти, як і дорослі, живуть у новинному просторі. Молодших школярів зазвичай цікавлять новини, які стосуються їх інтересів, вподобань, кола спілкування. Але навіть в такому досить вузькому спектрі, діти є і споживачами новинного контенту, і його творцями. Тож саме час нам, дорослим, навчити їх робити це грамотно, усвідомлено, відповідально.

З чого розпочати?

Звичайно, з аналізу готових новин. Спочатку їх приносить до класу вчитель (враховуючи вік і вподобання дітей), а потім підключає до цього учнів.

На що звернути увагу при аналізі новини?

- На заголовок. Зацікавив? Зачепив? Відповідає змісту новини?
 - На «лід» - перший короткий, але дуже інформативний абзац. В ньому повинні звучати відповіді на питання Хто? Що? Де? Коли?
 - На сам текст новини. В ньому повинні міститися подробиці до попередніх чотирьох питань. А висновки Чому? Як? Навіщо? Зазвичай робить сам читач.
 - Наявність фактів. Дати, прізвища, цифри, місця – все те, що можна перевірити – замість банальних «якісь вчені довели», «десь відбулося», «хтось сказав» тощо.
 - Джерело. Звідки автор взяв цю інформацію?
 - Фото (при можливості). Чи справді це фото з місця подій? Як це перевірити? Що я бачу на цьому фото?
 - Власний емоційний стан. Якщо після ознайомлення з новиною хочеться негайних рішучих дій (частіше негативних) – сваритися, плакати, побити когось тощо – можливо ця новина є маніпуляцією.
- Проаналізуйте її більш детально.

Діти із задоволенням долучаться до аналізу новин про технічні винаходи (особливо в світі комп'ютерів, телефонів), досягнення спортсменів, різноманітні перемоги школярів тощо.

Отримавши досвід з аналізу новин, школярам буде простіше навчитися створювати власні. Рольові ігри типу «Я журналіст», створення власної класної газети, ведення класного або особистого блогу – це простір для застосування і вдосконалення набутих навичок.

Тож як написати новину?

Першу спробу (можливо декілька спроб) варто зробити колективних, всім класом.

Етапи написання:

1. Задум.

Приділіть цьому максимум уваги. Навчіть дітей обирати вузьку конкретну тему. При обговоренні від теми «Яка гарна в нас школа» зв'яжіть її до «Як ми перемогли в конкурсі по збору макулатури і отримали приз від

директора». Продумайте, які саме моменти варто описати. Можливо є сенс взяти в когось інтерв'ю. Можливо є сенс додати фото.

Прикріпіть на дошку аркуш, щоб кожен міг записати на нього свою думку. Потім всі пропозиції обговоріть.

2. Влучна назва.

Після колективного обговорення задуму у дітей буде загальна картина новини. Можна починати створювати заголовок. Його основне правило – він повинен «чіпляти», але, в той же час, не виходити за рамки новини. Варто теж запропонувати учням аркуш для запису всіх можливих варіантів.

3. Нестандартний початок.

Пройшов час довгих, нудних, нецікавих текстів. Початок новини повинен бути таким, щоб читачу хотілось дочитати до кінця. Але пам'ятаймо: в ньому повинні звучати короткі відповіді на питання Хто? Що? Де? Коли?

4. Емоційність.

Українська мова – багатогранна. Є безліч слів та виразів, які підкреслять ваші емоції, які передадуться читачу. Але уникайте агресії, злості, мови ненависті.

5. Яскрава мова.

Пишіть не довгими яскравими реченнями. Вставляйте цитати очевидців. Якщо є можливість – візьміть інтерв'ю у експерта з цього питання. Додавайте факти, побільше фактів! Напишіть влучне кінцеве речення.

6. Редагування.

Перечитуйте. Редагуйте. Робіть свою новину більш досконалою.

Коли ваша колективна новина створена, вона повинна знайти свого читача. Без цього зникає весь сенс її написання.

Хто ж її прочитає?

1. Роздрукуйте і розмістіть її в класі, щоб діти самі могли перечитати її.
2. Розмістіть в класній газеті (якщо вона є).
3. Розмістіть на класному блозі (якщо він є).

4. Розмістіть на шкільній дошці оголошень (узгодивши з адміністрацією)
5. Розішліть батькам на електронну пошту або на вайбер.
6. Домовтесь про публікацію в місцевій газеті (якщо новина того варта).

ВАЖЛИВО! Обговоріть це питання з батьками. Вони повинні стати найактивнішими читачами! І обов'язково – дати дітям зворотній зв'язок. Якщо діти не відчують, що правильне, грамотне написання новин (постів, репортажів) цінується іншими (в першу чергу – батьками), це залишиться для них просто вправою на уроці. А для того, щоб набуті знання та вміння перетворилися на компетентність – потрібна підтримка, цікавість, визнання з боку читачів (тим паче, якщо це члени улюбленої родини).

Наступний етап – створення новин за подібною схемою в групах.

Перший варіант – всі групи створюють новину на одну тему. Потім – презентація однокласникам.

ВАЖЛИВО! Не слід обирати, яка група краще склала. Слід аналізувати різноманітність прийомів, які використали групи для подачі однієї новини.

Другий варіант – кожна група створює новину на різні теми. Тоді можливо, варто створити випуск класної газети – на ватмані розмістити кілька оформлених рукописно (або роздрукованих) репортажів.

І третій етап – індивідуальна робота зі створення новини.

ВАЖЛИВО! Прийом «написання новини» можна застосовувати і при вивченні матеріалу на уроці. Можливо журналісти вашого класу побувають в країні Дієслів, пошукають цікаві факти про мешканців цієї країни і вийде новина під заголовком «Сенсація! Дієслова посварилися з часткою «не»!». Це буде більш легка, трохи несерйозна форма написання новини, але стане гарним досвідом і практикою для учнів.

ВАЖЛИВО! Одна з ознак гарної новини – актуальність. Тож не варто розтягувати на кілька днів її створення і розміщення для читачів. Оптимально – зробити це протягом одного дня.

Матеріали для вчителя «Створення новини»

СТРУКТУРА ПРЕЗЕНТАЦІЇ (бажано додати тематичних малюнків)

1 слайд

Етапи написання новини:

1. Задум.

Приділіть цьому максимум уваги. Навчіть дітей обирати вузьку конкретну тему. При обговоренні від теми «Яка гарна в нас школа» зв'яжіть її до «Як ми перемогли в конкурсі по збору макулатури і отримали приз від директора». Продумайте, які саме моменти варто описати. Можливо є сенс взяти в когось інтерв'ю. Можливо є сенс додати фото.

Прикріпіть на дошку аркуш, щоб кожен міг записати на нього свою думку. Потім всі пропозиції обговоріть.

2 слайд

Етапи написання новини:

2. Влучна назва.

Після колективного обговорення задуму у дітей буде загальна картина новини. Можна починати створювати заголовок. Його основне правило – він повинен «чіпляти», але, в той же час, не виходити за рамки новини. Варто теж запропонувати учням аркуш для запису всіх можливих варіантів.

3 слайд

Етапи написання новини:

3. Нестандартний початок.

Пройшов час довгих, нудних, нецікавих текстів. Початок новини повинен бути таким, щоб читачу хотілось дочитати до кінця. Але пам'ятаймо: в ньому повинні звучати короткі відповіді на питання Хто? Що? Де? Коли?

4 слайд

Етапи написання новини:

4. Емоційність.

Українська мова – багатогранна. Є безліч слів та виразів, які підкреслять ваші емоції, які передадуться читачу. Але уникайте агресії, злості, мови ненависті.

5 слайд

Етапи написання новини:

5. Яскрава мова.

Пишіть не довгими яскравими реченнями. Вставляйте цитати очевидців. Якщо є можливість – візьміть інтерв'ю у експерта з цього питання. Додавайте факти, побільше фактів! Напишіть влучне кінцеве речення.

6 слайд

Етапи написання новини:

6. Редагування.

Перечитуйте. Редагуйте. Робіть свою новину більш досконалою.

МЕТОД – Криголам.

Гра «Інтерв'ю»

Вчитель пропонує взяти у сусіда по парті інтерв'ю. Протягом хвилини вони малюють на листкові обрис руки або тіла партнера і заповнюють відповідями на питання: хоббі, улюблений мультфільм, настрої. Потім кожен представляє свого партнера за допомогою листочка.

Вчитель запитує чи були однакові хоббі, улюблені мультфільми і робить висновок, що, не дивлячись на різну зовнішність у них багато спільного.

МЕТОД – БЕСІДА «Довідкове бюро»

Вчитель ставить проблемне питання: Чи може подія, яка стосується однієї людини стати новиною? Сучасна Вікіпедія дає таке пояснення:

Новина — оперативне інформаційне повідомлення, яке містить суспільно важливу та актуальну інформацію, що стосується певної сфери життя суспільства загалом чи окремих його груп.

Викид нафти в океан, асфальтова прірва в сусідньому домі, мер, що проїхався на велосипеді по місту. Їх усіх об'єднує наявність якогось актуального факту – тобто чогось, що справді відбулося або має місце. У повсякденному житті новини оточують нас на кожному кроці. Не дарма дописи в соціальних мережах також називають новинами. Це справді новини, але вони стосуються рідних, знайомих і будуть цікавими тільки їм. Завдання журналіста знайти такі новини, які зацікавлять широку аудиторію.

А як давно люди отримують новини і як це було раніше?

З давніх давен люди передавали новини. Проте вони могли надходити не так швидко як зараз. Хоча людство придумало і миттєві способи передачі новин, щоб все ж таки якнайшвидше новина надходила. Це було потрібно під час загрози нападу ворогів. Козаки використовували дим від вогнищ як сигнал про напад і необхідність всім ставати до оборони. На певних відстанях, так щоб було видно все навколо, вони будували дерев'яні вежі з дахом від дощу, на які складали солому. На кожній вежі були сторожі. Згори їм було видно дуже далеко. У разі небезпеки вони викресали вогонь і підпалювали солому. Дим від вогнища помічали на іншій вежі і робили такі ж дії. Так сигнал передавався аж до центрального зібрання громади. Козаки мали час зібратися і дати відсіч ворогові.

По селах будували церкви із дзвіницею. В разі небезпеки дзвонар видавав певну мелодію, яка підказувала людям треба ховатися чи бігти до церкви.

В селах новини передавали із вуст в уста, нерідко зовсім перекручуючи зміст. (Пам'ятаєте ми говорили про судження?) Згадаймо відомий фільм «Вечори на хуторі поблизу Диканьки» як дві жінки передали інформацію про зникнення коваля. В наш час також новини передаються часто в усній формі. А ось у Давній Греції були спеціальні речники, які на центральній площі виголошували новини, а в Давньому Римі таких людей називали інформаторами. Ними могли бути освічені раби або вільно відпущені. Юлій Цезар звелів оприлюднювати сенатські акти,

започаткувавши перші публікації «Акта сенатус». Це були вкриті гіпсом дерев'яні дощечки з написами чорною фарбою текстами сенаторських промов. Також випускався «Акта дурна публіка популі Романі» - щоденні відомості римлян.

У Венеції випускалися вісники про ціни на товари, які продавалися за монету чеканки 1538 року «gazetta». Тепер так називається друковані видання-преса.

З яких джерел в наш час ви можете дізнатися новини? Як часто у вашій сім'ї читають або дивляться новини? Чи обговорюєте в сім'ї новини? Про що можуть бути новини?

ГРА «Плітки»

Вчитель пояснює правила гри. Два учні виходять із кабінету, а двоє стоять біля дошки. Один починає розповідати якусь історію, потім тому, хто стояв поруч нього і слухав, потрібно запросити із коридору учня і переповісти йому її так, як запам'ятав. Далі той, хто слухав, запрошує наступного із коридору і переказує ту ж саму історію. Останній відтворює почуте.

Який висновок можна зробити? Будь яка переказана історія доповнюється власними судженнями та втрачає деякі деталі. Найбільш правдивим джерелом є людина, яка була очевидцем або автор.

МЕТОД- ГРУПОВА РОБОТА «Передай новину»

Вчитель пояснює завдання - потрібно змодельовати ситуацію передачі новини в різні історичні періоди. Перед початком роботи наголошує що будь -яка новина будується за чіткою і стандартною схемою:заголовок, підводка або лід (від англ..lead- вступ), відповідь на п'ять запитань-хто, що, де, коли, чому і як зробив. На відміну від розширеної новини, новина звичайна може не містити відповіді на питання «чому?». Об'єднавшись у групи, діти придумують новину і презентують її в різних формах:письмовій, усній, рухами, малюнками, азбукою Морзе, власним способом.

Висновок: новину можна передавати різними способами. Це залежить від змісту повідомлення і того, кому передаєш.

Формати сучасних новин.

МЕТОД – дослідження-аналіз

Для роботи вчитель готує свіжі газети, записує на флешку або фіксує через Інтернет телевізійну програму новин. Запитує в учнів:звідки вони можуть дізнатися новини? В залежності від типу медіа вони поділяються на текстові, телевізійні, радійні.. Пояснює завдання:потрібно проаналізувати новини телевізійні й тестові, визначити їх головні ознаки, на кого розраховані, як подається матеріал. Після перегляду аналізують. Про що дізналися? Які органи чуття задіяні були ? За рахунок чого журналісти створювали ефект присутності?(візуальності). Чим втримували увагу?(сенсаційними заголовками, художніми зворотами, перебільшенням, голосу, емоційності).

Висновок роблять учні з допомогою вчителя. Всі новини подають матеріали про економіку, політику, події в країні в цілому і в окремих регіонах. Більше подій негативного змісту. Головним в телевізійних новинах є картинка. Основний напрямок друкованого видання визначається тим, що основний робочий матеріал - це слово і картинка на бумазі. Телебачення прагне до прискорення передачі новин, підвищення ролі зорового ряду на екрані, а також до подачі аудиторії першої оцінки актуальних подій. Нині глядачі дізнаються про важливі події одночасно, а в ряді випусків і раніше, ніж почули про них по радіо або прочитали в газеті. У зв'язку з цим переосмислюється і трансформується подача новин на сторінках друкованих органів. Оперативність газети полягає в прискоренні аналізу, осмисленні та узагальненні того, що відбувається. Подані у специфічній радіо і телевізійній формі новини сти-мулюють інтерес читачів до газетної новини. У них зростає бажання одержати узагальнену, масштабну оцінку подій і явищ соціальної дійсності.

МЕТОД – ДІАГРАМА.

Вчитель пояснює методику вправи. На дошці малюємо два кола так, щоб вони перетиналися між собою. У кожному колі пишемо обрані для порівняння об'єкти- «телебачення» і «газета». Знак перетину кіл є зоною того спільного, що гіпотетично поєднує два різних явища. Під цією зоною пишемо у стовпчик спільні ознаки. У кожній парі лежать листочки, на яких вони малюють точно такі ж кола. Через 5 хвилин перша пара, що виконала завдання, зачитує свої версії, а вчитель або учень фіксує їх на дошці. Наступні учні доповнюють тими своїми позиціями, яких ще не називали.

Висновок роблять діти. Спільними ознаками новин є: оперативність подачі, опора на емоції, теми, розрахунок на широку аудиторію, сенсаційні заголовки, намагання привернути увагу до своїх матеріалів, професійні новинні стандарти, порушення цих стандартів.

МЕТОД – групова робота.

Вчитель пропонує відчутти себе журналістами і написати новину на основі зібраних фотографій. Клас об'єднує в 4 групи, роздає фото із зображенням хлопчика, який сміється, хлопчика в сльозах і гойдалки. Діти не бачать фотографії інших груп. Дає завдання двом групам скласти новинну історію позитивного характеру, а двом іншим-негативного. Під час презентації робіт стає зрозуміло, що на основі однакових фотографій були написані тексти, зовсім різного емоційного спрямування. Підводимо до висновків за допомогою питань.

Чому із одних і тих же фотографій вийшли такі різні тексти? Які засоби використали для передачі негативних та позитивних відтінків? Що чи хто вас налаштував на саме таке висвітлення події? Яка новина вам більше подобається?

Висновок роблять діти. На основі одного і того ж матеріалу може бути створений медіатекст різного спрямування. Це залежить від автора та використання різних художніх засобів. Навіть заголовок вже може впливати на зміст новини.

МЕТОД – практична робота.

Складання питань для анкети, щоб виявити новинні уподобання членів родини.

Вчитель налаштовує на сприйняття матеріалу запитаннями: Чи переглядають ваші батьки новини?Що частіше буває-дивляться новини по телебаченню чи читають в газетах?У кого в сім'ї переглядають інтернетновини?Чим вони відрізняються від телевізійних?(«Найгарячіші новини», можна переглядати в онлайн-режимі, писати коментарі, спілкуватися з іншими споживачами).

Чи знайомі ви із новинними вподобаннями членів своєї родини?Пропоную дізнатися про них більше. Для цього ми колективно складемо запитання для анкети. Які питання можна задати батькам або дідусям з бабусями?

Діти пропонують свої питання, троє учнів їх фіксує на дошці. Після того як всі охочі висловилися, вчитель доповнює власними. На основі записаних варіантів складається одна загальна анкета для батьків. Серед питань анкети можуть бути наступні:

1. Ви цікавитесь новинами?
2. Де найчастіше знайомитеся із новинами :з телевізора, газет чи в Інтернеті?
3. На якому каналі дивитесь?Чому?
4. Яку газету читаєте?Чому?
5. Які теми новин подобаються?
6. Які теми не подобаються?
7. Які у вас емоції після перегляду новин?
8. Як відноситеся до радіо новин?Чому?
9. Аналізуєте новини?
- 10.З ким обговорюєте новини?
11. Чи мріяли самі створювати новостійні репортажі?
- 12.Що змінили б у новинах?
- 13.Що залишили ?
- 14.Наскільки ви довіряєте новинним повідомленням?

Шлях новини: від події до її висвітлення.

ПРИЙОМ –КРИГОЛАМ .

Перед початком уроку вчитель налаштовує на роботу грою-знайомством. Потрібно за хвилину, дивлячись на обличчя сусіда вгадати і описати його настрій. Після цього запитує чи було важко виконувати завдання?Чому?Що допомагало, а що заважало в цій роботі?Хто зміг точно вгадати настрій сусіда?

Підсумок. Вираз обличчя дає інформацію про емоційний стан людини.

МЕТОД –МОЗКОВИЙ ШТУРМ.

Вчитель говорить що над створенням новин працює дуже багато людей. Перелічіть їх професії. Учні називають відомі професії, два учня фіксують всі відповіді на дошці. Потім, аналізуючи, залишають тільки потрібні.

Висновок. Щоб новини мали досконалий вигляд потрібна праця згуртованого колективу. Над кожною програмою працює редактор –він відбирає матеріал,який піде в ефір або в друк. Новини і цікаву інформацію для нас готують журналісти й тележурналісти, ведучі ведуть програму, а оператори знімають ці програми. Репортери нам розповідають нам гарячі новини в прямому ефірі. А скажіть чи помічали, що всі диктори виглядають чарівно. Над ними чаклюють люди - гримери .

МЕТОД-гра «Вгадай професію»

Учні об'єднуються в групи. Їм дає вчитель картки з описом професійних компетентностей людини, яка працює на телебаченні і в газеті. Учням потрібно за допомогою міміки й жестів показати ці професії так, щоб інші учасники здогадалися і назвали їх.

Картка 1.

Оператор відповідає за якість кожної картинки (експозиція, композиція, фокус і горизонт, інтершум і якість звуку в синхронах). Крім того, він відповідає за якісну розкадровку. Потрібні особисті якості:фізична

витривалість, вміння працювати команді, зібраність, блискавична реакція, терпіння, шанобливе ставлення до людей, яких знімає.

Картка 2

Репортер-займається змістовним дослідженням теми . Суть репортерської роботи - опинитися на місці, де відбувається щось цікаве, суспільно значуще; вибрати і зафіксувати ряд кадрів, які б дали уявлення про події, а так само супроводити кадри лаконічною розповіддю, що розкриває суть подій .

Картка3

Ведучий інформаційної програми - професія, яка полягає в зачитуванні в ефір заздалегідь підготовленого і вивіреного тексту. Основне його завдання - вміло, впевнено і тактовно подати інформацію глядачеві.

Картка 4

Журналіст - (*новинар*) — людина, яка займається збором, створенням, редагуванням, підготовкою та оформленням інформації для редакції. Необхідні професійні уміння та знання:- вміння працювати з інформацією; володіння великою швидкістю обробки інформації;-вміння писати новинні репортажі;досвід пошуку тем для сюжетів, інформаційних матеріалів під відеоряд.

МЕТОД- робота в групах «Фоторепортаж»

Вчитель запитує в учнів чи відома їм професія фоторепортера? Яку роботу він виконує? Об'єднавшись в 4 групи діти мають змогу побути фоторепортерами. Для цього вони використовують свої гаджети: телефони або фотоапарати. Кожна група отримує своє завдання, яке не повинна розголошувати іншим. Вчитель на картках роздає завдання. Першій і другій потрібно сфотографувати всі гарні місця у класі і школі за 5 хвилин, а другій і третій - місця, які не дуже привабливо виглядають. Всього повинно бути не більше трьох фотографій. Вчитель по мірі виконання завдань переносить фотографії в комп'ютер, а потім демонструє всьому класові. Запитує про те, чому в одному і тому ж місці вийшли такі різні за характером

світлини?Що чи хто на це вплинув? Важко було домовлятися в команді які місця треба сфотографувати, адже потрібно було всього 3 світлини? Як вдалося домовитися?Які емоції викликали фотографії гарних місць у класі,а які непривабливих?Чи звертали раніше ви на ці місця увагу?Чому саме зараз звернули?Які думки виникли у вас після побаченого?Чи виникло бажання змінити непривабливі місця на краще?Завдяки чому воно у вас з'явилося?

*Висновок.*Якісна робота фоторепортера дозволяє по іншому подивитися на звичні для нас речі. Він, висвітлюючи їх негативний бік, підштовхує до вирішення проблем,а акцентуючи увагу на гарному дозволяє отримувати задоволення та гордість. В той же час він може і маніпулювати думками, висвітлюючи проблему однобічно, показуючи тільки погане або тільки гарне, створюючи штучну реальність існування позитивного світу або негативного,не демонструючи різні точки зору.

МЕТОД- групова робота. Створення емоційних новин.

Вчитель налаштовує на роботу ,запитуючи у дітей,чи можуть міміка і жести передавати настрої людини?Які жести або рухи говорять про радість,щастя?Які про розпач,страх, сум?

Далі ,об'єднавши всіх у три команди і вибравши 5 учнів в журі, повідомляє завдання:потрібно кожній команді вибрати режисера, журналіста, редактора та ведучого. Журналіст з допомогою всієї команди пише коротку новину. Диктор її повинен зачитати з різними емоціями. Емоційність медіатексту визначають самі учасники. Режисер вирішує як буде виглядати весь процес . Оператор або фотокореспондент знімає виступ команди. Журі оцінює виступи команд за такими критеріями :оригінальність, емоційність, злагодженість команди, цікава тема новини .

Висновок . Тільки злагоджена робота всієї команди має змогу створити цікавий новинне повідомлення. Емоційність допомагає сприйняттю інформації і впливає на настрої споживача.

Як писати новину. Репортаж.

МЕТОД – дослідження.

Об'єднавши дітей в групи, пропонує провести дослідження двох текстів з метою знаходження неякісної подачі матеріалу. В ході роботи учні в групах читають та аналізують матеріал. З'ясовують хто написав, для кого, з якою метою, на яку реакцію розраховував, чи справдилися сподівання автора. Зразки текстів.

Текст 1

«В середу кількість жертв сильного землетрусу, що стався у Мексиці, зросла до вісімнадцяти.

Представник уряду повідомив, що найбільш враженому штаті Пуебла зараз нараховується чотирнадцять загиблих замість дванадцяти. Кількість поранених від землетрусу, який стався у вівторок, становить за попередніми даними понад 400 осіб. За офіційними повідомленнями, більша частина історичного центру міста зазнала невідновних руйнувань.»

У цьому тексті відсутні джерела повідомлення, є посилання, але не на певну особу, а розпливчасті - «представник уряду та за офіційними повідомленнями» - невідомо якого уряду, що за офіційні особи. Є велика кількість цифр, які нібито підтверджують факт події, але насправді ніде немає підтвердження, не вказано джерело, яке повідомило про таку кількість.

Текст 2.

«61-річна спортсменка, не зупиняючись, пробігла понад 250 кілометрів У категорії 60+ Ольга Стадник посіла на чемпіонаті України з 48-годинного бігу перше місце серед жінок і встановила новий рекорд України, пише газета "Експрес".

— На цих змаганнях спортсменам виділялося 48 годин. Упродовж цього часу ти міг бігти, йти або навіть спати вночі. Не всі витримували й таки лягали спати, — розповідає Ольга Стадник, рекордсменка. — А я — ні. Попри те, що було доволі холодно — + 6 градусів, я продовжувала бігти.

У тексті вказане джерело (газета «Експрес»), розміщене інтерв'ю героїні-переможниці. Це підтверджує правдивість інформації.

МЕТОД – АЖУРНА ПИЛКА

Вчитель повідомляє, що з правилами побудови репортажів вони вже знайомилися. На які п'ять питань повинне мати відповідь повідомлення?(Хто?Що? Коли?Де?Яке джерело?) Чи знаєте ви що таке репортаж? Так, репортаж це — інформація, повідомлення, розповідь в періодичних виданнях, у радіо- і телепередачах про важливі події суспільного життя. Для того щоб навчитися писати гарні репортажі будемо працювати у 4 групах. Послідовність та правила роботи в групах .

Спершу кожен учень працюватимете в «домашній» групі. Потрібно обрати головуючого, спостерігача(тайм-кіпера) і того, хто ставить запитання, щоб переконатися, що кожний розуміє зміст матеріалу; Завданням для кожного учня у домашній групі є аналіз та засвоєння певної порції інформації на такому рівні, щоб він був здатний чітко і зрозуміло викласти її з метою навчання інших учнів. За сигналом вчителя один учасник із групи по ходу годинникової стрілки переходить в іншу. Тепер він стає «експертом» і вчить своїй інформації інших та відповідає на їх питання. В цій же групі учень також повинен отримати інформацію від представників інших груп. Завдання – здійснити обмін інформацією.

В останній частині уроку учні знову повертаються до своєї «домашньої» групи, щоби поділитися тією новою інформацією, яку їм надали учасники інших груп. Їхнім завданням тепер буде знов обмінятися інформацією, узагальнити її та виробити спільні рішення разом з учасниками «домашньої» групи.

Головуючий кожної групи отримує картку із текстом.

Картка 1. *Отже, із чого розпочати репортаж? Звісно, насамперед із задуму. Переконайтеся, що подія, яку доведеться висвітлювати, варта відповідного ракурсу. Несуттєво: ідеться про літературний вечір, похід у музей чи подорож. Важливо, щоб вони склалися з багатьох неповторних фрагментів, «етапів», а ви «озброїлися» цікавими та промовистими*

фактами, ретельно все занотували, узяли достатню кількість коментарів та вражень.

Зібравши фактаж – пишіть репортаж!

Матеріал починайте нестандартно, вибирайте кут подачі та поступово розгортайте думку, реалізуючи основну ідею

Придумайте влучну назву до публікації. У разі необхідності, додайте підзаголовок. Доречно використати інтригуювальний (інтригуючий) заголовок, а підзаголовок – інформаційний. Або навпаки. У такий спосіб і зацікавите читача, і зорієнтуєте його стосовно теми розмови.

Пам'ятайте: будь-яка організована подія – результат чієїсь праці – ваших учителів, батьків, однокласників-друзів тощо. Це потрібно передати, співпереживаючи, через відповідне відтворення того, що відбувається або відбулося. Також постійно стежте за темпом мовлення. Краще, щоб переважали короткі речення..

Картка 2 .Стежте за своєю мовою!

Репортажна оповідь повинна постати одночасно і насиченою, і динамічною, і «каскадною». Щодо останнього, то слід активно використовувати й чергувати між собою монологи, діалоги, ліричні відступи, описи, свідчення, історичні вкраплення. Головне – передати відповідними фарбами те, що ви особисто побачили на місці події. Емоційне сприйняття органічно переплітайте з логікою викладу. Діліться із читачем враженнями правдиво, переконливо, водночас повідомляйте про щось нове, унікальне, по-особливому варте уваги.

Уникайте канцелярської мови («нещодавно відбулося», «активно працюють», «яскравий захід»), пишіть коротко (замість «дуже цікавий» – «цікавий»; замість «вони вирішили прогулятися й пройшлися містом» – «вони прогулялися містом»), зрозуміло, якомога простіше (замість «позитивно» краще – «добре», «схвально»; замість «продуктивний» – «плідний»), уникайте тавтології (замість «але» – «проте», «однак»; замість «мабуть» – «певно», «очевидно»), використовуйте асоціативне

мислення, конкретні факти, уникайте нагромодження статистики, абревіатур.

Картка 3. Редагуйте та оформлюйте!

Перед тим, як оприлюднювати матеріал, покажіть своєму вчителю, другу. У разі суттєвих зауважень не бійтеся доопрацювати. Навіть якщо доведеться це зробити декілька разів. Редагуйте до «блиску»!

Репортаж виграє і в тому випадку, коли належно його оформите в газеті, журналі чи інтернет-виданні. Особливо доречні світлини. Їх щонайменше має бути три. Притому фотографії не повинні дублювати текст, а органічно доповнювати його новою інформацією, яку важко передати словами. Необхідно, щоб знімки передавали настрій, рух, не бути «паспортного» зразка, однотипними (скажімо, на всіх трьох ілюстраціях одні учні, хоч були на заході й батьки та вчителі; або ж усі тільки декламують вірші, хоч хтось співав, танцював чи представив фрагмент вистави).

Не забувайте: муки творчості завжди принесуть радість довершеності матеріалу, забезпечать хороші відгуки. Читайте репортажі досвідчених журналістів, пишіть самі – і у вас вийде!

Учителю необхідно детально продумувати і передбачати, як повинні міркувати учні і яким чином спрямувати їх роздуми в потрібному напрямку, щоб підвести до необхідного висновку, як допомогти самостійно сформулювати свої висновки, рішення, відповіді. В кінці складають спільний план

Етапи написання репортажу.

1. Задум
2. Влучна назва
3. Нестандартний початок.
4. Емоційність.
5. Яскрава мова.
6. Редагування.

МЕТОД – Кошик думок

Учні отримують стікери, на яких потрібно запропонувати тему для написання репортажу про шкільне життя. Свої стікери вони кріплять на дошку під відповідною назвою. За бажанням вони можуть коротко переказувати сюжет повідомлення. Після того як всі охочі висловилися, учні разом із вчителем добирають найвдаліші теми. Це можуть бути: вечори тематичні, досягнення учнів у позакласній роботі, цікаві випадки на уроках, проблеми із сміттям, великі витрати води, екологія, свята, конкурси, роздуми про стосунки, розповідь про батьків тощо. Бажаючі пишуть на вибрані теми репортажі, які можна розмістити в класній або шкільній газеті.

Формати передачі місцевих новин

Як дізнатися місцеві новини в інтернетмережі.

МЕТОД – колективна робота «Павутинка»

Діти стають в коло. Вчитель пояснює, що зараз кожен із них отримає клубок ниток, тримаючи нитку в руках, вони повинні «відправити» клубок комусь із учасників, в якого нитки в руках немає. У кожного в той час, коли клубок буде в руках, є можливість поділитися враженнями від минулого уроку. Якщо нічого не хоче говорити, то можна просто взяти нитку в руки, а клубок перекинути наступному. Вправу розпочинає вчитель, висловлюючи свої враження від минулого уроку і кидаючи клубок комусь із дітей. Коли клубок з'явиться в руках останнього учасника, що не має нитки, павутина почне розплутуватися. При цьому вчитель повідомляє, що, отримавши клубок, учасники мають сказати одну відповідь своїх рідних на анкетування про медіа вподобання у сім'ї.

МЕТОД – робота в групах. Сенкани

Об'єднує вчитель у три групи: «Телевізор», «Радіо», «Газета». Проводить опитування. Чи є в нашому місті своя газета? Як називається? А

місцева телестудія? Як називається? Чи маєте місцеве радіо? Для чого служать радіо, телебачення та газети? Чим вони відрізняються?

Кожній групі дається завдання написати сенкан до своєї назви. Для допомоги роздаємо дітям картки із вказівками.

Картка. Сенкан-це вірш, що складається з п'яти рядків.

1. Перший рядок- тема (іменник)

2. Другий – опис теми. (да прикметника)

3. Третій називає дію, пов'язану з темою, складається з трьох дієслів.

4. Четвертий рядок – фраза, переважно з 4-х слів, висловлює ставлення до теми, почуття.

5. Останній рядок- одне слово – синонім до слова (теми), ніби висновок вірша.

Після виконання завдань кожен представник групи зачитує свій сенкан. Учні фіксують подібні слова. Чому ви використали однакові слова? Учні пояснюють що телевізор, радіо і газети об'єднує одна мета- надання інформації.

МЕТОД-робота в групах. Практична робота. Аналіз новин у місцевій пресі.

Вчитель роздає учням місцеві газети. Знайомить із темою практичної роботи і завданням :дослідити зміст місцевих газет(можна районних або обласних) методом дискурс- аналізу. Перед тим як застосувати на практиці метод дискурс-аналізу, уточнюємо етапи його здійснення: (етапи надруковані на великому аркуші паперу і вивіщується на дошці)

1. Уважно сприймаємо(читаємо, розглядаємо, дивимося й слухаємо).

2. Аналізуємо вид медіатексту: за формою, жанром, загальним змістом.

3. Встановлюємо смисловий акцент(на кого спрямований, значення).

4. Виявляємо застосовані медіа технології(технічні, змістовні) та мету їх застосування спрямування медіатексту.

5. Встановлюємо подібність з іншими медіа текстами.

6. Узагальнюємо напрацьоване та робимо загальний висновок.

1. Учні розглядають газети і дають відповіді на питання.

2. Яка назва газети? Про що вона розповідає? В якій формі виходить (друкована продукція). Як часто виходить? Які рубрики в ній? Які теми висвітлює на перших сторінках? Про що пише на останніх?

3. На кого розрахована газета? Для якого віку? Яке має значення в житті місцевої громади?

4. Який колір, шрифт використовується? Як це впливає на споживача? Перечитайте заголовки. Які одразу хочеться прочитати? Чому? Чим вони приваблюють? Чи розміщені фотографії? Яка їх мета? Перечитайте одну новину. Чи дотримані стандарти журналістики (вказане джерело, наводяться факти, уникають власних суджень, подаються різні точки зору?)

5. Коли ви читали місцеві газети? Чи батьки виписують газету? Які відгуки про газету у ваших рідних? Що хотіли б змінити? Які ще газети виписують або читають у вашій сім'ї? Чим вони подібні? Чим відрізняються?

6. Знайдіть і прочитайте повідомлення, яке вас зацікавило. Чому саме воно привернуло вашу увагу? Чи друкували про вас або рідних матеріали в газеті? Які емоції були тоді у вас? Чи хотіли б щоб про вас написали у газеті?

Висновок. У місцевій газеті публікується матеріал про життя нашого міста, його жителів. На перших сторінках публікують новини, друга присвячена аналізу проблем міста. Але розмір шрифту дрібний, тому важко читаються повідомлення. В деяких місцях він розмитий. Бажано на це звернути увагу редакції. Друкується програма передач (це збільшує її попит), останні сторінки – це розважальні повідомлення – анекдоти, усмішки, погода (знову ж таки – з метою збільшення читачів) Газета в нашому місті популярна.

Новини шкільного та класного життя: кому і як про це розповісти

МЕТОД – Батоги

Вчитель просить дати коротку відповідь на запитання: Звідки ви можете дізнаватися про новини школи, класу? Кому можете розповідати про події в школі чи класі? Щоб отримати коротку швидку відповідь використовує м'яч. Задаючи питання кидає м'яча одному із учнів, той, швидко дає відповідь і повертає його назад. За бажанням учень може не відповідати. Щоб уникати повторень, запрошує учнів ділитися лише новими ідеями. Учні називають відомі їм джерела шкільних новин. Це може бути шкільна газета, журнал, класна газета, шкільний сайт, блог, класний або шкільний YouTube канал, шкільне радіо.

Вчитель повідомляє завдання на урок-дослідити всі наявні канали шкільної та класної інформації.

МЕТОД – дослідження

Вчитель повідомляє про мету дослідження: проаналізувати наявні в школі електронні джерела інформації (сайти, блоги, газети, журнали, YouTube канал). Якщо в школі вони відсутні, вчитель може досліджувати канали інформації іншої школи.

Рекомендації. Урок проводиться в кабінеті інформатики або іншому, в якому є достатня кількість комп'ютерів для роботи всіх учнів одночасно. Попередньо вчитель відкриває готові сторінки або на дошці записує алгоритм пошуку сайту чи блогу школи і допомагає учням зорієнтуватися в мережі. Після цього аналізують за допомогою питань. Який дизайн? На кого розрахований? Які є сторінки? Хто відвідує сайт (блог, електронну газету)? Пояснює учням як знаходити потрібний розділ, сторінку. Прочитайте статтю яка вас зацікавила. Яку новину ви взнали? Чи відповідає дійсності повідомлення? Як можна перевірити достовірність? Хто є автором повідомлення? Знайомий вам автор? Яке враження в цілому справив на вас цей канал інформації? Які висновки можна зробити?

Висновок. Шкільні канали інформації цікаві, змістовні. Мають яскравий та привабливий дизайн, який одразу дає зрозуміти про його

призначення та зміст. Шкільні сайти та блоги розраховані на учнів своєї та інших шкіл, їх батьків, рідних та знайомих. В них міститься вся інформація школи: документи, звіти, фотографії, новини. Інформація достовірна, можна легко знайти автора.

МЕТОД – ДІАГРАМА

Вчитель об'єднує дітей у 4 групи. Кожна отримує листок А-4, на якому малюють два кола так, щоб вони перетиналися між собою. У кожному колі пишуть обрані для порівняння об'єкти: електронна і друкована газета. Зона перетину кіл є зоною того спільного (для першої і другої групи), що гіпотетично поєднує ці газети, а для третьої й четвертої – чим відрізняються. Перші доповідачі груп зачитують свої версії, а наступні доповнюють ними своїми позиціями, яких ще не називали.

МЕТОД – інтерв'ю. Практична робота

Вчитель налаштовує учнів на практичну роботу і ставить їм вступні запитання. Ми часто дивимося по телебаченню програми, в яких кореспонденти беруть у людей інтерв'ю. Вони різні за темами, цілями. Ви сьогодні під час практичної роботи будете вчитися брати інтерв'ю в однокласників. Щоб дізнатися як правильно це робити ознайомтеся із відео як журналісти відвідали одну із шкіл і провели з ними практичне заняття з інтерв'ювання.

Джерело: YouTube «День журналіста зі школярами: як вчилися брати інтерв'ю та знімати дублі»
<https://www.youtube.com/watch?v=Wl2wxTCd5uw>

Які питання виникли у вас під час перегляду відео? Що сподобалося? Чи отримали підказки для роботи? Далі учні під керівництвом вчителя складають приблизний перелік питань.

«Доброго дня. Представтеся, будь ласка. Скажіть, будь ласка, свої враження від уроку? Який рік ви вивчаєте курс «Я у медіапросторі»? Чи допомагали вам знання, отримані на уроках в житті? Як саме? Що найбільше подобається на уроках? Дякую. Всього найкращого.»

Після практичної роботи аналізуємо процес інтерв'ювання. Які емоції викликала робота? Які складності виникали? Чи змогли їх подолати і як їх подолали? Чим зацікавила робота? Яких знань не вистачало? Що нового дізналися про своїх однокласників? Чого навчилися?

Урок-практикум: екскурсія на місцеву телестудію, радіостудію або до редакції газети.

Рекомендації для вчителя.

Проведення екскурсії вимагає серйозної підготовки до неї як вчителя, так і учнів. Учителю необхідно спочатку самому побувати на об'єкті, визначити проблемні питання, пояснити керівництву студій мету екскурсії, спланувати необхідні дії. Повідомити дітям та батькам про дату і час. Домовитися з батьками про спосіб перевезення дітей до об'єкта. Перед екскурсією потрібно нагадати учням правила безпеки, яких потрібно дотримуватися, об'єднати у підгрупи та дати конкретні доручення (вести записи, фотографувати).

Обов'язково конкретизувати завдання, вказати на що повинні звернути увагу. Для цього можна дати список питань, які потрібно розглянути на попередньому уроці.

1. Хто працює на студії?
2. Яку роботу виконує кожен з них і які потрібні для цього знання і вміння?
3. Як передається звук і зображення?
4. Хто робить монтаж і як?
5. Яка техніка задіяна?
6. Які використовують програми?
7. Де відбуваються зйомки програми?
8. Скільки потрібно часу для підготовки матеріалу ?
9. Хто керує всім процесом, редагує?

Якщо це екскурсія на телестудію або радіостудію доцільно домовитися з екскурсоводом про проведення рольової гри «Я – ведучий» в

приміщенні самої студії, де зберігається особлива атмосфера . За можливості домовитися про зйомку та монтаж відзнятих кадрів.

Для перевірки досягнення мети і завдань екскурсії запропонувати учням узагальнити зібраний матеріал:створити альбом із фотографіями,записати спільне відео про екскурсію, роботу ведучих, відповідальних за звук та монтаж. З метою актуалізації знань і життєвого досвіду учнів, створення емоційного тла подальших уроків доцільно використовувати зібраний ними на екскурсії матеріал.

Якщо у вчителя немає можливості провести екскурсію на місцеву телестудію або до редакції газет-можна провести віртуальні екскурсії, використовуючи вже готові відео. Знайти їх можна за посиланнями на youtube :

<https://www.youtube.com/watch?v=Qw-ft38JAvI> Екскурсія на 51 телевізійний канал

<https://www.youtube.com/watch?v=Dpcahwb3QOI> Країна ФМ - Екскурсія Єви NAVSI100 у країну української музики!

БЕЗПЕЧНИЙ МЕДІАПРОСТІР. Як медіа формують сприйняття світу.

МЕТОД – гра «Знайомство».

Вчитель запитує учнів чи зареєстровані вони у соціальних мережах? Під яким ім'ям-справжнім чи вигаданим? Вигадане ім'я, прізвисько, яке вживають користувачі Інтернет - форумів називається «Нік». Дається завдання: придумати собі Нік, або взяти вже існуючий, зобразити його за допомогою малюнка на стікері та презентувати асоціативний образ, за яким криється їхня особистість, прикріпивши листочок на дошку.

Якщо у когось виникають запитання до самопрезентації, вони можуть задати питання. За умови, що презентуючий не бажає відповідати, він має про це щиро сказати.

Обговорення . Чи важко було придумати собі Нік? Чому? Чи виникали труднощі під час зображення асоціацій до нього? Яку форму передачі інформації ви вибрали? Чому?

Прийом – тестування. «Наскільки ти медіазалежний»

Вчитель пропонує дітям перевірити наскільки вони залежні від сучасних гаджетів. Для цього їм потрібно дати відповідь на запропоновані запитання, використовуючи оцінювальну шкалу.

Шкала записана на дошці:

«дуже рідко» -1 бал

«інколи» -2 бали

«часто» -3 бали

«дуже часто» -4 бали

«завжди» -5 балів

1. Як часто ти порушуєш часові рамки, встановлені батьками для користування Інтернетом?
2. Як часто не виконуєш свої обов'язки по дому, щоб провести більше часу в Інтернеті?
3. Як часто вибираєш провести час в Інтернеті замість того, щоб провести час в колі сім'ї?
4. Як часто формуєш нові знайомства в Інтернеті?
5. Як часто батьки нарікають на кількість часу, проведеного тобою в Інтернеті?
6. Як часто твоє навчання страждає через кількість часу проведеного в Інтернеті?
7. Як часто перевіряєш електронну скриньку, перш ніж зайнятися чимось іншим?
8. Як часто вибираєш спілкування в Інтернеті замість спілкування з оточуючими?
9. Як часто не відповідаєш на запитання про те, що вона робиш в Інтернеті?
10. Як часто батьки заставляли тебе, коли заходив(ла) в Інтернет без їхнього дозволу?
11. Як часто проводиш час в своїй кімнаті, граючи в комп'ютерні ігри?
12. Як часто відповідаєш на «дивні» дзвінки від нових «інтернет-друзів»?
13. Як часто огризася, кричиш чи поводиш себе дратівливо, якщо тебе потурбували через перебування в Інтернеті?
14. Як часто виглядаєш більш втомлено, на відміну від часу, коли в домі не було Інтернету?

15. Як часто виглядаєш зануреною в думки про повернення в Інтернет, коли в ньому не перебуваєш?

16. Як часто сваришся і гніваєшся, коли батьки сварять за час проведений в Інтернеті?

17. Як часто замість своїх колишніх улюблених занять, хобі, вибираєш перебування в Інтернеті?

18. Як часто злишся і стаєш агресивним(ою), коли обмежують час перебування в Інтернеті?

19. Як часто замість прогулянок з друзями обираєш перебування в Інтернеті?

20. Як часто відчуваєш пригнічення, погіршення настрою, нервуєш, коли знаходишся поза Інтернет-мережею, а коли повертаєшся в Інтернет, це все зникає?

Підсумок. Якщо набрано 50-79 балів, варто врахувати серйозний вплив Інтернету на твоє життя. Якщо 80 балів і більше, у тебе можна діагностувати інтернетзалежність з необхідністю допомоги спеціаліста.

Аналіз медіагероя

В сучасному соціумі фраза «дитина – копія мами / тата / бабусі / дідуся / ...» набула ще одного продовження: «дитина – копія певного медіагероя». Сумніваєтесь? Поспостерігайте за учнями. Особливо за тими, які своєю поведінкою та вчинками викликають у власних батьків подив: «Навіть не знаємо, в кого він/вона вдався/вдалась». І ви зрозумієте, що дитина дійсно дуже активно наслідує героя з віртуального світу: з болгу, комп'ютерної гри, фільму, мультфільму, реклами, коміксу, казки. Спочатку вони копіюють окремі жести чи рухи (зараз їх дуже багато, діти без слів, тільки такими рухами визначають свою прихильність до певних медіагероїв). Потім додається міміка, вираз обличчя, інтонація в голосі, змінюється / поповнюється словниковий запас та зовнішній вигляд. За цим настають зміни в поведінці: дитина моделює стиль певного медіагероя, відносини з

оточенням, переймає моделі поведінки улюблених медіагероїв і відтворює їх у відповідних ситуаціях (тобто діє як медіагероєм у ситуаціях реального життя подібних до ситуацій на екрані).

І настає той момент, коли батьки дивуються: «Навіть не знаємо, в кого він/вона вдавня/лась».

Щоб не перетворити життя дитини на повну медіакопію замість власних живих емоцій, мрій, досягнень, розчарувань, злетів і падінь, навчіть її критичному сприйняттю та аналізу медіагероїв.

Медіапрофесіонали, які ці образи для дітей створюють, найчастіше йдуть двома шляхами:

- позитивний герой, який творить добро, і його варто наслідувати;
- антигероєм, такий собі «благородний злочинець», який страждає за правду і порушує закон «в ім'я благої справи».

Копіюючи (неконтрольовано, без критичного осмислення) поведінку будь-якого героя, молодші школярі можуть потрапити в пастку: не те, не там і не так вчинити і отримати негативні наслідки.

Тож, ще одна задача вчителя – аналіз образів медіагероїв з метою формування в учнів критичного аналізу їх вчинків (+ наслідків) перед застосуванням в реальному житті.

Найменші школярі пізнають світ через казкові історії. Всі ми звикли, що в казці добро завжди перемагає зло. Однак дітям важливо усвідомити, що в реальному житті деякі речі – відносні. І що для однієї людини – добро, для іншого може виявитися зло. Аналіз казок надасть дитині можливість розглядати казкові події з різних сторін.

Скористайтесь порадами Альони Король щодо формування у дитини уявлення про відносність добра і зла на прикладі казки «Червона Шапочка» (питання для аналізу казкового героя):

- Як Ви думаєте, Червона Шапочка негативний чи позитивний персонаж? Чому ви так вважаєте? Чи завжди її вчинки правильні? Чи можна розповідати незнайомим людям про свою сім'ю і свої плани?

- Якщо Червона Шапочка ходила далеко одна, значить, вона була досить дорослою. Тобто мама неодноразово розповідала їй, як поводитися з незнайомцями. Отже, чи правильно вона вчинила, розповівши про свою сім'ю? А як слід було вчинити?
- Тепер давайте згадаємо про Вовка. Пам'ятаєте, він перетворився на Червону Шапочку і постукав у двері бабусиного будинку. Бабуся, почувши, що це її внучка, відразу ж розповіла, як відкриваються двері. Чому ж бабуся не зрозуміла, що це не її внучка? Згадайте казку «Вовк і семеро козенят». Коли Вовк пробував заспівати пісеньку тоненьким маминим голосом, козенята відразу розпізнали, що співає не їхня мама.
- А якщо ви телефонуєте до своїх бабусь або дідусям, чи відразу вони впізнають ваш голос? Чому? Адже ви часто провідуєте своїх рідних, спілкуєтеся з ними, і вони дуже добре пам'ятають ваш голос. То чому ж бабуся Червоної Шапочки не розгледіла Вовка? Напевно, Червона Шапочка не так часто провідувала свою бабусю, тому вона і обізналася. Чи добре чинила Червона Шапочка, рідко відвідуючи свою бабусю?
- Як ви вважаєте, Вовк – негативний чи позитивний персонаж? Чому він з'їв бабусю і внучку? Звичайно, Вовк був дуже голодний. Швидше за все ви також не можете довго терпіти, коли голодні. Є бажання, які ми можемо і повинні контролювати. Наприклад, вам дуже сподобалася іграшка приятеля. Чи можна її забрати собі? Є такі бажання, які дуже важко контролювати. Це бажання поїсти, напитися води, поспати. А якщо Вовк захотів поїсти, хіба він поганий?
- Але хіба можна задовольняти свої бажання будь-яким способом? Коли людина голодна, правильно буде, якщо вона вкраде їжу? Як мав вчинити Вовк, щоб вгамувати голод? Як Вовк міг заробити собі на обід? Можливо, якби він запропонував свою допомогу дівчинці або бабусі, вони б з радістю його нагодували.

- А якими персонажами були дроворуби? Дійсно, вони допомогли бабусі і внучці. Це дуже добре, адже людське життя – це найцінніше. Але дроворуби вбили Вовка. А як слід було вчинити, щоб усі залишилися живі? Адже Вовка могли зв'язати і віднести до лікаря, який міг зробити операцію і всіх врятувати.
- А як називається лікар, який лікує тварин? Є люди, які допомагають тваринам, піклуються про них. Адже тварини не розуміють, що добре, а що погано. Вони часто стають агресивними саме тому, що до них погано ставляться люди, ображають їх.

Таким чином, можна обговорити будь-яку казку. Головне, вчити дітей розуміти, де добро, а де зло, який вчинок хороший, а який – поганий. Також дуже важливо навчати дітей толерантно ставитися до інших, адже ідеальних людей немає. Кожен має певні слабкості, тому необхідно розуміти один одного і вміти пробачати помилки. І тільки ми, дорослі, можемо навчити дітей правильно ставитися до своїх і до чужих помилок.

Джерело: <https://www.logoclub.com.ua/poradi-psikhologa/74-formuemo-u-ditini-uyavlennya-pro-vidnosnist-dobra-i-zla-na-prikladi-kazki-chervona-shapochka>

Молодші школярі дорослішають і долучаються в родині до обговорення різноманітних новин, які висвітлюють українські медіа. В цій ситуації вони інколи стають активними прихильниками так званих «антигероїв».

Зверніть увагу: «анти» - щось тут не так; «герої» - ми ними пишаємось.

Мова йдеться про вчинки «вкрав, побив, відібрав, образив тощо» задля так званої «благородної мети».

Ми, дорослі, можемо побачити в подібних випадках недосконалість правоохоронної й судової системи України, за якої звичайний громадянин не може почуватися безпечно, захищено, відтак єдиним виходом із ситуації для нього постає самозахист. А дитина? Вона може таким чином намалювати свій шлях до статусу «я – герой». Наша задача – роз'яснити, що злочин,

моральне відхилення не повинні стати нормою для відстоювання власних прав.

Обговорення новини за участі «антигероя»:

- Що він зробив? Для чого? З якою метою?
- Чого він досяг? Які питання вирішилися? Хто з владних органів звернув увагу на ситуацію?
- чому раніше ніхто не переймався цією проблемою?
- Чи порушив герой якісь норми чи закони? Чому? Як?
- Як можна було вирішити проблему, не порушуючи закону?

Останнє питання – головне, його обговоренню необхідно приділити максимум уваги.

Ще одне медіазахоплення сучасних дітей – багато хто з них є фоловерами різноманітних відеоблогів. А дехто – має вже власних фоловерів.

Дорослим буде більш зрозумілим термін «підписник», але «фоловер» - це трохи глибше. Не тільки підписник, а й наслідувач, вподобач куміра.

Які відеоблоги тримають увагу дітей? Яким сюжетам вони можуть присвятити (якщо залишаться з гаджетом без дорослого контролю) кілька годин?

Основні напрямки відеоблогів:

- РОЗПАКУВАННЯ: покупок, кіндер-сюрпризів, посилок, брендів, подарунків тощо
- КОМП'ЮТЕРНІ ІГРИ: спостереження за тим, як блогер грає в вашу улюблену гру і коментує всі свої дії
- ОГЛЯДИ: блогер показує і аналізує від маленької іграшки до найпотужніших автомобілів та найсучасніших комп'ютерних технологій
- УЛЮБЛЕНА СПРАВА: кулінарія, спорт, ігри, книжки, косметика, навчальне приладдя, взуття, велосипеди – якщо вас це цікавить, то ви обов'язково вподобаете тематичний блог.

Захоплення дітей відеоблогами, як і будь-яке інше захоплення, повинно бути контрольованим і дозованим. Використовуючи матеріали відеоблогів під час

викладання різних предметів, вчитель має сформувати в учня певну культуру фоловера або блогера:

- розкажи батькам про свої вподобання;
- покажи батькам записи улюбленого блогера;
- подивіться разом ці записи;
- розкажи про свої відчуття і бажання після перегляду;
- спробуйте з батьками знайти спільну, не менш цікаву, справу.

Знайомлячи учнів на уроці з різними медіагероями, використовуйте вправи, що сприяють формуванню аналітичних умінь та критичного мислення.

Метод - руханка «Займи позицію»

Прочитавши казку (переглянувши мультфільм, передивившись комікс тощо), попросіть дітей знайти добрих і злих героїв. Запропонуйте це зробити весело. Розділіть простір на дві половини (наприклад, довгою стрічкою). На одній половині прикріпіть напис «Позитивні герої», на другій – «Негативні герої». Діти вільно проходять по всьому приміщенню під супровід якоїсь релаксаційної музики, наприклад звуків лісу. Учитель вимикає музику в певний момент і голосно вимовляє ім'я будь-якого персонажа казки. Діти обирають відповідну половину. Прогулянка продовжується, коли діти знову чують музику.

Кожного разу просіть дітей аргументувати свою позицію. Нагадайте їм, що вони мають право змінювати свою думку і переходити з однієї локації в іншу.

ВАЖЛИВО! Сучасні діти все більше вподобають та наслідують медіагероїв. Не можна залишати цей процес без контролю дорослих. Вміння критично сприймати та аналізувати медійні образи допоможуть дитині залишатися індивідуальністю, особистістю і жити власним реальним життям.

Метод –бесіда

В умовах інформаційного суспільства на психіку людини її свідомість тисне надмірний обсяг інформації і медіаінформації зокрема.

Медіаінформація, представлена у вигляді поліформатної та різномістової медіапродукції, не завжди є конструктивною. Це *інформація*, яка: принижує честь і гідність особистості; викликає роздратування або інші негативні емоції; пропагує ворожі для особистості цінності або намагається здійснити підміну цінностей; нав'язує позицію, що суперечить поглядам і переконанням людини; намагається впливати на вчинки та поведінку особистості, маніпулювати нею.

Психологічна медіагігієна спрямована на те, що медіаспоживач має розуміти й розрізнати на практиці медіаінформацію із вказаними ознаками. (Згадаймо прийом «фільтрування»!)

Не знайома із захисними засобами людина може стати жертвою інформаційної обробки, підпасти під маніпулятивний вплив, перенаситити свою свідомість непотрібними образами та смислами, що у свою чергу може призвести до руйнування її як особистості.

Гігієна у сфері медіа — *медіагігієна* спрямована на запобігання шкідливому впливу медіаінформації на здоров'я людини. Звичка до психологічної медіагігієни досить специфічна. Вона проявляється не як здатність якісно обробляти медіаінформацію, а як уміння *обмежувати* її вплив на власну свідомість, *контролювати емоції* та *відчуття*, які вона викликає, об'єктивно *оцінювати* вчинки, до яких підштовхує, та передбачати можливі негативні наслідки. Особистість, у якої не розвинені, відсутні ці уміння, стає об'єктом впливу, піддається маніпулюванню.

Наведіть знайомі вам вправи для захисту від непотрібної інформації. Чи використовуєте ви їх під час користування гаджетами? Хто ділився такою інформацією з батьками, друзями?

Метод – робота в групах «Кошик ідей»

Вчитель об'єднує дітей в 3 групи для виконання практичної роботи : складання рекомендацій як уникнути медіазалежності. Свої поради вони записують на окремих аркушах, а потім презентують. Вчитель наголошує на тому, аби кожна група фіксувала ті поради, які схожі або співзвучні з їхніми.

Під час презентації учасники можуть ставити питання, а також уточнювати певні деталі. Потім колективно під керівництвом вчителя складають загальні рекомендації і записують їх на одному аркуші, а за можливістю роздруковують для всіх учасників.

Телебачення в житті сучасної людини

Вправа «Павутиння»

Діти стають в коло. Вчитель пояснює правила. Зараз кожен із вас отримає клубок ниток, тримаю нитку в руках, ви повинні «відправити» клубок комусь із учасників, у якого нитки в руках немає. У кожного в той час, коли клубок буде в руках, є можливість поділитися враженнями від минулого заняття. Якщо ви нічого не хочете говорити, то можете просто взяти нитку в руки, а клубок передати наступному. Вправу розпочинає вчитель, висловлюючи свої враження від минулого заняття і кидаючи клубок комусь з учасників. Коли клубок з'явиться в руках останнього учасника, що не має нитки, павутина почне розплутуватись. При цьому ведучий повідомляє, що, отримавши назад клубок, , мають сказати про свої асоціації до слова «Телебачення».

МЕТОД- БЕСІДА

Давайте разом поміркуємо над тим, навіщо нам телебачення. Які почуття будить воно у вас? Хто ми такі і ким стаємо, змінюючи себе і світ навколо себе за допомогою екрана? Перш ніж вирушити у світ телебачення давайте згадаємо що вже знаємо про нього.

Телебачення (теле-далеко, video- бачу)- система зв'язку для передачі (трансляції) на відстань та рухливого зображення й звуків за допомогою радіоелектронних пристроїв; галузь науки, техніки і культури.

Принцип роботи: у пункті передачі візуальна інформація кодується у послідовність електричних сигналів, а ті послідовно передаються каналами зв'язку в пункт прийому, де здійснюється їх зворотне перетворення (декодування).

Режисер й оператор інтерпретують (тлумачать по своєму) події. Телевізійна реальність має ілюзорну реальність (хибне). Те, що ми бачимо на екрані, по суті пікселі й смуги.

Принцип послідовної передачі елементів телевізійного зображення у вигляді пікселів і стрічок на психофізичному рівні, як і в кінематографії, засновано на персистенції-інертності людського зору: в процесі сприймання завдяки високій частоті пред'явлення елементів око людини поєднує, синтезує їх у цілісне зображення. Наприклад, коли крутиш факел – ми бачимо коло, що малює вогонь, а не окремі картинки. Телебачення здійснює свої важливі функції: одночасно опрацьовує, записує й передає дані.

За якісною ознакою виокремлюють чорно-біле та кольорове, за формою представлення телевізійних сигналів (відеоінформації) виокремлюють аналогове та дискретне цифрове телебачення.

Телебачення сприяло :

- Створенню нових тележанрів,
- виникненню нового виду мистецтва-телемистецтва,
- відкриттям у науці й техніці.

Підсумок. Телебачення поліфункціональне:

- інформує,
- розважає,
- робить учасником подій;
- працює в медицині, промисловості, під водою і в космосі;
- навчає,
- ознайомлює,
- надихає.

МЕТОД- ділова гра.

Давайте уявимо себе оператором, який знімає сюжет.

Вправа «Погляд на світ».

Виберіть праворуч чи ліворуч від себе помітні предмети. Подивіться на один з них і спробуйте перевести погляд на інший по величезній дузі (через небо або стелю), намагаючись, щоб очі рухалися рівно і повільно. Чи вдалося? У цій властивості нашого зору прихована ще одна таємниця кінематографу. Ми бачимо світ різко, ривками, нам необхідно постійно переводити погляд, оцінюючи, зіставляючи. І тому зміна кадрів у кіно сприймається нами легко і природно.

Вправа «Зйомки фільму»

Візьміть порожню рамку від слайдів або просто проріжте чотирикутник в аркуші паперу та спробуйте подивитися на світ крізь цей маленький отвір. Чи не правда, світ несказанно змінився, залишаючись для нас начебто звичним і пізнаваним?

Рамка спочатку заважає оку. Але, звикнувши, раптом відчуваєш, що її межі не такі вже й вузькі: у них навіть сховані якісь переваги. Наш погляд може обійти той предмет, що не потрібний в кадрі; може затриматися на чомусь, розглянути докладніше, наблизити або віддалити. В основі всього цього лежить дуже простий факт. Між нашим поглядом і тією картиною, виникає на екрані – погляд кінокамери. Здавалося б, усе не так і складно. Хтось дивиться на світ крізь об'єктив, знімає щось на плівку, а потім це бачимо ми, але це вже не наш погляд на світ. Навіть, перебуваючи у тому ж самому місці, ми могли бачити зовсім різне. Один побачить світанковий морок під деревами, інший зверне увагу на те, блищать краплі роси, а для третього все померкне перед сходом сонця.

І кожний з нас направив би кінокамеру на те, що йому більш цікаво. Режисер і оператор, використовуючи виразні засоби та прийоми телебачення, передають на екран повідомлення про якусь подію. Найчастіше вони, будучи навіть не упередженими, передають свою інтерпретацію (тлумачення, пояснення змісту) події, як своє розуміння та бачення, а не в тій формі, в якій подія можливо сприймалася її учасниками

або свідками. Крім того, телевізійна реальність також має ілюзорну(з латинської мови-хибну,оманливу)природу:те, що ми бачимо на екрані, по суті пікселі, смуги тощо. За великим розрахунком , вся телевізійна продукція, як і медіа продукція загалом – репрезентативна, ілюзорна.

Практичне застосування телебачення представлено передусім телевізійним мовленням, найбільш масовим і поширеним засобом масової комунікації. Телевізійні повідомлення реалізуються у формі різноманітних тележанрів:телерепортаж, документальний фільм,художній фільм,телесеріали, телевистави, телеповіді, телеоповідання, телереклама.

Вправа «Телепозначки»

Вчитель запитує в учнів чи знають вони про телепозначки, які показують під час перегляду телепередач? Як позначають вікові категорії?Діти розказують про відомі телепозначки. Для чого їх використовують?Щоб було зрозуміло на кого розрахований телесеріал або телепрограма, адже дітям може бути небезпечно переглядати деякі матеріали-вони їх не зрозуміють або налякають.

Вчитель пропонує дітям переглянути телепозначки, які придумали їх однолітки і пояснити що вони можуть позначати.

МЕТОД- групова робота «За і проти»

Вчитель об'єднує учнів в 3 команди і повідомляє про тему роботи. Це групова вправа «Зроби телевізор другом» . Учасникам 2-х команд потрібно

скласти медіа тексти про користь та шкідливість телебачення. Правила роботи: перша група добирає аргументи на користь телебачення, а друга - його шкідливість. Третя група - експерти. Свої повідомлення учасники фіксують на аркушах паперу в короткій тезисній формі, пояснюють, наводять приклади і прикріплюють на дошку. Інші уважно слухають і наводять свої докази. Група експертів робить висновок на основі складених медіатекстів.

Висновок експертів. Телебачення змінило не лише дозвілля людини, але й образ мислення, світогляд. Воно стало і «магічним вікном», крізь яке дивиться на світ, і «дверима», через які в її свідомості проникають різноманітні, створені кимось ідеї. Тільки від того, як сприймає всі програми по телебаченню споживач, аналізує, розуміє їх залежить отримання користі або шкоди від перегляду.

Інтернет. Інтернетзалежність. Кібербулінг.

Метод –дослідження –розпізнавання.

Вчитель налаштовує на роботу ведучи бесіду. Словосполучення "XXI століття" майже у всіх асоціюється з розвитком новітніх технологій. Якщо 15 років тому комп'ютер був інопланетним гостем для пересічної людини, то зараз ця річ стала невід'ємною частиною нашого життя. Здається, що світова павутина наповнена величезною кількістю корисної інформації, цікавим спілкуванням, блогами, нескінченними дискусіями. Давайте задамо собі питання чи має це все вплив на ваше життя після того, як ви виходите з інтернет-браузера? Дійсно, суттєвий вплив. Що дає нам перечитування безкінченних записів у стрічках новин чи банальні дискусії і суперечки на вічні теми в соціальних мережах та форумах? Давайте проведемо дослідження: протягом 5 хвилин ви будете переглядати стрічку новин у Facebook і, визначаючи наскільки там важлива для вас інформація.

Вказівка. Вчитель зарані готує комп'ютери із відкритою власною сторінкою або спеціально створює таку для уроків із вигаданим Ніком.

Після пошукової роботи діти з допомогою вчителя роблять висновок.

Проводячи час в соціальних мережах, дискутуючи чи щось читаючи, ми отримуємо хоч і не свідомо інформацію, а найголовніше тратимо свій час. Порахуйте скільки часу ви витрачаєте на Facebook, twitter, Instagram . Який результат від того, що ви дізнаєтесь про нового бой-френда чергового віртуального френда в Instagram, чи прочитаєте, як хтось зламав ніготь в twitter? Або що вам дасть інформація про те, що у вашого «друга» з«Facebook» швидко розвивається «Ферма»? За даними comScore середньостатистичний користувач використовує від 6 годин в місяць виключно на соціальні мережі.

Спробуйте визначити чи потрібне вам таке гаяння часу чи може краще його витратити на більш корисні речі? Чим ви можете замінити Інтернет?

МЕТОД – групова робота «Бюро довідок»

Вчитель об'єднує у 5 груп і налаштовує на роботу.

Основною проблемою користувачів, які довго перебувають за комп'ютером, є формування мультимедійної залежності.

Термін вперше був запропонований американським лікарем Голдбергом. Під цим поняттям він розумів *непереборний потяг до Інтернету, що характеризується "згубною дією на побутову, навчальну, соціальну, робочу, сімейну, фінансову сфери діяльності"*. За ступенем відходу від реальності інтернет-залежність вельми нагадує потяг до наркотиків, алкоголю, азартних ігор.

Як розвивається хвороба і як допомогти хворому ви дізнаєтеся із карток. Завдання: кожна група отримує листочок із записаними стадіями розвитку інтернетзалежності. Протягом 5 хвилин вивчають текст, а потім презентують в зручній для них формі.

Завязтого комп'ютерника можна відрізнити відразу. Він звернений усередину себе, не помічає або ігнорує зовнішні події, погано адаптується до реального життя.

Картка 1. *На першій стадії це більш-менш легкий розлад. Через захоплення "новою іграшкою", людина перестає займатися усім іншим. Поступово*

людина віддаляється від родичів і друзів, залишаючи пріоритет за "усесвітньою павутиною". Як правило, користувач приховує від рідних (або співробітників в офісі), скільки часу він проводить на сайтах.

Картка 2. На другій стадії симптоми наростають як сніжний ком. Якщо людину силою відлучити від мережі, вона переживатиме почуття, схожі на муки наркомана, якому не дали чергову дозу. У користувача порушується увага, знижується працездатність, з'являються нав'язливі думки, безсоння, аж до повного відмовлення від сну, різко зростає потяг до стимуляторів - кави, сигарет, спиртних напоїв, наркотиків, причому деколи "на голку" сідають і ті, хто ніколи в житті наркотиків не пробував. Тому можна вважати, що в деяких випадках наркотична залежність є наслідком захоплення спілкуванням у мережі. До психічних розладів додаються головний біль, перепади тиску, ломить кістки.

Картка 3. Третя стадія - соціальна дезадаптація. Користувач, вже не одержуючи задоволення від спілкування через Інтернет, все-таки постійно "висить" на сайтах. Стан депресії призводить до серйозних конфліктів на роботі і в сім'ї. Сильні, вольові особи ще можуть спробувати перемкнути свою увагу на щось інше, наприклад, закохатися, знайти іншу роботу. Слабкішим нічого не залишається, окрім як звернутися по допомогу до фахівців. До речі, у США інтернет-залежність вважають офіційним діагнозом і лікують психологи і психіатри. У нас вони лише розробляються.

Картка 4. Рекомендації Інтернет-залежному.

1. Визнайте, що у вас є залежність. Ви не зможете боротися з нею, поки не зрозумієте, що піддано їй. Не обманюйте самі себе.

2. Ви хочете припинити проводити в режимі он-лайн так багато часу? Тоді припиніть! Ви ж хочете цього, правильно? Постійно нагадуйте собі про це. Щораз коли бачите комп'ютер, ви думаєте: «Треба б перевірити свою електронну пошту!». Саме так і проявляється ваша залежність. Встановіть певні години для перевірки вашої пошти й дотримуйтеся цього розкладу. Якщо ви дійсно проводите в Інтернеті занадто багато часу, по

початку вам буде важко, але потім ви поступово звикнете.

3.Заведіть хобі або захоплення. Відвідайте різні групи й клуби, займайтеся спортом, музикою, танцями, співом і т.д. Займіться разом із другом фізичними вправами. Поспіть замість того, щоб сидіти в Інтернеті. Подивіться фільм, сходите на концерт, почитайте книгу. Знайдіть який-небудь інтерес, який стане для вас альтернативою Інтернету.

Картка 5. Рекомендації Інтернет-залежному.

- 1.Поповніть запас ваших знань. Напевно, у вашому будинку є безліч книг, які ви давно хотіли прочитати. Таким чином, ви не тільки відволічетея від Інтернету, але й займетея самоосвітою.
2. Допоможіть на кухні. Ваші домашні будуть раді, якщо ви замість того, щоб сидіти в чаті або на якому-небудь форумі, допоможете їм приготувати вечерю.
- 3.Погуляйте із друзями. Заплануйте похід у боулінг, торговий центр або на ковзанку. Уникайте походів у ті місця, де є доступ в Інтернет, наприклад в Інтернет-кафі. Інакше ви можете піддатися спокусі заглянути туди на кілька хвилин.
- 4.Установіть ліміт часу роботи вашого комп'ютера. Визначите скільки разів у тиждень вам необхідно виходити в Інтернет. Виключайте комп'ютер, якщо у вас немає необхідності в ньому.
5. Використайте таймер. Перед тим як сісти за комп'ютер, засічіть на таймері 30 хвилин. Сигнал нагадає вам, як багато часу ви провели за комп'ютером.
6. Не їжте сидячи за комп'ютером. Харчування в окремому місці допоможе вам відволіктися від режиму он-лайн.

Під час презентації можуть задавати питання, уточнювати незрозуміле. Завжди на допомогу виступаючим приходять вчитель і дає відповіді на хвилюючі питання . В кінці презентацій всіх робіт вчитель робить висновок.

Комп'ютерна залежність - це хвороба! В такому випадку дуже важливо вміти переключати свою увагу на інші види діяльності, такі, наприклад, як спортивні вправи або творче зайняття. Якщо ж людина не може змусити себе

відволіктись від монітору, то вона вже залежить від віртуального світу і варто почати боротьбу з цією хворобою. В США була розроблена програма для боротьби з ігроманією, яка схожа на систему лікування наркоманії та алкоголізму. Такий "рецепт" вже розповсюджений по всьому світу, і Україна не є виключенням. Вже рік в Києві працює медичний центр для лікування ігроманії .

ПРИЙОМ – перегляд та обговорення відео.

Вчитель перед переглядом налаштовує на уважне сприйняття медіатексту.

Про що йде мова? Які емоції викликало відео у вас?

Інформація для вчителя .У відео йде мова про булінг і як йому протистояти.

Розмовляють англійською мовою із субтитрами російською. Доцільно буде вчителю переглянути відео самостійно й під час перегляду озвучувати українською мовою. Відео за посиланням :

<https://www.facebook.com/MolniaPlus/videos/477592299292942/> або знайти в YouTube «Как остановить булинг ,травлю.(Брукс Гибс)».

Після перегляду обговорюють відео. Про що йшла мова? Що означає булінг?

Булінг (знущання, цькування, залякування) – це зарозуміла, образлива поведінка, пов'язана з дисбалансом влади, авторитету або сили.

Як реагувала дівчинка, коли хлопець відповідав загрозово, ображався? Чи отримувала вона задоволення від його розпачу? Як змінилася її поведінка, коли юнак перестав у відповідь говорити образи, став спокійно реагувати на намагання його принизити? Чим відрізняється булінг від злочину? Як потрібно реагувати коли вас вдарять? А чим, на вашу думку, відрізняється кібербулінг від булінгу? Які прояви кібербулінгу?

Кіберзалякування (кібернасильство) або булінг у кіберпросторі полягає у звинуваченні когось з використанням образливих слів, брехні та неправдивих чуток за допомогою електронної пошти, текстових повідомлень і повідомлень у соціальних мережах. Сексистські, расистські та подібні їм повідомлення створюють ворожу атмосферу, навіть якщо не спрямовані безпосередньо на дитину.

Приклад: хтось розміщує в соціальних мережах такий текст: «Петро повний невдаха. Чому хтось узагалі з ним спілкується?! Він же гей». Як реагувати на такі повідомлення?

ПРИЙОМ «Вузлик на пам'ять»

Вчитель пропонує дітям скласти поради для подолання залякування у кіберпросторі і записати їх на стікері. Озвучуючи свій медіатекст, учні кріплять листочки на дошці. Всі інші учасники фіксують однакові поради. Потім колективно складають загальний список порад. Він вивішується у класі,

а за можливості, роздруковується на кожного учасника.

На допомогу вчителю. Поради щодо подолання кіберзалякування.

1. *Дотримуйся етики поведінки в мережі.*
2. *Збережи докази образливого, наклепницького, ненависницького повідомлення і покажи його батькам. Так вони матимуть змогу викрити розбишаку.*
3. *Вчись коректно відстоювати свої інтереси та свою лінію поведінки, спокійно казати «ні» тому, що вас не влаштовує, і продовжувати в соціально прийнятній формі ефективно наполягати на своїх правах.*
4. *Відвідуй тільки перевірені сайти.*
5. *Додавай у друзі тільки добре знайомих і приємних для вас людей.*
6. *Вимкни комп'ютер.*
7. *Завжди повідомляй батькам про загрозливі дії інших користувачів.*

Під час презентації можуть задавати питання, уточнювати незрозуміле. Завжди на допомогу виступаючим приходять вчитель і дає відповіді на хвилюючі питання. В кінці презентацій всіх робіт вчитель робить висновок.

Комп'ютерна залежність - це хвороба! В такому випадку дуже важливо вміти переключати свою увагу на інші види діяльності, такі, наприклад, як спортивні вправи або творче зайняття. Якщо ж людина не може змусити себе

відволіктись від монітору, то вона вже залежить від віртуального світу і варто почати боротьбу з цією хворобою. В США була розроблена програма для боротьби з ігроманією, яка схожа на систему лікування наркоманії та алкоголізму. Такий "рецепт" вже розповсюджений по всьому світу, і Україна не є виключенням. Вже рік в Києві працює медичний центр для лікування

Хлопчики та дівчатка в медіа (гендерна репрезентація)

Коли щасливі батьки несуть додому з пологового будинку свою новонароджену дитинку, навіть стороння людина у більшості випадків може визначити її стать: по кольору стрічки або дитячого візка. Це перші кроки дорослих сформувати у дітей певної статі певні гендерні відмінності. Далі – більше: «не плач, ти ж хлопчик», «не бийся, ти ж дівчинка», «балетна школа не для справжніх хлопців», «заняття боксом не для дівчат», «посада керівника – для чоловіків», «декретна відпустка і статус домогосподарки – для жінок». А щоб ці постулати міцно закріпилися в свідомості, ще з дитячого віку їх активно пропагують. В основному – через певні медіапродукти.

Малюнки в підручнику: дівчинка грається лялькою, хлопчик – машинкою; дівчинка миє посуд (пере, прасує, доглядає за молодшими братами та сестрами), хлопчик з татом біля машини.

Наші (дорослих) уявлення про гендерні ролі формуються під впливом суспільних норм. Але ж норми змінюються, тому ми маємо дати можливість підростаючому поколінню змінити і свої гендерні уподобання: дівчинка нехай спробує з татом пововтузитися з автомобілем, хлопчик відвідає балетну школу. Але робити це вони будуть не з відчуттям сорому («не такий, як всі»), а вільно, за власним вибором.

Вчителям і батькам слід пам'ятати про різницю між статтю та гендером, щоб дати можливість кожній дитині спробувати свої сили в різних сферах, не обмежуючи себе гендерними стереотипами.

Працюючи на уроках з різноманітними медіатекстами, вчителю варто звертати увагу на аналіз сюжетів такого напрямку.

Якщо хлопчик на малюнку в підручнику буде вчитися мити посуд, а дівчинка – гратися з літачком, це просто вдвічі розширить для дітей уявлення про можливе і дозволить їм у подальшому будувати більш гармонійні партнерські стосунки. Але від того вони не припинять бути хлопчиком і дівчинкою. Починаючи гендерне виховання на таких простих прикладах та вправах, ми закладемо фундамент для вміння вирішувати більш серйозні проблеми: обрання професії, кар'єрне зростання, дозвілля та хоббі, розподіл домашніх обов'язків тощо.

Які вправи може використати вчитель на уроках, щоб розширити уявлення дітей про їх можливості, незалежно від статі.

Вправа 1. Робота з малюнком.

Сучасні підручники проходять гендерну експертизу, але іноді в них (а частіше – на сторінках додаткової літератури) зустрічаються малюнки, що мають сюжетну лінію щодо чіткого гендерно-стереотипного розподілу дитячих занять та вподобань. Використовуючи їх на уроці за своїм власним планом, додайте кілька питань:

- Які дитячі заняття, зображені на малюнку, є для вас звичними?
- Що з цього робили ви?
- А чи пробували хлопчики робити те, що робить на малюнку дівчинка (стрибати через скакалку, мити посуд, малювати квітку, танцювати, вишивати тощо)? Які ваші враження? Чи вийшло це у вас? Чи хотіли б спробувати ще?
- А чи пробували дівчатка робити те, що робить на малюнку хлопчик (їздити на велосипеді, гратися машинкою, допомагати татові, грати у футбол тощо)? Які ваші враження? Чи вийшло це у вас? Чи хотіли б спробувати ще?
- Чи знаєте ви про досягнення чоловіків і жінок у незвичній для них сфері діяльності (жінка – президент певної країни, чоловік – відомий

парикмахер, жінка – переможниця змагань з підняття штанги, чоловік – відомий танцюрист тощо)?

- Чи знаєте ви про подібні досягнення в вашому місті / селі?
- Чи хотілось вам спробувати свої сили в незвичній для вас сфері?

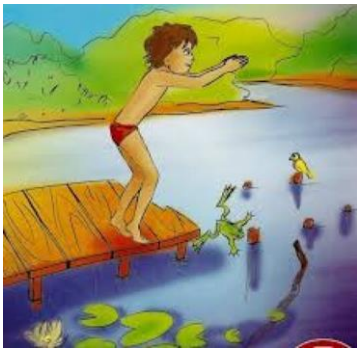
ВАЖЛИВО! Підвести дітей до висновку, що дуже важливо реалізувати свої бажання і потреби в тій сфері, яка тобі подобається. Дуже часто в компанії однолітків відбувається булінг по відношенню до дитини, яка «займається не тим». Можуть зневажливо ставитися (навіть, цькувати) до хлопчиків, які дружать з дівчатками і розділяють з ними захоплення і навпаки. Тож подібні вправи допоможуть сформувати толерантні взаємовідносини між дітьми з різними уподобаннями.

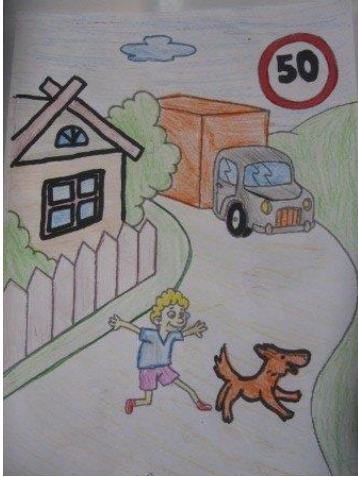
Варто звернути увагу на малюнки, які зображують негативну поведінку дітей: хлопчики б'ються, ламають та забирають один в одного якісь речі, дівчатка сваряться, пліткують, ябедничають. Проговоріть з учнями, що такі вчинки можуть робити і хлопчики і дівчатка, тому і тим, і іншим треба навчитися уникати конфліктних ситуацій або вирішувати їх мирним шляхом.

Вправа2. Аналіз зображень (освітній простір)

Освітній простір – шкільні коридори, класні кімнати, інші приміщення – зазвичай представляють собою шкільне медіаполе. Тут вивішуються на стінах різноманітні плакати та стенди, які несуть певну інформацію. Найпопулярніша тема – безпека життя і здоров'я (безпека на дорозі, безпека на воді, безпека у лісі, безпека з вогнем, безпека з газом тощо). Стереотипно, більшість зображень порушників різних правил – це хлопчики, а більшість зображень правильної поведінки – дівчатка. В той же час, герої-рятівники – чоловіки. Коли діти самі малюють малюнки за такою тематикою, вони відтворюють цю гендерну позицію.

Наприклад:

Тож варто звертати увагу, що і порушниками, і прикладом безпечної поведінки можуть бути діти будь-якої статі, героями-рятівниками бувають і чоловіки, і жінки. А виконувати правила і піклуватися про безпеку повинна абсолютно кожна людина, незалежно від статі, віку, національності тощо.

Вправа 3. Аналіз мультфільму

Для вчителя:

Дорослим треба бути досить обережними в питанні підбору мультфільмів для дитячого перегляду. В різних країнах психологи досліджують формування негативних поведінкових навичок під впливом деяких мультфільмів, наприклад, «Лунтіки», «Покемони», «Губка Боб», «Шрек», «Сімпсони» тощо. Одна з претензій – спотворення гендерної ролі людини.

Тож, переглядаючи з учнями мультфільми, варто звернути увагу на такі питання:

- Як автор зобразив героя / героїню?
- Які вчинки героя / героїні вам сподобались чи не сподобались? Чому?
- Хто так частіше вчиняє: хлопчики чи дівчатка? Чи може бути навпаки? Які будуть наслідки?

- Хто вчиняє погано? Хто в житті вчиняє погано: тільки хлопчики чи дівчатка? Як навчити їх не робити поганих вчинків?
- Хто герой / героїня в мультфільмі? Хто може бути героєм в житті? Що для цього потрібно?

ВАЖЛИВО! Герої анімацій – дуже яскравий приклад для наслідування для дітей. Тож бесіди-аналізи їх вчинків, поведінки дуже важливі. Дитина повинна зрозуміти задумку автора і його ціль: образ цього героя /героїні створено саме так, щоб показати глядачу певну ідею. Тож варто утриматися від повного копіювання віртуального героя /героїні в реальному житті, навіть якщо герой вам дуже подобається. І дівчаткам, і хлопчикам варто дотримуватись певних правил, щоб унебезпечити своє життя і здоров'я. В той же час, і дівчаткам, і хлопчикам варто спробувати свої вміння та можливості в різних сферах, щоб знайти найбільш цікаве заняття для себе.

Аналіз медіатекстів: реклама

ВПРАВА 1 «Реклама навколо нас»

Час – 10 хв.

Метод – бесіда, ранкове коло.

Вчитель/ка каже: Пропоную сьогоднішній день розпочати з віртуальних подарунків. Віртуальні – це значить уявні. Ми не зможемо їх використати, але разом з таким віртуальні подарунком ми скажемо один одному добрі слова і побажання, а це покращить наш настрій.

Передавайте цю коробочку по колу. Діставайте 1 листочок з малюнком. Даруйте сусіду і кажіть гарне побажання. (інший варіант – показувати малюнки на слайді презентації)

ВАЖЛИВО! Підберіть і роздрукуйте найбільш рекламовані та відомі товари: спортивний одяг та взуття, напої, солодощі, іграшки тощо. Уникайте таких

товарів, як підгузки, ліки (те, що може образити дитину або бути незрозумілим/неприємним).

Коли коробочка повернеться до вчителя, підведіть підсумки (напевне у побажаннях будуть звучати знайомі рекламні слогани):

- Чому багато ваших побажань були знайомі однокласникам?
- Де їх можна було почути раніше?
- Хто придумав своє побажання?
- Як часто ви дивитеся рекламу на телебаченні?
- Коли рекламують шоколад, різні цукерки, соки, іграшки чи хочеться вам їх купити, спробувати або погратися?
- Чому у вас виникає таке бажання?
- Яка мета реклами?
- Чому є реклама?

Вчитель підводить учнів до розуміння, що реклама не є поганим явищем. Вона допомагає дізнатися про широкий вибір товарів і послуг, але нав'язує вибір і поведінку, нав'язує думку і смаки, може виманювати кошти тощо. Тож треба уважно подумати, чи дійсно зміст рекламного слогану відповідає якостям товару/послуги.

Пропоную сьогоднішній день провести в рекламному просторі: переглянути і проаналізувати готові реклами; розгадати їх хитрощі; знайти ті хитрі «гачки», за які рекламодавці чіпляють своїх клієнтів; зрозуміти позитивні моменти реклами; створити рекламу наших шкільних предметів (класу, школи, книжки, спортивного гуртка тощо)

ВПРАВА 2. «Соціальна реклама».

Вправа логічно інтегрується в уроки української, іноземної мови або мови національних меншин; в курс «Я досліджую світ»

Час – 10 хв.

Метод – аналіз медіатекстів.

Вчитель каже: Не вся реклама спрямована на споживання тих чи інших товарів. Також є реклама, яка вчить нас культури спілкування, доброзичливості, толерантного ставлення до різних людей. Адже ми з вами і всі інші люди, що нас оточують, різні, але маємо також багато спільного, і всі ми рівні.

Вчитель пропонує переглянути соціальний ролик <https://youtu.be/nBb68MHLMI4>.

Запитання:

- Яких рибок ми побачили (різні кольори)?
- Чому сіра рибка спочатку була сумна?
- Чим рибки були особливі? Що вони вміли робити?
- Чи погоджуєтесь ви, що всі рибки, попри колір, були унікальні, індивідуальні й особливі?
- Як ви думаєте, чи люди, так само як і риби, різні і мають різні таланти?
- Якщо люди різні і не схожі між собою, чи є вони рівні?
- Згадайте кінцівку ролика, коли кольорова рибка запросила сіру йти разом, чого учить нас цей вчинок?
- **То** що ж рекламується в цьому відео?
- Пропоную скласти слоган, який рекламував би дружбу (чесність, повагу, ввічливість тощо)

Вчитель записує на дошці/ватмані/фліпчарті вислови дітей і зберігає їх до кінця дня.

ВИСНОВОК! Те, що ми рекламували, не можна купити за гроші. Але ці якості можна розвинути в собі. Люди є різними, але рівними, і найважливішими рисами людської взаємодії є спілкування, дружба, сприйняття, повага, добросердечність, толерантність. Про це треба говорити, це треба рекламувати, це треба взяти за модель власної поведінки.

Щоб вправа не залишилася просто вправою, бажано пов'язати її зі змістом уроку: на читанні проаналізувати та прорекламувати гарні вчинки або позитивні риси характеру героїв твору; скласти антирекламу негативних

вчинків чи рис характеру героїв твору; скласти рекламу навчального контексту з курсу «Я досліджую світ» (екологія, піклування про тварин, сімейні цінності, здоров'язбереження, безпека життєдіяльності тощо)

ВПРАВА 3 «Рекламний слоган»

Вправа логічно інтегрується в курс «Я досліджую світ»

Метод – робота в групах.

Вчитель пропонує учням об'єднатися в 4 групи.

Завдання: отримати картку з текстом рекламного слогана. Обговорити в групі її зміст. Визначити «гачки», якими чіпляє реклама. Створити антислоган, який приверне увагу до прихованих небезпек реклами. Презентувати відповідь.

КАРТКА 1

Пийте газований напій «Живчик», і у вас будуть найкращі посмішки.

Картка 2.

Шоколад «Кіндер» такий ніжний, як мамина ласка для дітей.

Картка 3.

Пий «Пепсі» - будеш супер крутим!

Картка 4.

Купуй кросівки «Адідас» - станеш найсильнішим!

ВИСНОВОК! Рекламний слоган здебільшого не відображає правдивих наслідків споживання різних товарів чи послуг.

Цю вправу бажано пов'язати з подальшою темою з курсу «Я досліджую світ» щодо безпечної поведінки та усвідомленого прийняття рішень.

ВПРАВА 4 «Рекламний ролик»

Вправа логічно інтегрується в курс «Я досліджую світ»

Час – 7-10 хв.

Метод – аналіз медіапродукту.

Вчитель пропонує учням переглянути популярний рекламний ролик, створений для дітей.

Наприклад:

Реклама «Кіндер сюрприз» <https://youtu.be/DfEL-nNBtsc>

Діти переглядають ролик і називають слова, які вони запам'ятали.

Відповідають на запитання:

- Що вони побачили в ролику?
- Що привернуло увагу?
- Що вам сподобалося?
- Чи сподобалася вам музика, чому?
- Чи сподобалося вам зображення і чому?
- Чи зрозуміли ви про що йдеться?
- Якщо ви купите ці солодощі, то чому?

Здебільшого рекламні ролики побудовані за однаковими принципами: вплив на емоції, яскраві кольори, весела музика і акцент на радості, пригодах, смаку, натуральності, корисності.

Вчитель/ка підводить учнів до розуміння, що рекламі не завжди треба довіряти, ставлячи запитання:

- Чи справді всі ці продукти можна всім споживати і що вони є винятково корисні?
- Чи є такі дітки або дорослі, яким не можна споживати солодку газовану воду, сік чи шоколад? Якщо не можна, то з яких причин?

Вчитель пояснює, що всі люди різні і мають свої особливості, наприклад різний стан здоров'я (цукровий діабет, алергія...), про що не йшлося в жодній рекламі.

Після аналізу рекламного ролика варто перейти до навчальної теми курсу «Я досліджую світ», пов'язаної з правилами здорового харчування.

ВПРАВА 5 «Наша реклама»

Вправою логічно завершити день.

Час – 7-10 хв.

Метод – створення реклами.

Вчитель нагадує, що під час ранкового кола всі домовлялися створити рекламу наших шкільних предметів (класу, школи, книжки, спортивного гуртка тощо).

Ви за цілий день побачили декілька різних рекламних продуктів.

Чого ми будемо уникати при створенні нашої реклами? (обману, прихованих небезпек)

Що будемо використовувати, щоб привернути увагу до нашої реклами? (цікаві слогани, веселу музику, яскраві кольори тощо)

Діти об'єднуються в групи і створюють рекламу обраного предмету (словесну або мальовану).

Презентують однокласникам свій продукт.

ВАЖЛИВО! Протягом дня діти спостерігали за хитрощами рекламодавців, виявляли явні та приховані небезпеки реклами. Тож необхідно наголосити, що при створенні власного рекламного продукту слід дотримуватися принципів доброчесності.

Інформація для вчителя Аудіовізуальні медіа. Реклама в житті сучасної людини.

ЖАНРИ КОМЕРЦІЙНОЇ РЕКЛАМИ:

- 1. «Прямий продаж»** - домінування текстового повідомлення щодо товару над його візуальною презентацією(ведучий токшоу,музичної,спортивної та ін. телепрограми робить рекламну паузу,рекламуючи товар)
- 2. «Звернення від фірми»** передбачає презентацію товару як звернення людини,якимсь чином пов'язаної з фірмою виробником.

3. «Рекомендації знаменитостей або фахівців» - цей жанр вважається дуже влучним.

4. «Інтерв'ю з покупцем» залучає до реклами не відомих людей, а навпаки, за принципом контрасту, «звичайних» людей, які умовно ототожнюються з потенційним покупцем.

5. «Демонстрація» - телебачення надає унікальну можливість показати, як діє той чи інший товар

- **«різноманіття застосування»** глядачів знайомлять із невідомими, але іноді й несподіваними аспектами товару
- **«продукт у дії»** - показують, як товар функціонує: машинка шиє, пілосос прибирає тощо
- **«до і після»** - демонстрація результату застосування товару, виведення плям, відбілювання речей..
- **«екстрім»** - товар випробовується в екстремальних умовах: годинник кидають у річку, камінцем б'ють скло машини
- **«тест-змагання-яке мило краще миє, від якого порошок одяг біліший...**

6. «Пряме порівняння»-говорять не про те, що виробники конкурентів гірші, а про те, що «наша» продукція краща.

7. «Драматизація» або «фрагмент із життя» - найпопулярніший вид реклами: за 30 чи 60 секунд відбувається «життєва драма», сюжет якої здійснюється за схемою: задані обставини як виникнення проблеми, її розв'язання за допомогою рекламної продукції.

7. «Музична реклама»

8. «Анімація» -цей жанр передбачає гіперболи,гумор,викликає невимушеність,користується популярністю

Аналіз медіатекстів: анімація

Реалізуючи будь-яку з навчальних програм – НУШ1, НУШ2, альтернативні чи авторські – вчителі майже кожного дня використовують один з найпопулярніших дитячих медіапродуктів – мультфільм. І тому досить гостро постали питання: як зробити його перегляд навчальним, а не тільки розважальним? Чи варто так часто звертатися до цього медіапродукту? Чому важливо його аналізувати і за якими принципами це робити?

Така увага до мультфільму не випадкова.

Молодші учні ще не вміють самостійно моделювати свою поведінку та планувати свої вчинки. Їхнє поводження в соціумі – це наслідування побаченого та почутого. Велику частину поведінкових моделей діти беруть з уподобаних медіапродуктів: реклами, музичних роликів, коміксів, а найчастіше – з мультфільмів. При цьому вони ще не вміють співвідносити реальний світ та медійний, що може призводити до негативних наслідків (наприклад, формування асоціальної чи девіантної поведінки).

Під час перегляду мультфільму учні працюють у групах, виконують ігрові завдання, які сприяють формуванню навичок критичного аналізу медіапродуктів і допомагають усвідомити, що не можна бездумно копіювати поведінку героїв. Аналіз деяких ситуацій допомагає оцінити власні вчинки в схожих життєвих ситуаціях. Під час заняття учні набувають навичок аналізу

найпопулярнішого дитячого медіапродукту – мультфільму та вміння свідомо оцінювати свої дії під час наслідування поведінки мультгероїв.

Сюжетні мультісторії

Є два варіанти роботи над різними сюжетними мультісторіями.

ВАРІАНТ I

Стосується мультфільмів, які демонструють різні моделі відносин між людьми

ВПРАВА 1. «Подивись і розкажи»

Час– 15-20 хв.

Метод – робота в групах.

Вчитель говорить:

Які мультфільми ви любите дивитися?

За що вони вам подобаються?

У мене теж був улюблений мультфільм – «Зустрічайте бабусю». Його дивились і ваші батьки, коли були дітьми. Пропоную переглянути цю історію.

Але спочатку об'єднаймося у 5 груп. Кожна група отримає картку із завданням. Вам необхідно під час перегляду звернути особливу увагу на окремі моменти мультфільму, а потім висловити з цього приводу свою думку.

Діти об'єднуються в 5 груп, отримують картки із завданням.

Картка № 1

Як ви думаєте, ця сім'я дружна чи не дуже дружна? Доведіть фактами з мультфільму (не менш ніж 3 факти).

Картка № 2

Перерахуйте всі фрази, які говорили одне одному мама, тато, син. Що ви помітили?

Картка № 3

На жаль, мама така нерозлучна з телефоном, що робить багато помилкових дій. Доведіть це фактами з мультфільму (не менш ніж 3 факти).

Картка № 4

Що могло засмутити і образити бабусю, коли вона увійшла в квартиру? Чи образилася вона? Чому?

Картка № 5

Що незвичного почало відбуватися на кухні, коли туди увійшла бабуся? Чому? Хіба бабуся — чарівниця?

Діти знайомляться із завданням.

Перегляд частини мультфільму «Зустрічайте бабусю» до 8-ї хвилини (сюжет, коли з'ясувалося, що бабусі нема). На цьому моменті вчитель робить стоп-кадр.

Після перегляду першого фрагменту мультфільму кожна група учнів відповідає на питання своєї картки. Додатковими питаннями вчитель стимулює дітей висловлювати власну думку щодо певних ситуацій.

ВАЖЛИВО! Діти часто відчувають подібні негаразди у власних сім'ях, але не можуть з цим нічого вдіяти (і що погано – несуть цей досвід непродуктивного спілкування потім уже у свої родини). А ось аналізувати вчинки інших вони можуть. Тому треба надати їм такий шанс. Проговорюючи вголос відповіді на питання з картки, вони зможуть озвучити і власні переживання. А це — додаткова можливість для вчителя надати дитині (або сім'ї) психологічну допомогу.

ВПРАВА 2. «Придумай фінал»

Час – 10 хв.

Метод – стоп-кадр.

Викладач зупинив перегляд мультфільму на певному (бажано кульмінаційному, вирішальному) моменті (в цьому випадку – на 8-й хвилині) та пропонує дітям придумати, чим закінчилася історія.

Ця вправа дає можливість учням змодельовати ситуацію, наближену до реальності, висловити думки, які передають їхні власні внутрішні переживання. Вражені байдужим ставленням сім'ї до бабусі, діти на рівні підсвідомості вилучають для себе подібну модель відносин.

Вислухавши відповіді дітей, викладач пропонує додивитися мультфільм до кінця.

Після цього спитати, чи сподобався їм фінал і чому.

ВПРАВА 3. «Дружна сім'я»

Час – 5 хв.

Метод – мозковий штурм.

Викладач просить учнів придумати якнайбільше спільних справ для сім'ї з мультфільму, які допомогли б їй стати дружною, піклуватися одне про одного, показати свою любов та повагу.

Під час виконання цієї вправи діти, в чиїх сім'ях є позитивний досвід проведення спільного дозвілля, ним поділяться. А якщо в когось такого досвіду нема, вони про нього почують і зможуть запропонувати в своїх родин.

ВПРАВА 4. «Мій добрий вчинок»

Час – 5 хв.

Метод – опитування з візуалізацією.

Вчитель говорить: Діти, у бабусі з цього мультфільму була чарівна скринька, яка їй дуже допомогла. У мене є подібна (продемонструвати дітям виготовлену з паперу скриньку). Я прошу вас написати на кольорових стікерах-сердечках, що можете особисто ви зробити сьогодні для своєї сім'ї, щоб показати свою любов, щоб ще більше всіх здружити, щоб знайти спільну цікаву справу для всієї вашої родини.

Діти пишуть свої пропозиції на стікерах, по черзі озвучують (за бажанням) і кладуть до скриньки.

Викладач закінчує заняття пропозицією переглянути цей мультфільм всією родиною та знайти ще подібні мультфільми, в яких показано дружні або недружні родини, і розказати про них однокласникам.

ВАРІАНТ II

Стосується мультфільмів, у яких яскравий образ героя спонукає дітей до копіювання його не завжди позитивної поведінки

ВПРАВА 1. «Хто любить мультфільми»

Час – 5 хв.

Метод – мозковий штурм.

Через «мозковий штурм» викладач з'ясовує, які і чому діти люблять мультфільми:

- Які мультфільми любите?
- За що діти люблять мультфільми?
- Які мультгерої сьогодні популярні?
- Назвіть героїв, які вершать подвиги.
- Назвіть героїв, які творять зло.
- З яким героєм ви хотіли б провести якийсь час, погратися?
- Якого героя ви не хотіли б зустріти в своєму житті?

ВПРАВА 2. «Подивись і розкажи»

Метод – робота в групах.

Пропоную переглянути один із сучасних мультфільмів – «Маша + каша» із серії «Маша та Ведмідь».

Але спочатку об'єднаймося в 3 групи. Кожна група отримає завдання і під час перегляду буде звертати особливу увагу на певні моменти. Після перегляду у вас буде можливість висловити свою думку.

Діти об'єднуються в 3 групи, отримують картки із завданням.

Картка № 1

Спираючись на сюжет мультфільму, складіть якнайбільше правил з безпечної поведінки для молодших братів і сестер, щоб уберегти їх від небезпеки.

Картка № 2

Придумайте якнайбільше спільних справ для Маші та Ведмеда, які б вони виконували разом і Маша не потрапляла б у неприємні та небезпечні ситуації.

Картка № 3

Створіть афішу до цього мультфільму, на якій буде відображена необхідна інформація щодо його показу (дата, час, місце) та короткий анонс (реклама) сюжету.

ВАЖЛИВО! Для групи № 3 слід підготувати необхідний матеріал: ватман, фломастери, клей, кольоровий папір. Якщо в дітей ще нема досвіду створення афіші, то варто запропонувати їм шаблони, заготовлені вчителем, які вони розмістять і приклеять на ватмані.

Коли учні ознайомляться із завданням, розпочати перегляд мультфільму «Маша + каша».

Після перегляду діти відповідають на питання з картки, а група № 3 виготовляє та презентує свою афішу.

ВАЖЛИВО! Подібні мультфільми особливо потребують вміння критично сприймати і аналізувати. Досить яскравий, безтурботний, веселий образ Маші спонукає дітей до необдуманого копіювання її поведінки. Віртуальна дівчинка, якій ніколи не боляче і не страшно, змушує дітей забути про реальну небезпеку в подібних ситуаціях. Тому обговорення цих небезпек з учнями обов'язкове.

ВПРАВА 3. «Добрі друзі»

Метод – мозковий штурм.

Діти, а чи доводилося вам робити добрі вчинки для своїх однокласників? Які?

Якби Маша потрапила до нашого класу, чи змогли б ми їй допомогти не скоювати таких небезпечних вчинків? Як би ми це робили?

ПІДСУМОК ЗАНЯТТЯ

Викладач пропонує з окремих слів скласти речення-слоган:

Дивисься мультфільм – радій, а в житті безпечно дій!

Аналіз медіатекстів: тематична анімація

Курс «Я досліджую світ» передбачає активне використання вчителем тематичних анімацій. Чому? Він має на меті формування в учнів цілісної картини світу в процесі опанування соціального досвіду, а саме: розширити елементарні знання учнів про предмети і явища природи та соціуму; розкрити в доступній формі зв'язки між неживою і живою природою та впливом людини на природу; виховувати любов до Батьківщини; формувати вміння аналізувати, оцінювати, систематизувати, узагальнювати об'єкти та явища, визначати закономірність зв'язків між ними; виробляти практичні уміння і корисні звички. І анімація (оживлення зображення) є тим інструментом, який допоможе зробити ці уроки цікавими, мотивуючими, захоплюючими, сучасними.

В методичних посібниках, освітянських спільнотах, мережі інтернет поширюється велика кількість коротких анімаційних роликів (від 1 до 3 хвилин), які допоможуть більш ґрунтовно розкрити більшість тем курсу «Я досліджую світ».

Важливо застосовувати різні прийоми роботи над анімаційним роликом, щоб перетворити його перегляд на невеличку віртуальну мандрівку.

Варіанти питань та вправ для аналізу анімаційного ролику (обирайте актуальні, підлаштовуйте під мету і завдання уроку):

1. Заголовок. Якщо він є – про що він говорить? Чи дає він інформацію про сюжет? Про що буде анімація? Навіщо створена анімація з таким заголовком? Чи подобається заголовок? Якими уявляєте перші кадри? Яким буде фінал? Які емоції викликає заголовок?

Після перегляду: чи відповідає заголовок вашим очікуванням? Чи розкрив він суть сюжету? Який би ви заголовок придумали для даної анімації?

Якщо заголовка немає, варто попрацювати над його створенням після перегляду анімації. Придумайте свій заголовок смішний / сумний /

інтригуючий / загадковий / зрозумілий / провокуючий / сенсаційний / тощо.

ВАЖЛИВО! Аналізуючи готові заголовки і створюючи власні, учень буде розуміти, яку маніпулюючу силу вони мають. Це допоможе дітям в житті бути менш залежними від подібних маніпуляцій.

2. Герої. Хто герої? Чого вони хочуть? Як цього досягають? Чи зразу вдається? Чому? Як автор/художник показав характер/наміри героїв? Хто вам сподобався? Чому? Хто не сподобався? Чому? Чи зустрічали ви таких людей в житті? Чи вам приємно з ними спілкуватися? Чому? Чи хотіли б подружитися з цим героєм? Чому? Чи схожий цей герой на вас? Чому? Що б ви змінили в поведінці / характері / зовнішності / вчинках героя? Чому?

ВПРАВА «Мій герой»

Після перегляду анімації можна попрацювати над образами героїв.

Діти, якби образи цих героїв створювали ви, то що б змінили? Що залишили? Чому? Як зробити, щоб герой став добрішим / розумнішим / сміливішим / гарнішим / тощо? Яку роль змогли б зіграти ви особисто? Чому?

ВАЖЛИВО! У маленьких дітей попереду величезні можливості віртуального спілкування з анімаційними героями. Кого вони вподобають? Кого будуть наслідувати? Хто стане для них взірцем, а хто не зачепить увагу? Щоб подібні вподобання стали усвідомленими, потрібен досвід розуміння образу героя – хто це, який він і чому? Тому вправи на аналіз / створення / перетворення образу анімаційного героя важливі.

3. Музика. Яка музика супроводжує анімацію? Чому композитор підібрав саме таку музику? Який настрій викликає ця музика? Чи змінили б ви музику?

ВПРАВА «Музичні передбачення»

Як варіант, можна перед переглядом запропонувати учням спочатку тільки прослухати музику без зображення.

Про що буде сюжет? Який настрій викликає ця музика? Чого більше в сюжеті – добра чи зла? Як закінчиться сюжет?

Після перегляду обговорити з учнями, наскільки виправдалися їх передбачення. Можна запропонувати обрати серед кількох інших музичних творів більш відповідний до анімації (на думку дітей).

ВАЖЛИВО! Ми іноді не визнаємо всієї значущості музичного оформлення анімацій. Музика створює настрій, розкриває характер героїв не менше, ніж зображення. В рекламних роликах можна знайти і відчуті маніпулятивну направленість музичного оформлення чи звукових ефектів.

4. Художнє оформлення. Які кольори використав художник? Як вони допомогли підкреслити характер героя? Який настрій викликають ці кольори? Що або кого ви хотіли б розфарбувати іншими кольорами? Які предмети зобразив художник? Чи такі ж вони, як бувають в реальному житті? Якщо не такі – чому художник їх змінив? Що хотів підкреслити? Чи вдалося це йому?

ВПРАВА «Я художник»

Діти, намалуйте свій образ героя для цієї анімації. Використовуйте спеціальні прийоми справжнього художника, які ми бачили в анімації (колір, розмір), щоб зробити героя добрим / злим / суворим / сильним / розумним / дурним / тощо.

ВАЖЛИВО! В анімації дуже часто зустрічаються зображення, які не відповідають реальним предметам. Наприклад, невідповідність у розмірах: люди вищі, ніж дерева; голова більша за тулуб; дуже тонкі або перебільшено широкі частини тіла або предметів. Невідповідність у кольорах: занадто насичені, неприродні кольори; бліді відтінки; чорно-біле зображення. Діти, щоб не відбулося спотвореного сприйняття довкілля, повинні розуміти, що це прийом художника, за допомогою якого він хоче щось підкреслити або виділити.

5. Сюжет. Основна робота над анімацією – це аналіз сюжету. Саме він несе головну ідею змісту (точніше – впливу). Що відбувалося у ролику? Ваше ставлення до цієї події? Чи хотіли б ви опинитися всередині цієї події? Що б ви там робили? Кого б з собою взяли? Чому? Які емоції викликав сюжет? Навіщо автор його створив? Які почуття автор хотів викликати у глядачів? Чи вдалося це йому?

ВПРАВА «Стоп-кадр»

Під час перегляду анімації вчитель на певних моментах (кульмінаційних, зміна сюжету, зміна настрою, непередбачувана ситуація тощо) зупиняє трансляцію, робить «стоп-кадр».

Питання для дискусії:

- Щодо побаченого: Що вас здивувало / вразило / засмутило / розсмішило? Чому? Продовжіть моє речення: «Ніхто не помітив, що...». Назвіть слова / фрази, які вам сподобались / не сподобались. Повторіть, що сказав герой. Чи сподобалась вам його фраза? Як повів себе герой? Чи сподобався вам його вчинок? Чому?
- Передбачення: Як ви гадаєте, що буде далі? Що зробить герой? Що скаже герой? До чого це призведе? Чим все закінчиться?

Після закінчення перегляду обов'язково обговорити, чи виправдалися передбачення, очікування дітей і чому.

ВАЖЛИВО! Анімації, які використовують вчителі на уроках, зазвичай мають глибокий навчальний, моральний, естетичний зміст. Але сучасні діти, які мають кліпове сприйняття, часто не помічають тонких деталей, через які автор і передає свою ідею. Тому перегляд анімацій просто втрачає сенс – він стає суто розважальним. Подібний аналіз сюжету та акцентування на деталях допоможуть сформулювати усвідомлене сприйняття медіапродуктів, в даному випадку – анімації.

Окремі авторські тематичні розробки (плани уроків)

Топольницька Тетяна Анатоліївна

Вчителька музичного мистецтва.

Марганецька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови Марганецької міської ради

Тема. Екранна мова. Монтаж

Мета: з'ясувати в учнів їх пізнання щодо жанрової специфіки кіномистецтва; особливості найпопулярніших жанрів кіно; визначити роль режисера, акторів та інших працівників кіноіндустрії у створенні кінострічки; дати явлення про можливість формування естетичного смаку, еталонів краси через кіномистецтво.

Завдання:

- проаналізувати на конкретних творах кіномистецтва його види та жанри; згадати найвідоміших режисерів та акторів, що працюють у цих жанрах;
- викликати в учнів емоційний відгук на твори мистецтва, формувати вміння висловлювати свої враження і аргументувати власну позицію щодо творів мистецтва;
- виховувати естетичний смак.

Тип уроку: комбінований, урок-презентація.

Домінанти в подачі інформаційного матеріалу до уроку:

Кінематографія – вид мистецтва, що полягає у створенні та демонстрації зображення, що рухається, на екрані; це галузь культури та економіки, що об'єднує комплекс видів професійної діяльності, пов'язаної з виробництвом, розповсюдженням, демонструванням фільмів.

Кінопрофесії: актор, режисер, оператор, художник по костюмам, освітленню та ін.

Мова: монтаж.

Види: художній (ігровий), документальний кінематограф; науково-популярний; мультиплікація (анімація), відеокліп.

Жанри кіно: бойовик, вестерн, фільм-біографія, пригодницький, детектив,, драма, трагедія, історичний, кінокомедія, музичний.

Хід уроку

I. Організація класу

II. Актуалізація опорних знань

Поміркуємо разом.

- Яке місце у вашому житті займають телебачення, комп'ютер, кінофільми? Чому?

III. Мотивація навчальних знань

Відомий американський культуролог Маршал Маклюен сказав: « У будь-якої епохи й культури є свої улюблені моделі сприйняття та пізнання навколишнього світу». Сьогодні культурний розвиток тісно пов'язаний з екранним мистецтвом. З'ясуймо, за допомогою яких видів та жанрів екранного мистецтва відбувається спілкування.

IV. Повідомлення теми уроку

Питання для розгляду

1. Історія розвитку кіно.
2. Види та жанри кіно.
3. Професії, пов'язані з кіномистецтвом.

4. Поняття про монтаж.
5. Кіноафіша як візуальна інформація про фільм.

V. Вивчення нового матеріалу

1.Бесіда.

Багато часу минуло з того часу, як з'явилася півторахвилинна стрічка «Прибуття потяга на вокзал Ла Сьюта». Передати рух на власному екрані вдалося французьким братам – винахідникам Огюсту та Луї Люм'єрам. Але світ змінювався, і разом з ним розвивався кінематограф.

- *Чому цей вид мистецтва став масовим? (Завдяки доступності, простій формі).*

2. Види кіно :

- **художній (ігровий) кінематограф**, у якому засобами виконавської творчості втілюється художній задум;
- **документальний кінематограф**, що є особливим засобом образної публіцистики;
- **мультиплікація (анімація)** – «оживлення» графічних чи лялькових персонажів;
- **науково – популярний кінематограф**, який використовує засоби всіх трьох жанрів для популяризації знань;
- **відеокліп** – нетривала за часом художньо складена послідовність кадрів.

3. Жанри кіно .

4. Мова кіно .

5. Професії, пов'язані з кіномистецтвом .

- **відомі кінорежисери:**

Олександр Довженко;

Анжей Вайда;

Єжі Гофман;

Максим Паперник;

Юрій Ілленко;

Кіра Муратова;

Марчело Матрояні.

-зірки світового кіно:

Іван Миколайчук;

Богдан Ступка;

Ада Роговцева;

Ольга Сумська;

Леонід Биков;

Чарлі Чаплін;

Жан Рено.

Гра «Кінопроба» (групова робота)

Кожна група вибирає «режисера», який отримує конверт із назвою фільма або мультфільма. Завдання режисера: знайти серед учасників групи таких, хто якнайкраще підходить до запропонованої ролі, і представити їх.

6. Поняття про монтаж .

Монтаж (фр. *montage*) — творчий і технічний процес в кінематографі, на телебаченні або звукозаписних студіях, що дозволяє в результаті з'єднання окремих фрагментів вихідних записів отримати єдиний, композиційний цілий твір. Монтаж є найважливішою частиною кінематографічної мови, здатної надати розповіді виразність і чіткість мінімальними засобами.

Особливості та своєрідність монтажу

Розрізняються три основних види кадрів: загальний, середній і великий плани. Масштабом для віднесення конкретного кадру до того чи іншого плану є людська фігура. Якщо вона цілком потрапляє в кадр, то це загальний план, якщо тільки її частина - то середній, якщо тільки голова - великий.

Вибір теми майбутнього твору чи сюжету - монтаж. Вибір крупності кадру - монтаж. Відбулося зіставлення об'єкта зйомки в певному масштабі з рамкою кадру для передачі конкретної зорової інформації в образах.

Складання композиції кадру - монтаж. Оператор не будь-яким безладним чином розмістив об'єкти в кадрі, а склав таке взаємне розташування, яке виражає і певний сенс, і викликає задумане їм емоційне переживання.

Кожен раз вимовляючи слово монтаж, ми повинні уточнювати монтаж ЧОГО ми маємо на увазі: монтаж кадрів, монтаж звуку, монтаж смислів сцен. монтаж світлових плям в кадрі або монтаж драматургічних ритмів.

Гра «Монтажер»

I-й варіант.

У кожного учня на парті лежать фрагменти із мультфільму. Треба «змонтувати» їх, щоб отримати єдиний композиційний твір.

II-й варіант.

Робота у групах. Кожна група «монтує» свій фільм.

Треба вибрати із запропонованих фрагментів ті, що стосуються одного твору.

Кожна група отримує **приз «За кращий монтаж фільму».**

6.Кіноафіша.

Афіша — рекламне або довідкове аркушеве видання з інформацією щодо певного культурного заходу (події), призначене для розклеювання. У технічному відношенні **афіша** - це крупно кегельна набірна шрифтова композиція, в якій вказується число, час і місце проведення якого-небудь громадського заходу.

VII. Практична робота.

Завдання. Намалювати афішу до улюбленого кінофільму або мультфільму.

Матеріал: фарби, кольорові олівці, аркуш (формат А-4).

Продовжіть речення: « При вивченні цієї теми для мене найбільш цікавим було...».

Література

1. Мистецтво: підручник для 9-го кл. загальноосв. навч. закл./ Н. В.Назаренко, Н. В. Чен , Д.О. Севастьянова, М.М. Мерзлікіна. – Харків: Оберіг. 2017. – 256с.: іл.

2. Художня культура. 9 клас: Тематичне планування та розробки уроків/ Л.В.Климова. – Х: Вид-во «Ранок», 2009. – 288с. – (Майстер-клас).
3. Художня культура. 9 клас: Педагогічний кейс (методичні та дидактичні матеріали до уроків). Частина I. / Укл. О.М.Томецька, О.О.Гумінська. – Рівне. ПП «Контур плюс». 2009. – 33с., 3 компакт – диски.
4. Інтернет – ресурси.

Порівняймо реальну родину із телеродиною (репрезентація)

Наше сприйняття реальності завжди опосередковане певною сукупністю знань, якими ми про неї володіємо. За словами медіатеоретика Н. Лумана, «те, що нам відомо про наше суспільство і навіть про світ, у якому ми живемо, ми знаємо завдяки мас-медіа». Отже, можна сказати, що займаючись виробництвом і тиражуванням знань про реальність, медіа в певному сенсі цю реальність для нас конструюють.

Поняття репрезентації ґрунтується на твердженні, що ми сприймаємо світ через призму слів і понять, які цей світ описують, так само як і через призму образів. Представлення тих чи інших аспектів реальності в певних (тих, а не інших) словах, поняттях чи образах і позначається, власне, терміном «репрезентація».

Репрезентація — представлення реальності з певної позиції.

Молодший школяр є активним споживачем репрезентаційних медіапродуктів. Завдяки ним та сімейному прикладу, він формує та розширює свій світогляд, вчиться вибудовувати взаємовідносини, набуває соціального досвіду. І треба зауважити, що для різних дітей різні пріоритети: для одних домінує родинний приклад, інші беруть за модель поведінки саме репрезентаційний варіант.

Один з важливих напрямків анімаційних фільмів для дітей – мультфільми про сім'ю, про формування певних родинних відносин. Тільки не дитину

зачепить певний «медіагачок» - образ, пісенька, слоган, сюжет тощо – вона «понесе» цю ідею у власну родину. Якою буде ця ідея? Що вона пропагує? Які цінності формує, або навпаки руйнує? В цьому напрямку мультфільми дуже різняться. Від цінностей любові, взаємоповаги, взаємодопомоги, підтримки до спотворення ролі матері та сім'ї. Тож батькам треба бути особливо уважними, що саме дивиться їх дитина, а вчителям варто брати для аналізу подібні мультфільми.

ВАЖЛИВО! Для обговорення з батьками:

Не зі всіма мультфільмами можна залишати дитину наодинці. Це не так безпечно, як може здаватися на перший погляд. Наприклад: у 1996 році Американська асоціація захисту сім'ї закликала християн США бойкотувати компанію «Уолт Дісней». Йшлося про мультфільми, які містять пропаганду асоціальних цінностей, в тому числі зурочують роль матері, жінки. Якщо у анімаціях про тварин («Король Лев», «Книга джунглів», «Дамбо», «101 далматинець») пронизують сцени материнської турботи, то «Гуффі та його команда», «Красуня і чудовисько» показують матір негарною, немолодою жінкою, роздратованою, апатичною, з потворною фігурою. Такі образи можуть викликати відразу у дітей до материнства.

ВАЖЛИВО! Для роботи з учнями варто обрати мультфільми вітчизняних аніматорів, які пропагують позитивні цінності української сім'ї. Мультфільми такої тематики легко інтегруються в різні навчальні предмети чи позаурочні виховні заходи. Роботу над ними можна організувати протягом цілого навчального дня, дати невеличкі практичні завдання додому (сказати добрі слова; виконати певні домашні обов'язки; створити правила дружби з братом чи сестрою тощо). Як закріплення – почати з них новий навчальний день (обговорення на ранковому колі).

Щоб всі вправи та завдання мали певний позитивний результат, варто зараніше обговорити це з батьками і заручитися їх підтримкою.

Приклад мультфільмів та вправ для роботи з ними

Вправа 1 «Посварився - помирися»

Час: 15 хв

Метод: інтерактивне обговорення

Вчитель каже: у різних людей різні погляди на життя. Одним подобається бігати, іншим слухати музику; одним – морозиво, іншим – смачненька каша; одні у вільний час йдуть до музеїв, інші – в ліс за грибами. І коли люди з різними смаками і бажаннями збираються (або живуть) разом, можуть виникати сварки. Навіть серед найрідніших людей – членів однієї сім'ї сварки можуть бути. Що робити дитині в цей час?

Давайте послухаємо мудрих порадників і оберемо для себе корисні поради. Вони нам можуть знадобитися, якщо раптом почнуться непорозуміння в родині.

Вчитель пропонує переглянути мультфільм від телеканалу «ПЛЮСПЛЮС»: «Корисні підказки 2. Коли вдома сварка»

([посилання](#)

https://www.youtube.com/watch?v=Sv_90h_Hy0A&list=PLmMdc5EtRgShIQ44rcIHgy250IjOjIzPF)

Питання для обговорення:

- Чому можуть сваритися батьки?
- Як вони можуть показувати незгоду один одному?
- Які почуття можуть виникати у дітей, які стали свідками батьківських сварок?
- Що треба робити, якщо батьки виміщують свою агресію на дітях?
- Чому може навчитися дитина, якщо її батьки тільки так будуть спілкуватися? Як вона буде вирішувати з однокласниками?

ВАЖЛИВО! Не варто переходити при всьому класі на обговорення конкретних ситуацій у конкретних учнів – обговорюємо тільки сюжет мультфільму. Але дітям треба дати зрозуміти, що вони можуть наодинці з вами поговорити про свої сімейні проблеми.

Вправа 2 «Тримай хвилю»

Час – 15 хв

Метод – стоп-кадр

Діти мають не тільки «брати» з сім'ї поведінкові зразки, а й «давати» рідним свою модель відносин. Звичайно, сама дитина цього не зможе зробити, але вчитель підкаже гарні ідеї. Випробувати дію «хвильових» відносин і комунікацій можна в класному колективі, а потім рекомендувати учням «понести» їх до мами й тата.

Для вправи рекомендується переглянути мультфільм від телеканалу «ПЛЮСПЛЮС»:

«Корисні підказки 2. Тримай хвилю!»

(посилання

<https://www.youtube.com/watch?v=KnEjYckAVtE&list=PLmMdc5EtRgShIQ44rcIHgy250IjOjIzPF&index=3>)

Основний прийом для аналізу – стоп-кадр. Вчитель зупиняє трансляцію після сюжету про кожну із запропонованих «хвиль комунікації» і обговорює з учнями, чи корисні для них ці поради і як можна їх реалізувати.

- «Словесна хвиля»: Які добрі слова ви кажете рідним? Хто з членів вашої родини знаходиться на ційхвилі? Які слова вам покращують настрій? Чому? Які слова засмучують? Чому? Чи завжди ви можете словами виразити свої почуття? Чи можемо ми цьому навчитися в класі?
- «Спільне дозвілля»: Які справи ви робите в своїй родині разом? Що б вам хотілося робити разом? Як про це повідомити батькам? Що ми можемо зробити разом у класі? Запропонуйте.
- «Подарункова хвиля»: З ким ви знаходитесь на «подарунковій хвилі»? Хто і які подарунки любить у вашій родині? Як повідомити батькам про бажаний подарунок? Як реагувати, коли такий подарунок неможливо зробити? Які нематеріальні подарунки ви любите? Які з них

даруєте? Які нематеріальні подарунки ми можемо дарувати в нашому класі?

- «Допомога і піклування»: Хто з членів вашої родини знаходиться на цій хвилині? Хто найбільше буде радіти, якщо ви будете допомагати? Чи є допомоги потребуєте ви? Як вчинити, коли хтось дуже потребує вашої допомоги, а вам зовсім не хочеться цього робити? Чи є така хвиля в нашому класі? Яка від неї користь?
- «Дотики»: Як через дотики передати свої почуття і бажання? Які ритуали (типу «обнімашки») існують у вашій родині? Хто з членів вашої родини знаходиться на цій хвилині? Як через дотики показати любов, співчуття, підтримку, радість? Чи доречно передавати через цю хвилю свої почуття незнайомим людям? Як і коли на цій хвилині можна спілкуватися з однокласниками?

Після перегляду і аналізу мультфільму можна в класі спробувати дію кожної хвилині (бажано не за один день, щоб зосередитися на значенні конкретної хвилині для спілкування). Наступного дня ранкове коло розпочати з розповідей, чи вдалося поспілкуватися з рідними на певній хвилині і які були відчуття та враження.

ВАЖЛИВО! Щоб дитина стовідсотково відчула позитивний зворотній зв'язок в своїй родині, варто про ці справи заздалегідь поговорити з батьками і заручитися їх підтримкою.

Вправа 3 «Дружба в сім'ї»

Час – 15 хв

Метод – складання рекомендацій

Відносини між братами та сестрами в родині дуже важливі для формування особистості дитини. Саме в цих відносинах діти навчаються сваритися та миритися, ділитися, висловлювати свою думку, бути командою, допомагати, піклуватися тощо. І часто ці уміння вони переносять на комунікацію з однокласниками. Тож варто навчити дітей конструктивно будувати ці відносини.

Для вправи рекомендується переглянути мультфільм від телеканалу «ПЛЮСПЛЮС»:

«Корисні підказки 2. Брати-сестри. Як подружитися?»

(**посилання**

<https://www.youtube.com/watch?v=qHwxHc7HXJo&list=PLmMdc5EtRgShIQ44rcIHgy250IjOjIzPF&index=16>)

Після (або під час) перегляду обговоріть з учнями ключові моменти мультфільму:

- Які почуття викликає у вас наявність брата чи сестри? Чи завжди вони позитивні? Чи бувають негативні? Чому?
- Чим вам доводиться ділитися? Чи легко це? Як ми можемо навчитися цьому в класі?
- Як батьки проявляють свою любов? Як ви проявляєте любов до брата чи сестри? До батьків?
- Які рекомендації з мультфільму щодо дружби братів і сестер вам сподобались? Чому? Складіть свої рекомендації.
- Як можна змагатися в одній команді?
- Як і за що можна хвалити і критикувати?
- Розкажіть, як ви домовлялися з братом чи сестрою, щоб уникнути конфлікту?
- Чому важливо вміти уникати конфліктів?
- Як ми цьому можемо навчитися в нашому класі?

ВАЖЛИВО! Окремі рекомендації з мультфільму можна застосовувати (по 1-2) протягом дня під час уроків та перерв. Наприклад «Змагання»: змагатися не один з одним, а разом, в одній команді проти часу (за скільки хвилин ви встигнете виконати певне завдання, якщо будете робити його разом). В кінці дня попросити зробити це вдома з братом чи сестрою. Наступного дня обговорити під час ранкового кола. Якщо будуть у когось певні невдачі – обговорити індивідуально і запропонувати можливу допомогу. Звичайно, кращого результату ця вправа набуде за підтримки батьків.

ВАЖЛИВО! Для подальшого використання українських мультфільмів як засобу формування добрих родинних стосунків, варто звернутися до наступних вітчизняних анімацій:

«Моя сім'я», Телекомпанія Малятко ТВ (посилання <https://www.youtube.com/watch?v=1VJYEfUpjw>)

«Моя сім'я — Божий дар» | Вечірні історії, Телеканал Надія (посилання <https://www.youtube.com/watch?v=noZxceyaL9k>)

або до музичних мульткліпів (варто використовувати під час ранкового кола або для динамічної паузи):

«Ноїв ковчег - Сім'я» (посилання <https://www.youtube.com/watch?v=J0C 1NACXvs>)

Наталія Май «Родина» (посилання <https://www.youtube.com/watch?v=COOrPVgXbrY>)

«В гості до бабусі» (посилання <https://www.youtube.com/watch?v=DxdwbJHssK4>)

При можливості, варто переглянути та проаналізувати з учнями стрічки зарубіжних аніматорів, які пропагують сімейні цінності: любов, піклування, підтримку щодо здійснення мрій, турботу, вміння прощати тощо. Кілька короткометражних анімацій можна знайти за посиланням: <https://womo.ua/multfilmiv-pro-simyu/>

##Інтернет- сучасний інформаційний простір . Цифрове виховання захист прав дитини в сучасному медіапросторі. Найдьонова Л.А.

Інтернет-простір є частиною «планети медіа», практично всі медіа сьогодні представлені в інтернетпросторі, мають ніби своїх цифрових двійників. Але крім того інтернет дає нові можливості, які створюють розумні міста, розумні речі, роботи, що здатні спілкуватися між собою і з людьми – їхніми власниками. Входять у вжиток не лише новітні способи купівні і фінансових розрахунків за допомогою інтернету, але з'являються й цифрові гроші різних форматів, наприклад, гроші в комп'ютерних іграх що починають конвертуватися в реальні національні грошові одиниці. Кіберспорт перетворюється на потужну індустрію. Світ змінюється і діти соціалізуються вже не тільки завдяки впливам дорослих і однолітків, але й під впливом штучного інтелекту, зокрема вбудованого в наші смартфони, різні соціальні мережі та ігрові середовища. Ситуація в інтернетпросторі настільки змінює умови соціалізації, що порушується питання необхідності цифрового батьківства, виховання і захисту прав дитини в інформаційному просторі.

Виховання в цифровому просторі – це не особлива частина виховання окремо ставлення до цифри, це новий рівень виховання загалом, врахування у вихованні розширеної цифрової реальності в усіх її різновидах: кіберігрової, віртуальної, доданої, імерсивної і навіть альтернативної. Сьогодні розгортаються справжні битви за реальність – за картину світу, яку формує людина, за розуміння людиною того, що є базовою справжньою реальністю, і що в ній є значущим для життєвого світу особистості, а що – лише інформаційним шумом.

Виховання дітей у цифрову добу стикається з низкою шкідливих стереотипів з боку дорослих (батьків, учителів, інших суб'єктів), що

потребує вибудови нового типу лідерства. Потрібно долати існуючий міф про те, що дорослі «доганяють» дітей, які випереджають минуле покоління в засвоєнні все нових технічних новинок. Попри те, що діти і молодь – «цифрові аборигени», вони не знають іншої реальності, тільки ту, в якій вже існує цифрова частина життя, теза про їхнє технологічне випередження є лише частково вірною. Діти випереджають у швидкості засвоєння новинок, але потребують супроводу і поглиблення їхнього розуміння технологій у контексті життя в цілому. Глибоке розуміння не може автоматично скластися лише з досвіду ситуативних практик використання доступних цифрових можливостей, без розуміння історії технологічного прогресу, ролі технологій в людській культурі, стосунках і цінностях. Дорослі мають забезпечувати власне лідерство, застосовуючи модель обміну компетентностями, виховуючи в дітей і молоді позицію свідомого вибіркового використання цифрових можливостей, щоб мислити і діяти в цифровому просторі мудро, спираючись у своїй картині світу на досвід попередніх поколінь і людства в цілому.

Способи розв'язання

Виховання в цифровому просторі має вирости до нового рівня розуміння інтуїтивно досягнутого психолінгвістичного коду, закарбованого в рідній мові: виховувати в цифрі – це не просто переховувати дитину від загроз цифрового простору, доки вона не буде готовою їм протистояти. Виховання має піднімати дитину і самих батьків до нового розуміння життя з урахуванням можливостей і ризиків, які привносить цифровий простір сьогодні і може спричинити в майбутньому.

Необхідно дбати про офлайн першість – випереджальну соціалізацію в базовій реальності. Виховання в цифрову добу потребує створення в сімейному середовищі умов для засвоєння дитиною настанов щодо важливих сторін життя - перш, ніж вони потраплять під вплив цифрового середовища. Так, перш, ніж дитина отримує економічну кіберсоціалізацію разом із експлуатацією її праці, вона має зрозуміти на власному досвіді в

найближчому сімейному оточенні ключові зв'язки стосунків у економічній системі, зокрема щодо ролі грошей у житті людини і взаєминах. Перш, ніж дитина стикнеться із сексуальними питаннями і загрозами в мережі, вона має отримати ключові настанови сексуального виховання в родині. Виховання в цифровому просторі вимагає раннього формування в дитини психічних новоутворень, необхідних для здорової взаємодії з кіберсередовищем - уміння прокласти межі і дотримуватися встановлених розрізень. Як ми вчимо розрізненню між живою і неживою природою, так і маємо сформувати розуміння різниці між повною базовою реальністю і штучно створеною завдяки людській праці розширеннями - медіареальністю і кіберреальностями (доданою чи віртуальною реальністю), за якими стоять цифрові коди і технології. Чим далі з розвитком роботехніки, розумних міст, інтернету розумних речей та інших технологічних інновацій все більше буде потребувати виховного супроводу відстоювання цінності неоцифрованої реальності як базової вихідної цінності життєвого світу людини аби людству не зірватися у вирву матеріалізованого постгуманізму. Виховання в цифрову епоху має забезпечити формування в дитини дієвих уявлень про наслідки перетину встановленої межі, а також розуміння правил перевстановлення меж у процесі її дорослішання, розуміння меж людяності, які неможливо перевстановлювати.

Оскільки розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, платформ і застосунків відбувається переважно за економічною моделлю реклами, коли сервіс пропонується безкоштовно, а інформація в ньому використовується для модифікації поведінки споживача, виховання має підготувати дитину до входження в технологічний світ. Законодавче регулювання щодо захисту від технологічних втручань завжди трохи відстає від бізнес-інновацій, тому діти в цифрову епоху відкритого доступу потрапляють у середовище сильних і тонких психологічних впливів, спрямованих на те, щоб викликати певну поведінку і її передумови – симпатію, прихильність. Цифровий простір дає нам інформацію про те, що нам має подобатися, що ми маємо любити, ким

маємо бути. За всіма інформаційними повідомленнями стоять чийсь інтереси, які можуть співпадати, а можуть і суперечити власним інтересам слухача/глядача/користувача. Важливо виховати в дитини впевнене розуміння власних інтересів, яке ґрунтується на розумінні того, хто ми є – наша сім'я, родина, рід, громада, країна, людство – у глобальному різноманітному світі. Вихована ідентичність і сформована картина світу забезпечують найбільш ефективні сталі інформаційні фільтри проти зваб і маркетингових втручань в цифровому медіаінформаційному середовищі.

До таких базових цінностей, які потребують особливої уваги і захисних програм сімейної протидії цифровому вихолощуванню реальності, можна віднести: цінність тіла (тілесності, реального фізичного руху); цінність тиші і усамітнення (пауз у медійному шумі, щоб причутися до важливого, для розмови із собою); цінність близькості і повноформатної присутності в спілкуванні (без запобіжника кнопки «перервати зв'язок», «виключити»); цінність стосунків з іншим і іншості як такої (цінність іншої людини і встановлених нею меж); цінність живого середовища (складності і саморегульованості природного оточення). У цифровому світі є тенденція знецінення цих базисних моментів людського життя, їхнього надмірного спрощення і підпорядкування прохідним миттєвим бажанням і звабам. Виховання в цифрову епоху має забезпечувати свідоме відновлення і відтворення цих цінностей.

Особливість виховання в епоху загроз технологічного постгуманізму полягає в тому, щоб забезпечити для дитини позитивну перспективу майбутнього. Діти не мають прокидатися вночі від екологічних кошмарів, або втрачати внаслідок екзистенційних криз усяку мотивацію («навіщо вчитися, якщо гряде екологічний колапс і кінець світу»). Масу негативних прогнозів, описів загроз і викликів діти отримують у відкритому цифровому медіаінформаційному просторі. Ми маємо пояснювати дітям сутність і поступ технологічного прогресу – підвищення якості життя людства. Кожне наступне покоління живе в кращих умовах, чим попередні, ми виробляємо

більше їжі, долаємо бідність, маємо більше можливостей самоздійснення. Технологічний прогрес створює і нові небезпеки, наприклад, руйнування озонового шару, глобальне потепління, знищення біологічного розмаїття чи інші, з якими людство бореться, шукаючи шляхи подолання. Екологічне виховання плає небайдужість до природнього оточення і здатність своїми вчинковими діями, скоординованими глобально, вплинути на збереження і відновлення природи.

Саме педагоги початкової школи у співдружності з батьками забезпечити офлайн першість випереджальної соціалізації в базовій реальності; збереження людяності від загроз постгуманізму; виховну протидію звабам технологічно-маркетингового руйнування базових цінностей; позитивність перспективи технологічного розвитку і роль вчинкової дії в забезпеченні картини світу і формуванні майбутнього базової реальності.

Педагогічний супровід розвитку батьківської медіаосвіти як форми підтримки системи виховання дитини в цифровому середовищі відіграє ключову роль у забезпеченні ефективності протидії новітнім викликам інтернет-середовища, пов'язаним із технологічними інноваціями, комерціалізацією медіаспоживання, інформаційно-психологічними воєнними операціями та іншими інформаційними небезпеками, до протидії яким ми маємо підготувати дітей.

Однією з небезпек кіберсоціалізації є втрата можливості спостерігати за життям дитини, оскільки частина її життя перемістилася в віртуальний інтернет-простір, в якому можуть бути негативні впливи на психологічний стан дитини, наприклад, кібербулінг. В інтернеті можуть розгортатися цькування, але все це приховано, бо батьки перебувають в інших інформаційних бульбашках. Тому дуже важливими стають методи, які розкривають ці приховані речі і роблять їх доступними для споглядання і аналізу.

Ігрові методи діагностики ознак кібербулінгу і булінгу в класі для молодших школярів («10 веселинок»)

Діагностика в організованій дитячій грі спирається на принцип «два в одному», що означає поєднання в єдиному процесі і розвитку, і діагностики. Перевага цього підходу полягає в тому, що ми маємо можливість спостереження за дітьми в спеціально створених умовах, які забезпечують позитивний вплив на дітей. Наскільки діти відгукуються і включаються у спільну гру, змінюють свою початкову поведінку – це ті показники, які дають цінну інформацію.

«10 веселинок» – набір простих веселих ігор для розвитку в дітей умінь саморегуляції

Головне – все робити разом: сміятися і спільно радіти грі. У цьому полягає сенс гри. Веселощі можемо розглядати як прояв цінності дитинства або як цінність приємного перебування разом. Як каже Ліна Костенко, головне в житті – встигнути *набутися* з рідними людьми. Веселі ігри є водночас способом поліпшити соціально-психологічну атмосферу в групі дітей, розвивати дружні почуття у дитячому середовищі. В ігровій практиці діти тренують уміння саморегулюватися, довільно керувати своєю поведінкою, припиняти дії, посилювати чи послаблювати їх, підпорядковуватися командам і правилам, уважно слухати слова. Ці уміння є важливим ресурсом протидії булінгу як з боку булерів, так і з боку жертв. Створюючи позитивну дружню атмосферу, ці ігри також здатні знижувати тривогу, послаблювати страх перед помилками, бо помилки – це зовсім непогано, це може бути весело.

Порядок ігор може змінюватися довільно, можливі улюблені ігри, які дітям особливо подобаються.

Найбільш ефективні ці ігри для дітей молодшого шкільного віку, адже саме в цей період життя відбувається становлення їхньої поведінки. Такі ігри можуть бути корисними як розминки, вправи для концентрації уваги, створення атмосфери і для дітей дещо старшого віку. Діагностичний компонент зберігається.

Опис ігор

Запропонований перелік ігор можна доповнювати і розширювати, дітям подобається шукати нові ігри і ділитися ними, якщо практика гри узвичаюється. Ігри можна модифікувати, пропонувати свої варіанти вдосконалення, нові назви, нові ігри. Добре, коли в школі є ігрова культура, діти грають, формуються улюблені набори ігор, які передаються молодшим у своєрідний спадок, школа підтримує ці практики.

Умовно в переліку ігор можна виокремити три групи, які мають дещо різне спрямування.

Перша група спрямована на тренування зупинки дій і регуляції темпу рухів. При цьому розвивається увага, поліпшуються гальмівні процеси в центральній нервовій системі дитини. Приклад гри такого типу – «Червоний-зелений». Діти рухаються, коли горить зелене світло і зупиняються, коли світло червоне. Не можна навіть поворухнутися на червоне. (У Додатку 5 наведено текстовий опис усього рекомендованого набору ігор).

Друга група ігор – це ігри з ведучим. Вони тренують увагу і навчають підпорядкуванню командам. Третя група ігор – ігри на дозволи і вагу слова. Ці ігри тренують увагу, вміння уважно розрізнати сказане, бути чутливим до слів, розуміти, наскільки важливим є слово. У цих іграх діти засвоюють підпорядкування дозволам і легко відмовляються від недозволеної дії, змінюють свою поведінку залежно від почутого слова, гальмують свої реакції на схожі слова.

Діагностичний потенціал ігор

Організуючи гру, спостерігаємо за тим, як діти взаємодіють між собою. Результатом спостереження за дитячою грою з метою діагностики

булінгу має бути виокремлення дітей групи ризику з одночасним наданням підтримки і позитивними змінами атмосфери в групі. За ознаками прихованого булінгу можна виокремити дітей групи ризику для подальшого уважнішого спостереження, індивідуальних бесід і збору інформації.

Елементи булінгової поведінки. У грі булінг може проявлятися безпосередньо: дитину систематично «відтирають», відштовхують, ігнорують, з неї насміхаються. Якщо дитина при цьому продовжує активно долучатися до гри, то це свідчить про перший етап поглиблення булінгового процесу. Якщо ж вона починає самоізолюватися, то це підтверджує подальше поглиблення булінгу, що викликає зміну поведінкових реакцій і зниження психологічного благополуччя.

Під час гри ситуацію можна м'яко коригувати, не загострюючи на цьому увагу, користуючись правилами, рівними для всіх, закликаючи разом радіти, бо в цьому сенс веселої гри. Переміщення вчителя (організатора гри) у просторі ближче до такої дитини вже надає їй додатковий соціальний ресурс, здатне підтримати і змінити спонтанні реакції інших дітей. Це відбувається несвідомо, автоматично, але вчитель свій вплив може використовувати цілеспрямовано.

Як діти разом веселяться. Чи це спільна емоція, яку всі поділяють, чи хтось із дітей залишається поза спільними хвилями веселоців? Діти, котрі не поділяють спільну емоцію, мають організатором подумки виокремлюватися для подальшого за ними спостереження. Це не обов'язково будуть булери або жертви, такі діти можуть мати індивідуальні відмінності, але потрібно продовжувати спостерігати.

Кого і як обирають ведучим гри. Важливо чергувати ведучих у грі. Спостерігаючи за тим, як саме це відбувається, ми можемо зрозуміти стан внутрішньої структури групи: як розподіляється влада, які статуси мають члени групи, чи обирають діти ведучими весь час тих самих, чи ведучі змінюються за вибором дітей; чи вони чекають, щоб учитель визначив, хто буде далі вести гру; як реагують ті, хто перестає бути ведучим; наскільки

вони емоційно поведуться, як змінюють свою поведінку. Якщо діти втрачають цікавість до гри, то це є приводом для подальшого ретельнішого спостереження. Ведучий у грі має тимчасову владу над усіма. Саме момент передачі влади може виявити приховані проблеми початкового її дисбалансу, на основі чого існує імовірність розвитку булінгу, якщо дитячий конфлікт не допомогти врегулювати.

Поведінкові ознаки низькостатусних дітей, які потенційно можуть бути жертвами булінгу:

1. Коли всі включаються в гру одразу, така дитина тримається осторонь або включається значно пізніше. Вона насторожена, відмовляється бути ведучим. Найчастіше помиляється, не сміється разом з усім або вимушено усміхається.
2. Може бути інша відмінність: дитина дуже успішно виконує всі завдання, намагається першою зробити все, що каже вчитель (організатор гри), надто переживає за результат гри (а не насолоджується процесом), прагне повчати інших, як правильно грати, не поділяє спільну емоцію.

Реакції дітей на одного з учасників ігрового кола

3. Діти (чи окремі підгрупи) більше сміються з котроїсь дитини, схоже, переходять до насмішок. Не обирають його/її ведучим (ведучою), не хочуть або з меншою охотою виконують його/її завдання, коли він/вона веде гру, веселощі стихають, мимовільно чи з явним наміром вилучають його/її з гри.

Граймо, бо це розвиває

Оскільки із запровадженням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій практики дворових ігор різновікових груп дітей значно скоротилися і вже на межі зникнення, вчителю потрібно спрямувати зусилля на відновлення гри. Включення в програму протидії булінгу ігрових практик, підготовка в дитячому середовищі організаторів гри на перервах –

це не тільки важливі аспекти профілактики булінгу, а й способи реабілітації дітей, що зазнали цькування або агресивних випадів. Починаючи допомагати молодшим у межах загальношкільних ініціатив, діти - організатори гри встановлюють важливі соціальні контакти, зміцнюють самоповагу, поліпшують свій емоційний стан. Цей напрям роботи відновлює природні механізми гри й оздоровлює загальний соціально-психологічний клімат дитячого колективу.

Перелік ігор «10 веселинок» за напрямами впливу

Зупинка і регуляція темпу рухів (тренують увагу і процес гальмування)

1.«Червоний – зелений». Діти рухаються, коли горить зелене світло і зупиняються, коли світло червоне. Не можна навіть поворухнутися на червоне.

2.«Застиглий танець». Коли музика припиняється, діти мають негайно завмерти.

3.«Кольорові рухи». Треба пояснити дітям, що вони можуть вільно ходити по кімнаті. Але швидкість руху буде залежати від того, якого кольору листок ви їм покажете. Зелений колір означає швидкий рух, жовтий – звичайний крок, блакитний – уповільнені кроки, червоний – зупинка. Тренуйте різні рухові навички – біг на місці, марширування, пливання і т.ін.

Ігри з ведучим (тренують увагу і підпорядкування командам)

4. «Галас – тихо». Діти виконують якісь дії або голосно, або тихо. Наприклад, стукають тихенько ногами об підлогу. Ведучий дає команду: «Галас!», і діти негайно починають стукати голосніше (але так, щоб чути наступну команду). Потім ведучий наказує «Тихо!», і діти мають негайно стишити стукіт. Це можуть бути аплодисменти або інші прості дії.

5. «Повторинці». Ведучий виконує різні дії, а діти мають точно повторювати їх у правильній послідовності.

6. «Повторитм» (повтори ритм). Ведучий створює хлопками певний зразок. Діти слухають і повторюють.

7. «Тіломікс» (змішуються частини тіла). Ведучий визначає частину тіла, якої треба торкнутися. Наприклад, називає «лоб» і торкається свого лоба. Всі діти мають теж торкнутися свого лоба. Етап «правило»: ведучий промовляє слово «правило» і створює правило заміни для початку гри в мікс. Це відбувається так: ведучий називає одну частину тіла, а торкається іншої, треба запам'ятати цю заміну назви дії і надалі виконувати саме так. Наприклад, каже «вухо», а торкається носа. Значить, у грі, коли ведучий скаже «вухо», треба торкнутися саме носа, а не вуха. Потім починається основний етап гри. Ведучий дає команди, а всі виконують. Це можуть бути поодинокі команди в різному темпі, а можуть бути ланцюжки для ускладнення гри. Наприклад, ведучий промовляє: «Лоб, вухо, плече». Значить, торкнути треба «лоба, НОСА, плеча». Продовжуючи практикуватися в таких замінах, можна створювати інші правила змішування частин тіла.

Гри на дозволи і вагу слова (тренують увагу, підпорядкування і визнання важливості окремого слова)

8. «Мамо, можна...». Одна дитина стає ведучим, а інші питають: «Мамо, можна я візьму ...(щось)?» Або: «Мамо, можна я ...зроблю крок, скакну, оббіжу навколо» та ставлять інші запитання, які діти самі вигадують. Ведучий дозволяє або не дозволяє зробити запитувальну дію.

9. «На старт, готуйся, крутись!». Ведучий каже: «На старт, готуйся, крутись!» і всі мають обернутися навколо себе. Якщо ведучий каже: «На старт, готуйся, скачи!», ніхто не має рухатися. «На старт, готуйся, обернись!» Ніхто не рухається. «На старт, готуйся, крутись!» Всі знову обертаються. Можна змінювати слова, як бажаєте. Мета полягає в

тому, що діти чекають команди, щоб рухатися тільки у відповідь на певне слово, коли воно буде сказане.

- 10.«Симон сказав» – діти мають виконувати команди тільки за умови, якщо ведучий перед командою каже: «Симон сказав (дія)...». Наприклад, якщо ведучий каже: «Симон сказав: торкніться свого носа», то всі діти торкаються свого носа. А якщо ведучий каже: «Торкніться свого носа», то ніхто не торкається, бо не прозвучали слова «Симон сказав».

ПРИМІТКА ДЛЯ ОРГАНІЗАТОРА ГРИ. Інклюзія.

Якщо в колективі є діти, які мають певні обмеження, їм складно брати участь у виконанні завдань гри, то для них завжди можна вигадати окреме «важливе завдання». Наприклад, махнути прапорцем, щоб усе починалося; натиснути кнопку і вимкнути музику, коли учитель пояснює правила гри; тримати листочки різного кольору, щоб їх міг узяти вчитель тощо. Важливо, щоб всі були залучені і раділи самій грі, спільно веселилися, набували досвіду єднання, мали позитивні емоції.

Джерело:

1. Перелік ігор (перекладено й адаптовано). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.yourtherapysource.com/blog1/2017/05/16/games-practice-self-regulation-skills/>. Додаткову інформацію див. на англomовному ресурсі: [Self Regulation Skills Curriculum](#).
2. Найдьонова Л.А. Діагностика булінгу і кібербулінгу: методичні рекомендації. – К., 2020.

«Формування звички критичного сприймання медіапродукції»

- *необхідна умова розвитку інноваційної особистості учня»*

Кожанова А.Ю.

Форма проведення :тренінг

Мета: надати інформацію про перші медіа-печатки, ознайомити із поняттям «критичне мислення»,основними прийомами маніпулювання ЗМК, вчити розрізняти факти та судження, розвивати: уміння аналізувати отриману інформацію; критичне сприйняття аудіовізуальних текстів; комунікативні уміння роботи в групах; творчі здібності; виховувати наполегливість, толерантність, бажання і звичку думати та приймати власні рішення, не бути маріонетками в чийхось руках.

Обладнання :

стікери

маркери

малюнок розгорнутого сувою із написами : «Розпочати роботу» та «Затвердити»

електронна презентація

фрагмент мультфільму «Машині казки»

періодична преса

аркуші А-4(5 шт.)

Вступна частина

1.Правила тренінга.

Сьогодні наше заняття пройде у формі тренінгу. Щоб добре працювалося, нам потрібно прийняти правила роботи. Продовжте речення: «Мені подобається правило...» (пропонуються правила :дотримання регламенту,

піднятої руки, говорити за бажанням, бути толерантним, не перебивати, поважати думку інших, тощо)

2. Знайомство. Створення власної печатки.

Сьогодні наш тренінг про «Формування навичок критичного сприймання медіапродукції як необхідної умови розвитку інноваційної особистості учня»

А зараз ми з вами перенесемося в 13 ст. в Месопотамію. Чому сюди? Як не дивно, але первинними візуальними архаїчними протомедіями (за функціями передавання, зберігання, копіювання) вчені вважають прадавні особисті печатки . А саме в Месопотамії багато глини і тут вперше були виготовлені печатки. А це вже величезний прогрес !Адже печатки можна було копіювати по кілька разів! Отож уявіть себе панами та створіть свою власну печатку, яка передаватиме головні ваші риси.(Малюють на стікерах) На цю роботу ви маєте 3 хвилини, а потім представте її та поділіться з нами своїми очікуваннями від тренінгу.

3. Очікування.

Слухачі прикріплюють свої печатки на дошку, посередині якої розміщений малюнок документа, на якому написано «Розпочати роботу». Кріплять під ним власні печатки і проговорюють свої сподівання.

ОСНОВНА ЧАСТИНА.

Вправа «Шок».

Тренер починає говорити, а в цей час, зарані підготовлена людина (невідома аудиторії) заходить і дає неправдиву, але шокуючу інформацію.

(Наприклад: потрібно залишитися всім понад нормою або здати якісь звіти - все залежить від аудиторії)

- Ви тільки що отримали інформацію. Як зрозуміти, правдива вона чи ні?

Тренер повідомляє, що інформація, яку вони отримали – неправдива і що сьогодні всі навчаються розрізняти правдиву інформацію від неправдивої й дізнаються , якими прийомами користуються ЗМІ для маніпулювання свідомістю людей.

2. Інформаційне повідомлення .

Наш світ змінюється дуже швидко. Інформація, засвоєнню й переробці якої могло бути присвячене життя декількох поколінь, в наш час може втрачати актуальність буквально за кілька років. Активізується необхідність самостійного опрацювання нової інформації та формування алгоритмів її застосування. Той, хто володіє прийомами роботи з інформацією, стають лідерами : вони сприймають, аналізують, приймають рішення, спрямовують, контролюють.

Тільки людина, яка претендує на горде звання «вільного громадянина», буде досить замотивована на складну й напружену роботу з «очищення власних мізків», на навчання прийомів роботи з інформацією, на оволодіння найпростішими вміннями критичного сприймання і рефлексії.

Критичне мислення - це здатність аналізувати інформацію з позиції логіки й індивідуально – психологічного підходу; перевіряти її надійність, вірогідність, доцільність тощо для того, щоб застосовувати отримані результати як до стандартних, так і нестандартних життєвих ситуацій, питань, проблем.

Середньостатистичний громадянин не володіє досвідом протистояння інформаційним атакам – у попередніх поколінь не було необхідності напрацьовувати такий досвід. Відповідно, і передати його «від покоління до покоління» не вдається, а сформувати протягом невеличкого власного життя - не в кожного виходить. Залишається варіант спеціального навчання.

Всю інформацію потрібно перевіряти за критеріями достовірності. Ставимо перед собою такі запитання:

- Чи відомий мені автор інформації?
- Наскільки я довіряю автору?
- Що говорять про це інші джерела?

За цими критеріями давайте проаналізуємо інформацію ,отриману на початку тренінга, під час вправи «Шок».

Аналізуючи більш детально медіаповідомлення , ставимо 5 запитань:

«Хто створив повідомлення?»

«Які техніки використані для того, щоб привернути увагу?»

«Які цінності, стиль життя та точки зору репрезентовані чи випущені повідомленням?»

«Чому це повідомлення було написане?»

«Як інші люди можуть сприйняти це повідомлення?»

ЗМІ маніпулятивні. Давайте познайомимося із деякими з них.

3. Приклади маніпуляцій в ЗМІ. (Презентація)

1. **«Отруєний сендвіч».** Це коли повідомлення починається з відомого незначущого факта, після якого дається вигадка і завершується фактом, який мав місце в дійсності. Проковтнеш брехню й не помітиш.
2. **Ефект первинності.** Про якусь подію джерело інформації повідомляє раніше за інших, але повідомляє у вигідному для себе тлумаченні. І ми розкрили очі «Оце новина!» й біжимо розповідати всім стрічним.
3. **Закон передування.** Будь яке перше повідомлення про той чи інший факт, подію, робить більш сильний вплив на аудиторію, ніж наступні. Джерело закріплюється в нашій пам'яті як правдивіше й привабливіше за інші, порівняно менш оперативно діючі.
4. **Зсув акцентів.** Це коли дуже широко, рекламним стилем повідомляється про щось незначне. А далі, похапцем чи мимохіть – про важливу подію. А все через те, що власникам ЗМК вигідно відвернути, а не привернути увагу.
5. **Метод «забовтування»** використовується я коли потрібно знизити актуальність якогось явища чи викликати до нього негативну реакцію. Використовують його в боротьбі із супротивником, безупинно вихваляючи його, до місця й недоречно говорячи про його надзвичайні здібності і т.д. Мета – викликати утому й головний біль у людей, відбити бажання цікавитися тим, що насправді являє собою той чи інший кандидат. Метод також використовується для створення так

званого « інформаційного шуму»,коли за потоком другорядних повідомлень потрібно сховати якусь важливу подію чи головну проблему .

6. Анонімний авторитет. Давно доведено, що одним з найефективнішим методом є звертання до авторитету. Це може бути вагома політична фігура,релігійний діяч,науковець чи представник іншої професії. Ім 'я авторитету не повідомляється. Для більшої переконливості здійснюють цитування документів, оцінок експертів, свідчення очевидців. Наприклад : «Учені на підставі багаторічних досліджень довели...», « Лікарі рекомендують...» при цьому джерело не ідентифіковане, і жодної відповідальності за помилкове повідомлення журналісти не несуть.

7. Принцип контрасту. Теми новинних повідомлень компонуються так, що змушують комуніканта домислювати в потрібному напрямку. Це особливо помітно під час виборів,коли детально, із смакуванням подробиць висвітлюються внутрішні конфлікти в таборі політичних опонентів. Мовляв, «усі вони там» збіговисько демагогів і скандалістів. Таким чином підводять до висновку :поки «погані» б'ються за владу, «хороші» працюють на благо народу.

8. Створення асоціацій. Об'єкт штучно прив' язується до чогось такого, що сприймається масовою свідомістю як дуже погане (чи навпаки-гарне: «Садам Хусейн - арабський Гітлер», «Сталін- це Ленін сьогодні»(рад.пропаганда). Саме тут і захована чергова пропагандистська пастка. Спокуса заощадити інтелектуальні зусилля змушують людину замість осмислення сутності проблем вдаватися до асоціацій і помилкових аналогій: адже метафора відсилає нас до інших, уже відомих станів.

4. Практична робота. Критичний аналіз казки «Червона шапочка».

Пропоную проаналізувати всім відому казку «Червона шапочка». Зараз ми на деякий час станемо слідчими, як у детективі. (Аудиторія об'єднується в групи: «Слідчі», «Адвокати» та «Обвинувачі»).

З чого все почалося?(Далі «Слідчі» розповідають казку, «Обвинувачі» задають питання, а «Адвокати» намагаються дати відповіді).

Наприклад:

Жила - була Червона шапочка і в неї була бабуся. Мама послала дівчинку до бабусі – віднести пиріжки.

- Навіщо було потрібно відносити пиріжки?(3-4 відповіді).

- Чому мама сама не могла піти до бабусі разом з Червоною шапочкою?(3-4 відповіді)

Отже, Шапочка потрапила в ліс. Що було далі?(запитання «слідчих»)

Вправа продовжується доки є запитання та слухачі зрозуміють сутність – будь-яку інформацію можна сприймати по-різному, в залежності від настроїв аудиторії та ведучих.

5.Робота в групах.

Перед роботою ставимо запитання до слухачів:

- Інформація і факт – це одне теж саме чи ні? (Ні. Факт – подія, що дійсно відбулася, а інформація – це повідомлення про неї).

Тренер об'єднує слухачів у 5 груп.

1,2,3 групи – робота із пресою.

1 група- шукають приклади маніпуляцій, аналізують за критеріями достовірності;

2 група - переглядають новини, звертаючи увагу на чергу денну;

3 група - знаходять де є факти, а де судження автора;

4 група – створює власний медіатекст із використанням відомих маніпуляцій.(Найлегше - «отруєний сендвіч» або «анонімний авторитет»);

5 група-створює повідомлення в негативному світлі (Наприклад, про канікули)

6.Презентації робіт в групах.

Кожна група презентує власні наробки, роблячи власні висновки.

ПІДСУМОК.

1.Групування .

На круглих 2 стікерах написані завдання, а слухачі прикріплюють свої відповіді під ними, формуючи листочки у вигляді грона.

1 і 2 групи - критерії перевірки достовірності інформації (хто автор,наскільки довіряєте джерелу інформації, що говорять інші джерела, збалансованість, посилання на джерело,точність інформації, повнота(чи все подається),чи враховані всі точки зору, актуальність, вказаний автор чи ні, контрастність, авторитет інформатора,)

3,4,5 групи - приклади маніпуляцій ЗМІ.

2.Зворотній зв'язок. Очікування .

Якщо ваші очікування від тренінгу справдилися - ставимо печатку-(підпис) на плакаті «Затверджено».

3.Релаксація . Перегляд та аналіз мультфільма «Машині казки».

Під час перегляду зверніть увагу на висновки, які робить Машенька під час розповіді казки. (Машенька говорить: «Треба частіше провідувати бабусю, тоді її з вовком не сплутаєш..)

Висновки : Засоби масової комунікації завжди були маніпулятивними у виборі способів впливу на споживача. Уникнути їхнього впливу – неможливо, убезпечити себе – цілком реально.

Література :

1. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка/ Ред. упор. В.Ф. Іванов. О.В.Волошенюк – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. – 447 с.
2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О.В.Волошенюк; За науковою редакцією В.В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.

3. Медіаосвіта та медіа грамотність: Короткий огляд/ Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л., Іванова Т., Мірошніченко Ю. – 2-ге вид., – К.: АУП, 2012. – 58 с.
4. Профілактика деструктивних впливів мас-медіа: програма занять для молоді/ Олена Мерзлякова. – К. Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»)
5. Медіакультура та медіаосвіта учнів ЗОШ: візуальна медіа культура/ Наталя Череповська. – К. Шк. світ, 2010. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»)
6. Академія Української Преси – <http://www.aup.com.ua/> – електронний ресурс
7. Академія Української Преси – <http://www.mediaeducation.ucoz.ru/> – електронний ресурс
8. «Медіаграмотність» – <http://osvita.mediasapiens.ua/> – електронний ресурс

IV. Інтегрування медіаосвіти в навчальні предмети. Навчальні програми НУШ-1, НУШ-2: про змістовну лінію «Досліджуємо медіа» та застосування навичок медіаграмотності у вивченні інших предметів (галузей) Іванова І.Б.

Реалізацію завдань Концепції впровадження медіаосвіти в Україні відображено в навчальних програмах для початкової школи НУШ-1 та НУШ-2.

Сучасні діти мають доступ до інформаційного і новинного контенту всього світу, спостерігають за багатьма подіями в реальному часі, долучаються до них онлайн або офлайн. Крім того, певну частину інформації вони відтворюють (або створюють): в усних повідомленнях, на сторінках соціальних мереж чи в закритих групах, де спілкуються. Як отримана інформація буде дитиною усвідомлена, в якому вигляді потім відтворена – це залежить від рівня її медіаграмотності.

Саме початкова школа сьогодні стає тим інформаційно-освітнім середовищем, яке формує медіаграмотну особистість, медіаспоживача, що вміє знаходити потрібну інформацію і перевіряти її достовірність, медіаторця, який грамотно і відповідально створює власні медіапродукти.

Уміння школярів працювати з різними медіатекстами, здобувати та опрацьовувати необхідну інформацію вчитель може формувати, а потім використовувати в різних галузях освітньої діяльності. Ці вміння допоможуть знизити перевантаження учнів під час засвоєння знань із різних навчальних предметів, зробити цікавим процес здобуття знань; змінити формат проведення позакласних заходів.

Напевне, саме ці позиції були враховані авторськими колективами, які створювали типові навчальні програми для початкової школи НУШ-1 і НУШ-2. У мовно-літературній галузі вони виділили окрему змістову лінію – «Досліджуємо медіа», а в інших – передбачається інтеграція вміння грамотно працювати з медіатекстами.

Змістова лінія «Досліджуємо медіа» передбачає роботу з доступними медіапродуктами, а саме: аналіз, інтерпретацію, критичне оцінювання інформації в медіатекстах та її використання, створення простих медіапродуктів.

В освітніх програмах передбачено і перелік медіапродуктів для цієї роботи: світлини, комікси, листівки, фото, колажі, смс-повідомлення, усна реклама, аудіокнига, мультфільм, комп'ютерна гра, книжка, стіннівка, оголошення, відео та аудіо записи, інтерв'ю тощо.

Тож протягом навчання в початковій ланці НУШ формування медіаграмотності здобувачів освіти відбувається через дослідження:

- визначення на елементарному рівні мети створення певного медіапродукту (навіщо?) та аудиторії його споживання (для кого?),
- перевірка на правдоподібність (зокрема через застосування власного досвіду),
- поділ на факти і судження,
- виокремлення певної інформації, яка викликає сумніви, підтвердження або спростування сумнівної інформації,
- пояснення можливих наслідків поширення неправдивої інформації,
- опис власних поглядів та вражень,
- оцінка впливу медіапродуктів на власний світогляд, пояснення, чи відбулися зміни в світогляді.

І як результат - створення власних якісних медіапродуктів та презентація їх аудиторії різними способами.

Особливої ваги та значущості сьогодні набуває формування навичок відповідальної діяльності (поведінки) в інформаційному просторі. Вчитель допомагає учню / учениці навчитися піклуватися про власну медіабезпеку під час роботи з цифровими пристроями і в мережах, що передбачає захист особистої інформації, формування принципів етичного, доброзичливого та відповідального спілкування через мережі, уміння захистити власний

інформаційний простор і звернутися при потребі по допомогу, фізичного та психологічного здоров'я. В учнів формується відповідальне та шанобливе ставлення до власної та чужої інформаційної діяльності, яке на рівні початкової школи виявляється, зокрема, і через зазначення власного авторства, посилання на авторство інших, а також через усвідомлення шкоди від списування.

Нова українська школа, в концепції якої викладено принципи формування медіаграмотності та критичного мислення, покликана не просто підготувати учнів до життя в суспільстві, а сформувати в них компетентності, які допоможуть їм вже сьогодні у повсякденному житті. У світі, яким керує інформація, дитина мусить вміти її критично оцінювати, знати, яким джерелам можна довіряти, що таке фейкові новини та як захиститися від маніпуляцій.

Тож після реалізації поставлених медіаосвітніх задач, ми виховаємо учня, який вміє:

Перевіряти факти. Діти схильні довіряти всьому, що чують від дорослих. Важливо навчити їх із найменшого віку принципу “довіряй, але перевіряй”, іншими словами — критичному мисленню.

Перевіряти джерела інформації. Хто це сказав чи написав? Наскільки це джерело заслуговує на довіру? Як і де можна перевірити цю інформацію?

Не плутати факти з оціночними судженнями. Для того, щоб навчити дітей розрізняти такі повідомлення, підготуйте кілька прикладів, аби учні пояснювали, чому це факт чи судження. Наприклад: “Зима — холодна пора року” (факт), “Зима — найгірша пора року” (судження) тощо.

Ставити запитання для уточнення та перевірки інформації. Неуточнена або неперевірена інформація може стати фейком.

Коректно поширювати інформацію. Бо діти, як і дорослі, не тільки споживають інформацію, а й виконують з нею багато інших дій: зберігають, репродуктують, аналізують, переформатовують, і зазвичай, поширюють.

Усвідомлювати, що інформація – це продукт, який певним чином впливає на свідомість, розвиток, світогляд.

Реалізація змістової лінії «Досліджуємо медіа»: практичні поради

Вже декілька років у освітянському середовищі живе термін «здобувачі освіти», який став синонімом, а в деяких випадках навіть антонімом до нашого рідного слова «учень».

На тлі цього терміна вже не такою страшною здається назва змістової лінії «Досліджуємо медіа». Бо учня ми повинні навчати, а здобувач освіти точно буде досліджувати)))

Ми вже розібралися з вами, які медіапродукти допомагають учням опанувати навчальний матеріал в різних галузях, а зараз пропоную поговорити про те, яким чином його можна саме досліджувати.

Подивіться ще раз на різновиди медіатекстів, до яких ми звертаємося на уроках: ілюстрація, текст, мультфільм, відеоблог, блог, малюнок, комікс, комп'ютерна гра, реклама, пісня, кліп, світлини, селфі, пост, sms-повідомлення, карикатури

Деякі з них вже є традиційними у використанні і кожен вчитель має в арсеналі декілька прийомів роботи з ними. Деякі нам майже не доводилося застосовувати. Але серед дітей вони мають попит, тож є сенс зробити їх навчальним матеріалом і уполювати таким чином одночасно двох зайців: осучаснити урок, а значить реально привернути увагу учнів і зробити культурною поведінку дітей в тій частині медіапростору, де ніхто ніяких правил їм не встановлював.

Тож скористаємося можливістю і перевіримо, чи справді наша робота з медіатекстами є дослідженням.

Пропоную розглянути кілька прийомів дослідження зображень.

На уроках ми використовуємо різні зображення: малюнки, ілюстрації, фото, селфі, комікси, шаржі, карикатури тощо. Почнемо з найпростішого – малюнка, але запропоновані прийоми можна застосувати для дослідження будь-якого зображення.

Сюжетні малюнки – традиційний захопливий матеріал для дослідження та розвитку навичок критичного мислення.

Вчитель може на будь-якому уроці запропонувати учням дослідити малюнок. Його сюжет можна прив'язати до теми уроку, до погоди чи пори року, до визначної події, до настрою учнів або зробити неочікуваним сюрпризом.

Кожен учень має отримати змогу його роздивитися. Тому це може бути малюнок із підручника або з художньої книги, що є в учнів на парті, його можна роздрукувати кожному або показати через проектор на екрані.

Буде цікаво зробити дослідження малюнка традиційною родзинкою в класі, наприклад, оголосити хвилинку дослідників, Шерлока Холмса чи роботу детективного агентства.

Попрацювати з малюнком можна на різних етапах уроку. Дуже щільна програма? Зовсім немає часу? Зробіть це під час фізкультпаузи, коли малюнок можна взяти в руки і походити з ним по класу, підійти з ним до певного предмета чи людини, знайти щось подібне або відмінне за кольором, формою чи призначенням.

Чому на цьому сьогодні робиться такий акцент? Ні для кого не секрет, що сучасні діти мають кліпове мислення та сприйняття. Ми багато про це чули і вже починаємо відчувати певні наслідки. Малеча, яка ще десяток років тому могла годину роздивлятися малюнки в книжках та журналах, а потім ще годину самостійно щось малювати, сьогодні витрачає на ці заняття мінімум часу. Споглядання малюнка може зайняти у них кілька секунд. Звичайно, вони не помічають деталей, що заважає потім описувати, порівнювати. А це з часом вплине і на формування дослідницьких умінь в процесі планування та виконання практичних завдань, і на можливість максимально розкрити власний творчий потенціал.

Пропоную розглянути декілька прийомів, які допоможуть організувати

Дослідження малюнка як медіапродукту:

Перший прийом - Опис (відтворення інформації)

Традиційний прийом, із якого розпочинається дослідження малюнка. Дитина розповідає, що бачить на зображенні. Не поспішайте обурюватися «Та хто ж не описував ті малюнки» З точки зору медіаграмотності цей прийом має особливе значення. Таким чином дітей можна знайомити з термінами «факт» та «судження».

Наприклад: дівчинка в рожевій сукні – факт.

Дівчинка у гарній гарній/негарній сукні – судження. Відчули різницю? Накладання на інформацію власних емоцій, вподобань – це судження.

Дощова погода – це факт.

Хороша чи погана погода – це судження.

Дорослі, які не вміють відрізнити факти від суджень, самі страждають від того. Сіють паніку, нервуються.

Наприклад, багаторічне фото з кодовим маніпулятивним посилком «Увага! У нашому місті біля цирку циганка вкрала дитину», універсальне для паніки в будь-якому місті, де є цирк. А учні, які вміють виділяти факти, сказали б: на зображенні жінка з темним волоссям, яка тримає дівчинку зі світлим волоссям. А все інше – то судження.

Тож, досліджуючи зображення з учнями, акцентуйте увагу на фактах і судженнях.

Другий прийом - Порівняння

Майже кожне зображення можна з чимось порівняти: з попереднім малюнком, із предметом у класі/вдома, з собою, з власним уявленням про цей предмет і думкою художника.

Подивіться на цей простий прийом поглядом дослідника, експериментатора, розробника, інноватора: треба знайти в повсякденних речах спільне чи відмінне там, де ніхто навіть не сподівався це побачити. І – зробити відкриття! А для цього треба мати добре сформоване уміння порівнювати. Тож скористаймося цим і дамо нашим дітям шанс стати винахідниками.

Починати формувати та відпрацьовувати це уміння варто саме на зображеннях, бо є численні дослідження, які підтверджують, що 90% інформації людина сприймає через зір.

А чи дійсно наші учні ПОРІВНЮЮТЬ, коли чують таке завдання від вчителя? Поставте їм запитання: "А які ж правила порівняння? Що можна порівнювати, а що не можна? Чи можна скласти план або схему порівняння, які будуть нам допомагати?" Часто діти це завдання розуміють як знаходження відмінностей, і забувають, що при порівнянні треба знаходити і спільне. І головне: при порівнянні потрібно ставити мету і формулювати потім висновки.

Тож приблизний план порівняння зображень може мати такий вигляд:

- установити мету порівняння;
- перевірити, чи відомий матеріал про об'єкти, що будуть порівнюватися;
- виділити головні ознаки, за якими будемо порівнювати об'єкти;
- знайти відмінності;
- знайти подібності;
- сформулювати висновок про подібність і (або) відмінність поданих об'єктів відповідно до поставленої мети.
- Таке ґрунтовне порівняння об'єктів може стати саме ДОСЛІДЖЕННЯМ зображення. Які етапи використовувати, в якій послідовності – звичайно, залежить від віку і рівня підготовленості ваших учнів.

Давайте спробуємо:

Запропонуйте дітям 2 зображення для порівняння:

Діти визначають, що перше – це малюнок, а друге – фотографія.

- Визначте мету, з якою будемо проводити порівняння. Наприклад, нам треба з'ясувати, чим зображення художника відрізняється від фото. Чи фантазують художники, коли малюють тваринок?
- Виділіть ознаки для порівняння: колір, постава, харчування тощо.
- Запропонуйте дітям знайти спільне, а потім відмінне.

- Попросіть дітей сформулювати відповідь на проблемне запитання.

Сьогодні дуже популярним є метод проєктів. Майже на кожному етапі його реалізації є необхідність порівнювати. І порівнювати саме цілеспрямовано. Тож розвиваймо в дітей це вміння

Третій прийом – Поміть непомічене

Це ще один варіант дослідження зображення – розглянути його до найменших подробиць. Якщо додати до цієї вправи ефект змагань, то вміння «помічати навіть непомічене» буде відпрацьована на 100%. Запропонуйте дітям малюнок і попросіть по черзі продовжити речення: «Ніхто не помітив, що...» Перемагає той, після кого однокласники вже не зможуть знайти непомічених сюжетів на зображенні. Повірте, останні учні знайдуть найнепомітніше з непомітного.

Звичка прискіпливо роздивлятися подробиці абсолютно точно знадобиться учням на ЗНО.

Наприклад, тим хто вміє досліджувати і аналізувати зображення, на ЗНО з історії не важко було розташувати ці фото у хронологічному порядку. Одяг, надписи, елементи архітектури, непомітні з першого погляду, при детальному аналізі допомогли учасникам виконати правильно завдання. Наведу один із коментарів: «Спочатку подумала, що варіант Б – то сьогодення. А потім роздивилась ... шапки у чоловіків! Зараз таких ніхто не носить. Ну і написи на дальньому транспорті прочитала».

А дорослі, які не тільки дивляться, а й бачать, не потрапляють у маніпуляційні ситуації, наприклад, у соціальних мережах. Вони бачать деталі і не піддаються паніці. Як, наприклад, на цьому фото, найуважніші роздивились деталі і зрозуміли, що це пост про Молдову.

Четвертий прийом - Діалог

Спробуйте з учнями дослідити малюнок, складаючи уявний діалог між об'єктами, зображеними на ньому. Зробіть акцент на процесі дослідження, а діалог буде інструментом для досягнення мети. Перші спроби, звичайно, будуть колективними.

- Попросіть учнів обрати двох героїв для діалогу (наприклад, хлопчик і тато)
- Попросіть учнів подумати, про що герої можуть розмовляти.
- Поставте їм проблемне запитання, яке мотивує їх досліджувати. Наприклад: чи можливо уявити, що тато зараз за щось сварить сина? Це змусить учнів більш детально розглянути вираз обличчя, емоції, положення тулуба, рук тощо.
- Складіть разом із учнями діалог із такої кількості фраз, яка відповідає віку дітей.
- Запропонуйте школярам знайти незвичних героїв для діалогу. Наприклад: сині капці з жовтими капцями, ведмедик із хлопчиком, пляшечка молока з малюком, тато з книжкою. Допоможіть визначити тематику діалогу, а для цього уважно розглянути обраних співрозмовників.

Якщо дитина змалечку буде розуміти важливість співвідношення зображення з текстом, що до нього додається, то у дорослому віці вона буде створювати якісні власні медіапродукти.

На відміну від тих дорослих, які не помітили різниці між зображенням російського чиновника і дописами про українського.

П'ятий прийом – Досліджуємо через запитання

І на завершення ще один прийом для дослідження малюнка, в основі якого лежить уміння ставити запитання. Технологія критичного мислення познайомила нас із так званими «тонкими» і «товстими» запитаннями.

«Тонкі» запитання – закриті, з конкретною короткою відповіддю: Хто? Що? Скільки? Якого кольору? – допоможуть малюнок описати.

«Товсті» запитання – відкриті, що не мають однозначної відповіді або потребують певних роздумів, логічних висновків – допоможуть малюнок дослідити.

Дайте дітям можливість побути детективами і знайти відповіді на запитання:

- Ця сім'я мешкає в місті чи в селі?

- Хто ще живе в цій родині?
- Яка зараз пора року?

Тільки справжні детективи зможуть розгледіти за вікном багатоповерхівки, мисочки для домашніх тварин і весняні місяці на календарі.

У додатках до цього відео ви зможете знайти рекомендації щодо дослідження інших медіатестів.

Шановні колеги, сподіваюсь, що ви разом зі мною по-іншому подивились на роботу із візуальними медіатекстами і оцінили важливість навичок, які так необхідно сформувати у покоління, що підростає.

Досліджуйте з учнями медіапродукти, це цікаво і корисно!

Інтегруємо фактчекінг: не довіряй! Перевірйай!

Виховати медіаграмотного учня може медіаграмотний вчитель. Тож давайте поговоримо про наші уміння і звички.

Якщо ви серйозно налаштувались навчитися перевіряти інформацію, то перш за все вам треба ближче познайомитися з фейками. «Та хто ж не чув про фейки», - скажете ви і будете абсолютно праві. Всі про них чули. Але чи всі впізнають їх в обличчя? Давайте підготуємося до такої зустрічі.

Фейк – інформаційний продукт, в якому частково або повністю відсутня правдива складова.

Фейкові новини – це навмисне поширення брехні, замаскованої під правду, з метою змінення громадської думки або розділення людей на кілька ворожих таборів. Для створення фейків використовують змінені або вигадані історії, теорії змови, містифікації, сфабриковані фото та відео.

Фейкові новини максимально схожі на справжні. Навіть професіонали не завжди можуть розгледіти підробку.

Спеціалісти, які досліджують природу фейків, спробували їх класифікувати і об'єднали в групи відповідно до мети, з якою вони поширюються:

- фейки, що сіють паніку серед людей;

- фейки, які розпалюють міжнаціональну (расову, релігійну тощо) ворожнечу;
- фейки, які поширюють хибні думки для того, щоб заплутати, відволікти від правди;
- фейки, які маніпулюють свідомістю (наприклад, підривають довіру до державних інститутів);
- фейки, які рекламують когось або щось;
- фейки, які приносять прибуток ЗМІ, що їх поширює («жовта преса»);
- фейки, які плямують чийсь репутацію (найчастіше це фото, добре опрацьовані у Photoshop або вирізані з повного сюжету);
- фейки, що «забивають ефір», засмічують стрічки новин;
- фейки, які мають розважальний характер (так звані меми).

Помітили цей величезний діапазон? – від «посміятися» до ворожнечі.

«Ну фейк та й фейк», - скажете ви, «прочитала, та й годі».

Якби ж то так. Знаєте на що схоже споживання фейків? На оту зіпсовану курку в супермаркеті, яку відмили в спеціальних розчинах, нашпигували якимись препаратами і виставили на вітрині – купуйте, їжте, он яка вона гарна. Наслідки споживання такого неякісного продукту обов'язково з часом проявляться. Від легенького нездужання до лікарні та крапельниць. Усе залежить від імунітету.

При споживанні фейків така ж ситуація.

Ну, наприклад:

Заходите ви до Фейсбуку за медіапродуктами. А там на полиці – гарно запакована новина - «Вчителів пенсійного віку масово звільнятимуть». Ну ви її і проковтнули.

Якщо ваш медіаімунітет і критичне мислення на високому рівні, то ви, крім заголовка, погортаєте сам текст і побачите, що в ньому йдеться трохи не про те, що заголовок повідомив. Там, хоч і перекручені факти, але зводяться до того, що буде запропоновано укладання строкового контракту. А

відповідальність за його подальше продовження чи припинення покладається на директора школи.

Ви, для впевненості, зайшли ще й на сторінку МОН та прочитали коментарі міністерки, яка офіційно запевняє, що масові звільнення не плануються.

Що зробіть ваш медіаімунітет? Він врятує вас від нервового потрясіння, емоційного зриву, якихось скандальних ситуацій та, можливо, навіть від передчасного звільнення – «Не буду чекати тієї ганьби, звільнюся і пошукаю іншу роботу». Не робіть цього!

Ваша реакція в розмові з подругою буде приблизно така: «Уявляєш, ці журналісти знову запустили фейк. Гоняються за дешевою популярністю. Добре, що я медіаграмотна».

Під час наступного візиту до соцмереж ви можете знову натрапити на неякісний продукт. Ну, наприклад, ось такий: «В Великобританії перешли на систему образования СССР». Так, саме російською мовою, але поширений в багатьох українських освітянських спільнотах.

Що робити? Кидати ту НУШ зі всіма її сучасними фішками і діставати радянські підручники?

Чи може прислухатися до свого критичного мислення та медіаімунітету? Давайте прислухасьмося.

А для цього відкриємо текст і прочитаємо. А там (звичайно ж, російською): «Министр образования Соединённого королевства Джастина Грининг в эфире BBC заявила о завершении перевода британской средней школы на советскую систему образования». Трохи смішно стає. Містифікація і теорія змови в одному флаконі. Можна, звичайно, для душевного спокою пошукати той ефір, але то буде марна трата часу – немає такого ефіру. Достатньо скористатися ще однією дуже крутою фішкою: знайти на сторінці посилання на джерело. Знайшли? Натискайте! А там: «Сатирическое издание «Панорама». Все тексты на этом веб-ресурсе представляют собой гротескные пародии на реальность и не являются реальными новостями».

Хтось із сатиричного повідомлення зробив новину, яку вже кілька років ганяє по соціальних мережах. Такий собі довготривалий фейк.

Чому ж медіапростір заповнюється фейковими новинами?

Раніше на місце події завжди відправляли журналіста або отримували новини від перевірених інформаторів. Але з появою інтернету журналістика змінилася. Тепер журналісти здебільшого шукають цікаві інформаційні приводи у соцмережах.

Новини потрібно публікувати дуже швидко, щоб вони не втратили актуальності та ніхто не встиг опублікувати їх раніше.

Відповідно, через ліміт часу, неуважність або навіть банальну втому – новину не завжди встигають перевірити на достовірність. Тому навіть надійні ЗМІ з надійною репутацією іноді пропускають фейки.

Спочатку терміном fake news називали підроблену інформацію в соціальних мережах. Але за короткий термін цей феномен став набагато ширше – від журналістики і до політики.

Нагадаю, що фейкові новини – це навмисне поширення брехні з метою зміни громадської думки або розділення людей на кілька ворожих таборів. Не нагадує вам передвиборчі сутички будь-якого року?

Наша державі сьогодні як ніколи потерпає від фейкової інформації, тож вчимося самі їх розпізнавати і вчимо наших дітей.

Які головні ознаки фейків?

1. Заголовок із надмірною емоційністю, іронією, категоричністю, заклик до дій, (на кшталт “Ви ніколи не повірите!”, “Такого ви не могли уявити!”, “Дізнайтеся про це першими!”).

2. Надмірна драматичність історії – як сюжет із не надто реалістичного фільму.

3. Відсутність джерел або їхня підозрілість, дивна назва сайту, дивні імена журналістів (типу Іван Правдивий, Микола Веселий), забагато реклами тощо.

4. Виражена мотивація чи зацікавленість у джерела поширити певну інформацію, наприклад, коли про ситуацію розповідає лише одна сторона конфлікту.

5. Відсутність конкретики, яку можна перевірити – місця, часу, імен, назв установ тощо.

6. Відсутність доказів – фото, відео, свідчень реальної людини.

7. Відсутність поширення такої ж інформації серйозними медіа, до яких є довіра.

8. Порушення логіки – штучне поєднання фактів, відчуття неправдоподібності.

Що з цим можна робити?

В Україні вже кілька років триває боротьба з фейками. Є організації, які займаються фактчекінгом – перевіркою фактів: StopFake, «Без Брехні», “По той бік новин”, «Детектор медіа». На їхніх сторінках можна більш детально почитати про прийоми перевірки інформації.

Для того, щоб запобігти поширенню фейкових новин у соцмережах, видання The Huffington Post для своїх читачів склало перелік простих правил, за якими можна розпізнати фейки. Пропоную ними користуватися:

1. Читати більше, ніж заголовок.

Багато читачів роблять висновки, прочитавши назву статті або цитати з неї. Творці фейкових новин про це знають і часто використовують, даючи своїм новинам гідний початок, але решту тексту заповнюючи неправдивою інформацією.

2. Перевірте, яке видання опублікувало новину.

Незнайомі сайти, заповнені оголошеннями та заголовками, написаними капслоком, повинні викликати скепсис та недовіру. Перевіряйте через Google сайт та тексти, це дасть уявлення про те, чи є джерело надійним.

3. Перевірте дату публікації й час.

Часто старі матеріали (особливо емоційного характеру) виставляють як нові, й під впливом емоції читачі не звертають увагу на дату.

4. Хто автор?

Корисно ознайомитися з попередніми статтями автора, подивитися, чи не звинувачували його раніше в упередженості. Також поширеною є ситуація, коли авторство взагалі не вказується – це також повинно привернути увагу.

5. Дивіться, на які джерела посилається новина.

Достовірна інформація завжди має посилання на джерело, яке можна перевірити.

Заяви посадовців, факти мають бути підкріплені офіційними джерелами.

6. Звертайте увагу на сумнівні цитати і фотографії.

Всі цитати та фотографії повинні мати джерело, якщо новина емоційна – це зайвий привід перевірити ці джерела, чи дійсно там є ці цитати та фото.

7. Стережіться упередженості.

Якщо ви побачили новину, що підтверджує ваші думки – не поспішайте робити репост, уважно прочитайте та перевірте інформацію.

8. Подивіться, чи інші видання пишуть про це.

Якщо ви бачите цікаву новину на непопулярному сайті – це привід перевірити, що пишуть про це надійні інформаційні агентства. Краще завжди робити репости з останніх, бо вони краще перевіряють свої публікації.

9. Не робити швидких репостів через емоції, нехай новина підтвердиться надійними джерелами.

10. Якщо це пост у соціальній мережі, варто подивитися коментарі, там часто спростовують фейкову інформацію.

Не потрапляйте на гачок фейків, бо ви – медіаграмотні.

Тож, колеги! Навчаємося бути медіаобізнаними, медіаграмотними, медіакультурними самі і формуємо ці надважливі компетентності у покоління, що підростає!

Уроки з інтегруванням медіаграмотності (Природнича галузь)

Жирякова Олена Сергіївна

Марганецька спеціалізована школа I-III ступенів № 2

з поглибленим вивченням англійської мови Марганецької міської ради

Тема. Гриби: їстівні та отруйні. Правила збирання грибів.

Практичне завдання: розпізнавання їстівних та отруйних грибів за малюнками, фото.

Мета:

формувати у дітей систему уявлень про гриби як царство живих організмів, про ознаки грибів, їх будову, класифікацію та різноманітність у своїй місцевості;

- продовжити формування базових компетентностей учнів з теми «Гриби» шляхом пошукової діяльності суб'єктів навчального процесу із використанням мультимедійних засобів та елементів інтерактивної взаємодії в групах;
- ознайомити учнів з поняттями їстівні гриби, отруйні гриби;
- вчити виявляти ознаки грибів і за ними розпізнавати їстівні та отруйні гриби на малюнках, фото під час виконання практичних завдань;
- формувати уявлення про значення грибів у природі, про цінність їх для людей, про необхідність охорони грибів, правильне їх збирання;
- формувати здатність учнів застосовувати отримані знання, уміння та звички для розв'язання природознавчих задач і життєвих ситуацій;
- розвивати вміння знаходити інформацію за підручником та додатковою літературою, висловлювати власні судження, перевіряючи їх правильність, доводити твердження, обґрунтовувати висновки, розвивати вміння працювати самостійно і в групі;

- розвивати пам'ять, увагу, логічне мислення, допитливість, пізнавальну активність, творчі здібності, емоційний настрій дитини;
- виховувати особистісні якості школяра, його екологічну культуру, поведінку, що відповідає нормам морального, етичного, естетичного, здоров'язбережувального (без загрози життю) ставлення до природи, прагнення охороняти і примножувати природу рідного краю.

Обладнання: комплект мультимедійних засобів, ілюстративний матеріал до заняття. малюнки із зображенням грибів, роздатковий матеріал для кожного учня: вирізані картинки грибів; таблиця «Гриби: їстівні та отруйні», підручник «Природознавство» 2 клас.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Хід уроку

I. Організаційний момент

1. Інтерактивна вправа

Діти стоять у колі.

-Усміхніться один одному, подумки побажайте успіхів на цілий день.

Давайте привітаємось,

Давайте посміхнемося,

Давайте в очі глянемо,

І нам тепліше стане.

Раз рука, два рука,

Раз плече, два плече.

Голова вліво, вправо подивились,

Посміхнулись, привітались.

-Для того, щоб впоратися на уроці з завданнями, будьте старанними і слухняними.

Завдання наші такі:

Не просто слухати, а чути.

Не просто дивитися, а бачити.

Не просто відповідати, а міркувати.

Дружно і плідно працювати .

II. Актуалізація опорних знань

Фенологічні спостереження

– Діти! Урок, як завжди, почнемо, зазирнувши до «віконечка природи».

1. Вправа «Погода» (бліц-запитання):

- Яка зараз пора року?
- Який місяць?
- Яке число?
- Тепло чи холодно надворі?
- Який стан неба?
- Яка температура повітря?
- Чи були сьогодні протягом дня опади?

2. Практична робота.

а) діти записують свої спостереження в зошити в календарі спостереження.

б) робота з класним календарем .

III. Мотивація навчальної діяльності

- Сьогодні на адресу школи надійшов електронний лист від Білочки.

Любі мої другокласники!

До лісу прийшла чародійка Осінь. Це моя улюблена пора року. Адже вона дарує багато грибів, які я надзвичайно люблю. А які тільки бувають гриби! Їх сила-силенна найрізноманітніших! Такі гриби привабливі, так цікаво їх збирати, - бо вони ж ховаються, ніби в піжмурки з тобою грають! Я назбирала багато грибів. Але не знаю як вони називаються, які з них їстівні, а які отруйні. Допоможіть мені зібрати в кошик лише їстівні гриби.

Ваша Білочка

-Дорогі дітки щоб допомогти Білочці треба старанно попрацювати. Тож беремося до роботи.

IV. Повідомлення теми і мети уроку.

- Отже, тема нашого уроку... (напис на дошці « Їстівні та отруйні гриби»)

v. Сприйняття й усвідомлення матеріалу.

1. Вправа «Сенкан»

- Зараз перевіримо, що ви знаєте про гриби?

Гриби .

Їстівні, корисні.

Сушаться, варяться, смажаться .

Вони всім нам потрібні .

-А зараз ми відправляємось у віртуальну подорож "Осінній ліс".

2. Відео "Гриби в Карпатах"

Джерело: (<https://www.youtube.com/watch?v=yK4KкypMvDY>)

3. Фізхвилинка (звучить «Звуки лісу»)

Дружно в ліс ми всі пішли,	— крокують
Скільки тут грибів знайшли!	— показ руками вправо, вліво
Ось опеньок, боровик,	— нахил вправо, вліво
Підберезовик, лисичка,	— присідають, збирають
Маслючок і печериця,	— оберти вправо, вліво, показують

Сироїжка й білий гриб!	– нахил вправо, вліво
В кошики гриби збирали,	– збирають руками
Доки повними не стали.	– показують повний кошик
Ще й побігали ми трішки,	– біжать
Натомили свої ніжки.	– навколо себе крутяться
Поверталися бадьорі,	– крокують
А про це вже знали в школі.	– машуть рукою привіт

- Діти, як дізнатися, їстівний чи отруйний гриб?(Перевірити)
- Як перевірити?(Відшукати інформацію в підручнику, енциклопедії, інтернеті)
- Якій інформації ми можемо довіряти?(В підручнику)
- Чому?(Тому, що перевірено)

5.Робота з підручником с.54-55.

- а) ознайомлення з порадами Їжачка Хитрячка;
- б) розгляд таблиці «Їстівні та отруйні гриби»:
 - будова;
 - розмір;
 - колір;
 - назва.

в) Флеш картка(медіаекспресія)

Джерело:(<https://www.youtube.com/watch?v=sWFfb8FwCHc>)

Як слід збирати гриби

(Розкажи своїм батькам)

-Слід бути дуже уважним при збиранні грибів! Не можна допустити, щоб зuboжили наші грибні багатства, тому під час збирання грибів грибники мусять дотримуватися таких правил:

- 1) Збирати тільки ті гриби, які добре знають.
- 2) Не збирати старі гриби та гриби, що ростуть на узбіччях доріг, біля сміттєзвалищ. У них може накопичуватися отрута.
- 3) Гриби слід обережно зрізати ножем, або викручувати із землі.
- 4) Не збивати неїстівні гриби – вони потрібні лісу! Ними лікуються тварини. Червиві гриби – це «будинок» для личинок комах. Наступного року на цьому місці виростуть молоді й нечервиві гриби.
- 5) Категорично забороняється збирати гриби учням початкових класів!

5. Розповідь вчителя про отруйні гриби.

- Діти, а чи знаєте ви,кому потрібні отруйні гриби? Хто ними харчується?

- **Отруйні гриби** приводять до отруєння, порушення здоров'я, навіть смерті людини, але їх споживають тварини (лосі, кабани, білки, миші).
- А ще гриби мають лікувальні та інші властивості.Погляньте на малюнок.

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

Групова робота

Створення інтелект-карти "Гриби"

VII. Підсумок уроку.

1. Рефлексія. (На дошці малюнок білки)

- А тепер ми можемо розказати Білочці про таке...

- Вчитель по черзі вивішує на дошку картки зі словами: **Що дізнався нового?, Що найбільше зацікавило? Що із вивченого хотів би розповісти друзям вдома?**
- **Відповіді учнів.**

VIII. Домашнє завдання.

С.54 –55 читати, розповідати.

Список використаних джерел та літератури:

1. Єлін Ю. Я., Коз'яков С. М. Гриби .
2. Гриби України: Атлас-довідник / За ред. В.П. Гелюти. – Київ.
3. Екологія грибів : моногр. / Г.Л. Антоняк, З.І. Калинець-Мамчур, Н.О. Бабич, Н.Є. Панас. – Львів.

4. Підручник *.Природознавство 2 клас Ірина Грущинська.*

5. <https://www.youtube.com/watch?v=yK4KkypMvDY> .

6. <https://www.youtube.com/watch?v=sWFfb8FwCHc>.

Кожанова Антоніна Юрївна

вчитель початкових класів, заступник директора з НВП Марганецької спеціалізованої школи I-III ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови

Марганецької міської ради Дніпропетровської області

Тема: Тварини. Різноманітність тварин.

Мета: формувати предметні компетентності; поняття «тварини – живі організми»; уявлення про значення тварин у природі і цінність їх для людей, про види тварин;

розвивати: спостережливість, критичне мислення, вміння працювати із різними джерелами, перевіряти отриману інформацію, відрізняти правдиву інформацію від фейків,

виховувати бережливе ставлення до тварин, комунікативність, толерантне відношення до чужих думок, вміння відстоювати власну думку.

Обладнання : презентація «Різноманітність тварин», малюнки тварин, довідники про тварин, інтернету, комп'ютер, проектор, телефони, кольорові олівці, маркери, фломастери, аркуші паперу А-4

I. Підсумок фенологічних спостережень.

Яка пора року господарює? Які ознаки цієї пори ви знаєте?

Гра. « Дикторів телебачення». Прогноз погоди.

«Диктори» вдома готують розповідь про погоду, користуючись сайтами GISMETEO або SINOPTIK. Завдання для всіх дітей-підтвердити або спростувати інформацію. Вчитель підводить до висновку, що будь - яку інформацію треба перевіряти - вийти на вулицю, подивитися на термометр,

визирнути у вікно. Що може бути, якщо синоптики помиляться?(В кращому разі-намокнемо, в гіршому- якщо не попередять про снігопади, цунамі, різке погіршення погоди-можуть загинути люди,тварини. Тому потрібно синоптикам завжди ретельно перевіряти всі дані)

II. Мотивація навчальної діяльності.

1.Проблемне питання. На дошці прикріплені малюнки різних тварин.

- Що спільного між цими малюнками?

Діти відповідають, що всі вони живі істоти, відносяться до живої природи і їх можна назвати одним словом «Тварини».

2.Вправа «Прогнозування».

-Про кого ми будемо говорити сьогодні на уроці? Що підказало тему уроку?

3.Інформаційне повідомлення вчителя .

Сьогодні ми детальніше познайомимося із царством тварин, знайдемо їх спільні ознаки, створимо хештеки та рекламу для захисту тварин..

З давніх давен люди вірили в богів – покровителів всього живого на Землі. Покровителькою рослин була Флора, покровителькою тварин –Фауна. Тому і стали називати рослинний світ – флорою, а тваринний – фауною. На земній кулі відомо близько двох мільйонів видів, а в Україні поширено близько п'ятдесяти тисяч видів. Тварини одного виду подібні, а тварини різних видів зовсім не схожі між собою або різняться.

4.Перегляд відео «Різноманітність тварин»

<https://www.youtube.com/watch?v=8uxBxfyhxcM>

Вчитель пропонує переглянути відео і записати на листках –«Знав», «Здивувало», «Сумніваюсь»

5. Вправа «Пошук»

Обговорення відео:

- Що вже було відомо? Звідки? Що нового дізналися?Що здивувало і захотілося перевірити? Як це можна зробити?

Якщо у дітей не виникло запитань, вчитель може сам поставити питання :

- Чи справді укус павука тарантула смертельно отруйний ?

Вчитель роздає довідники, якщо є можливість перевіряють достовірність інформацію у Вікіпедії. Відповідь діти шукають самостійно за допомогою телефонів, комп'ютерів або разом із вчителем.

Інформація для вчителя: (джерело: науково – пізнавальний журнал Пізнавайка):

«Сам тарантул навряд нападає на людину. Але до цього його можуть змусити дії самої людини, наприклад, якщо та випадково зачепить павука, останній в якості самозахисту може вкусити.

Укус тарантула для здорової людини не є небезпечним, винятком можуть бути діти і люди з алергічними реакціями, в таких випадках обов'язково необхідно звертатися за професійною медичною допомогою.

Симптоми укусу тарантула та їх наслідки можуть виглядати таким чином:

- локальним болем у місці укусу, почервонінням та набряканням.
- сонливістю, млявістю, загальним поганим самопочуттям.
- різким, але короточасним підвищенням температури.
- у деяких випадках може бути нудота і блювота.

В першу чергу необхідно промити ранку антибактеріальним милом та обробити антисептиком. Потім охолодити місце укусу з допомогою грілки з льодом і прийняти антигістамінні засоби. Пити багато рідини, але ні в якому разі не алкоголь, і звичайно ж звернутися за професійною медичною допомогою»

III Закріплення матеріалу.

1. Вправа «Хештеги»

Діти об'єднуються у групи за назвами тварин: звірі, комахи, плазуни, земноводні, риби. Вчитель дає завдання створити хештеги до головних ознак груп тварин, використовуючи для цього інформацію з підручника або довідників.

Інформація для вчителя. *Хештег або геитег (англ. hashtag, від hash — «символ ґратки», «октоторп») — слово або фраза, яким передує символ «#»*

(октоторп). Користувачі можуть об'єднувати групу повідомлень за темою або типом з використанням хештегів — слів або фраз, (але без пробілів). які починаються з #.

Хештеги дають можливість групувати подібні повідомлення, таким чином можна знайти хештег і отримати набір повідомлень, які його містять.

Приклад відповідей дітей:

Звірі#шерсть#вигодовують молоком

Риби#луска#головатулубхвіст#живутьвода#зябри#ікра

Птахи#пір'я#крила#яйця#зимуючіперелітні

Плазуни#рухплазуючи#тілолусочки#панцир#знищуютьшкідників

Земноводні #вологатонкашкіра#суша+вода#знищують шкідників

Комахи#шістьніжок#ноги#крильцяголовагрудичеревце

2.Вправа «Прогнозування» .

- Чи можуть тварини зникнути на Землі і з якої причини? Які будуть наслідки? Як попередити негативні зміни?

Учні розмірковують, аргументують свої думки, прогнозують.

Вчитель підводить дітей до висновків про необхідність збереження тварин, їх користь, бажання захистити від катастрофічних наслідків людської діяльності.

3.Вправа «Рекламна агенція».

Працюють групах, самостійно обирають про яку тварину буде йти мова в рекламі. *Завдання* – створити соціальну рекламу на захист тварин, вказати їх цінність, користь і небезпеки від їх зникнення. Нагадати про емоційність такої реклами.

IV. Рефлексія. Гра «Правда - неправда».

Якщо чують правдиву інформацію-піднімають палець вгору, неправду-палець вниз.

- Лиси живуть у лісі (ні)
- Дельфіни-це риби (ні,савці)
- Павуки –це земноводні (ні, окремий клас-павукоподібні)

- Кінь спить стоячи (так)
- Риби усе життя проводять у воді (так, але є риба ананас, яка може виходити на сушу і навіть лазити по деревах)
- Більшість плазунів – хижачки (так)
- Жаби-корисні земноводні (так)
- Кури не відносяться до птахів, бо не літають (ні, вони птахи).

Які твердження викликали у вас сумніви в достовірності? Як можна це перевірити? (звернутися до джерел-довідників, пізнавальних журналів, інтернету)

V. Підсумок уроку.

-Чи правдиве твердження, що півень не може себе назвати птахом? (Запитання на логіку і увагу). Сам не може, бо не говорить, а ми можемо – бо тіло вкрито пір'ям і має крила.

-Чи зможемо ми жити без тварин? Чому? Аргументуйте свою думку.

Нехай любов до тварин, спілкування з ними – стане вашою природною потребою!

Література :

Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Перекл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. — К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.

Канал Ютуб <https://www.youtube.com/watch?v=8uxBxfyhxcM>

Освітній проект «На урок» <https://naurok.com.ua/konspekt-uroku-prirodnavstva-dlya-3-klasu-na-temu-tvarini-riznomanitnist-tvarin-10077.html>

Вікіпедія: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Хеумез>

<http://www.poznavayka.org/uk/> Науково –популярний журнал Пізнавайка:

<http://www.poznavayka.org/uk/zoologiya-2/tarantul-velikiv-otruyniy-pavuk/>

Тугай Мар'яна Юрївна

Марганецька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 2

з поглибленим вивченням англійської мови

Марганецької міської ради Дніпропетровської області

Тема. Як охороняти зникаючі рослини.

Мета: поглибити поняття *рослини*; сформувати уявлення про значення як охороняти рослини, про особливості живлення і дихання рослин; ознайомити учнів із заповідними об'єктами України, метою їх створення, із заходами щодо відтворення і збереження природи; викликати бажання пізнавати і берегти природу; виховувати почуття гордості, обов'язку і відповідальності за збереження рослинного світу.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: роздатковий матеріал ,картинки, робота на картках, відеоролик.

ХІД УРОКУ

I. Організація класу

1. Привітання

- Діти паровозиком зі словами чух – чух – чух в'їжджають до класу. Вітаються.

- А де ви їдете?

- До країни Знань.

- Це далека країна. Пропоную зупинитись у славному місті «Жива природа». Я його правителька пані Флора хочу провести вас по місту. Пізнати його вам допоможуть « Чутливе вушко», «Гостре очко» і «Вправні ручки»

🌈 Я у матері - Природи

Донечка такої вроди,

Хто побачить хоч на мить-

Не міг забуть і розлюбить

Завжди замріяна , тендітна,

Ласкава , ніжна та привітна.

🌈 Хай буде добрим день, для вас, любі діти,

Вчимося світу ми радіти.

Дружно сонечку всміхніться,
Деревцям ви поклоніться
Ми природу поважаєм,
Залюбки її вивчаєм.

2. Лист очікування

- Діти у кожного на парті є квітка. Вона не проста, на ній зображена шкала очікування. А що таке «Шкала очікування?» Це те, що вас буде очікувати протягом уроку.

- ✚ Шкала знань;
- ✚ Настрою;
- ✚ Здоров'я;
- ✚ Очікування.

Давайте зараз ми з вами визначемо її. Яка оцінка у нас на початку уроку.

Добре, а що ви хочете дізнатися протягом уроку?

- поглибити знання про життя і будову рослин;
- з'ясувати, яке значення для людей мають рослини;
- навчитися помічати, що рослини – наші друзі і виховувати в собі бережливе ставлення до них.

II. Активізація опорних знань.

1. Хвилинка спостережень

- Яка пора року настала?
- Який зараз місяць?
- Що ви можете сказати про тривалість дня?ночі?
- Як змінилися рослини? Чому?

— Яка сьогодні погода?

2. Підбери фото до вірша і аргументуй свою відповідь

Послухай, як струмок дзвенить,
Як гомонить ліщина, -
З тобою всюди, кожну мить
Говорить Україна.
Послухай, як трава росте,
Наповнена дощами,
І як веде розмову степ
З тобою колосками.

- А ви хочете далі подорожувати?
- Так давайте ми з вами перевіримо як ви знаєте попередній матеріал, і якщо ви гарно справитесь то перейдемо до наступної нашої Станції.2

3.Перевірка домашнього завдання

- Що таке природа?
- На які групи вона поділяється?
- Усі живі організми вчені поділили на ...?

Вибери й познач правильні відповіді

1.Рослини живляться:

- А) тільки вночі
- Б) Тільки вдень
- В) і вдень і вночі

2.Цибулинами розмножуються:

А) картопля

Б) нарцис

В) полуниця

3) Своїх малят вигодовують молоком

А) плазуни

Б) звірі

В) земноводні

4) Про своє потомство не турбуються

А) звірі

Б) птахи

В) риби

5) До звірів, які все життя проводять на деревах, належать

А) білка

Б) хом'як

В) кажан

6) Першою ланкою в ланцюгу живлення завжди є

А) рослиноїдні тварина

Б) хижа тварина

В) рослина

- Розкажи, яке значення мають рослини у твоєму житті.

- Чому рослини називають зеленим дивом Землі?

- Скільки видів рослин росте на Землі, а скільки в Україні? (500 тис., 16 тис.)

III. Мотивація знань учнів

1. Вправа «Хмаринки слів»

- Відгадай за ознаками, про що йдеться.

- Для того, щоб дізнатися в які саме групі ви будете вам потрібно витягнути карточку. Ось так ви будете працювати в групах.

Карточка «Розумники»

«Шукачі знань»

«Природознавці»

2. «Мозковий штурм»

- Як зберегти живу природу постає у нас питання?
- Що для цього треба це робити?

3. Гра „Знайди зайве»

Гра „Знайди зайве”

- 1) Верба, корінь, тополя, яблуня.
- 2) Агрus, калина, квітка, малина.
- 3) Листя, подорожник, кульбаба, конюшина.

Ключ

1) спільне – дерева,	зайве – корінь;
2) спільне – кущі,	зайве – квітка;
3) спільне – трав’янисті рослини,	зайве – листя.

— Що є спільного між „зайвими” словами?

— Що це все рослини!

- Скажіть будь ласка куди заносять рідкісні та зникаючі рослини(Червона книга України).
- А, що треба робити для того, щоб такого не траплялося?
- А давайте ми з вами переглянемо відео, та ви скажете що за тема сьогоднішнього уроку.
- То яка тема сьогоднішнього уроку, на вашу думку?

(Проте як потрібно дбати про рослини, і для чого створюють заповідники).

Ми повинні так попрацювати, щоб до кінця уроку дізнатися для чого створюють заповідники, як дбати про рослин, і для чого це потрібно.

- Ключові слова нашого уроку:
- Чи є незрозумілі слова для вас?
- Давайте зараз візьмемо наші квітки та поставимо оцінку, яка вона у нас.

4. Новий матеріал.

- Перегляд відео « Природа»
(відео - <https://www.youtube.com/watch?v=f4TJyJBwIQ>)
- Давайте візьмемо шкалу, та поставимо оцінку.

5. Робота в групах

- У вас у кожного є маленькі книжки .
- Як вони називаються(Червона книга України)
- У кожного ряду є завдання представники зачитайте його.
- Ми з вами трішки попрацювали та дізналися багато нового, а для того щоб відновити квітку нам потрібно виконати її завдання.

Завдання I групи:

- Складіть розповідь про те, що могло б статися, якби на Землі зникли рослини.

Завдання II групи :

- Назвіть рослини, що потребують охорони. Обґрунтуйте, чому потрібно охороняти тварин.

Щоб ваші речення починалися зі слів «Я вважаю..»

«Я хочу вам довести..»,

«Моя думка така тому що...»

Завдання III групи.

- Складіть сенкан.

Природа

(два прикметника)

Три дієслова

Речення

Висновок

б. Фізкультхвилинка

V. Первинне закріплення

1.Робота з підручником.

- Давайте зараз з вами розглянемо малюнок на стр.130.
- Розглядаючи в підручнику зображення рослин, занесених до червоної книги звертайте увагу на позначки..
- І тоді ви зрозумієте який рівень небезпеки їм загрожує.

2. Робота з фотоколажем.

Давайте зараз знайдемо рослини

(<http://www.getloupe.com/v/y9501jxt>)

VI. Закріплення та узагальнення знань.

- Як ви вже говорили, що рідкісні рослини знаходяться в ботанічних садах та у Червоній книзі України.
- А зараз ми з вами побуваємо у різних країнах та дізнаємося багато нового та цікавого.
- А в цьому ви мені самі і допоможете.

1.Робота в групах« Розумники», «Шукачі знань», «Природознавці»

- Дослідники «Розумники »

Банан в дикому вигляді росте в Китаї, Індії, Африці. Це одна з перших культурних рослин тропічної Азії. Зараз вирощується не лише в Азії, але й у Центральній і Південній Америці, на Антільських островах. Ці гігантські трав'янисті рослини з величезним листям дуже швидко ростуть. Кожне стебло приносить гроно плодів тільки один раз, потім гине, а від кореня йдуть нові пагони. На Чорноморському узбережжі широко застосовується в садово-паркових ландшафтах. Там він цвіте, але не плодоносить.

Завдання: Визначте які рослини ростуть у лузі, хто їх вирощує.

- берізка
- абрикос
- помідор
- чистотіл
- ромашка
- дуб
- череда
- груша
- звіробій
- конюшина
- морква
- кульбаба
- слива

Дослідники «Шукачі знань»

Юка — уродженка пустель півдня Північної Америки. У неї довге вузьке шкірясте листя, зібране в широкі розетки на невисоких стволах. При цвітінні утворює на довгому квітконосі пишну кисть білих квітів, що за формою нагадують конвалії. Листя розходиться вгору, найчастіше віялом, і нагадують гострі списи. Тому індійці Мексики часто використовують юку як живопліт. Деревина ствола юки йде на виготовлення газетного паперу, з коренів отримують крохмаль. Мексиканці використовують юку при укусі змій:

гострий кінець листа вганяють у ранку, що викликає сильну кровотечу, разом із кров'ю виходить отрута.

Завдання: Визначте які рослини ростуть у саду та на городі, хто їх вирощує.

- Вишня
- соняшник
- ялина
- берізка
- абрикос
- помідор
- пролісок
- яблуня

Дослідники « Природознавці»

Суничник дрібноплодий — красиве вічнозелене дерево. Назву дерево дістало із-за деякої схожості плодів, які ростуть на рихлих звисаючих кистях, з ягодами суниці. Ці плоди їстівні, з них варять варення, виготовляють вино. Улітку дерево скидає кору. Листя тримається один рік і обпадає разом з корою. Якщо стоїть сильна посуха, то листя залишається на дереві ще на рік.

- яблуня
- огірок
- дуб
- гарбуз
- груша
- морква
- кульбаба
- слива
- буряк

2. Відпочинок - медитація під спокійну музику.

- А зараз ми з вами помедитуємо:

«Я — дерево. Я расту у лісі. Мої ноги — то коріння у прохолодній землі. Моє тіло — міцний стовбур, мої руки — тонкі гілочки. Вони підіймаються до неба, відчуваючи сонячне тепло, вбираючи його, воно розливається по всьому тілу. Я — дерево. Я бавлюся з вітром, який гойдає мої тоненькі гілочки. Я вмиваюся краплями дощу і радію його прохолоді».

— Чи змогли б люди і тварини жити без рослин? Доведи свою думку.

- Бережливе відношення до природи!

- Як ви розумієте вислів «Охороняти рослини — зберігати життя на Землі?»

- А я зірвав квітку — і вона зів'яла, потім піймав метелика — і він помер у мене на долоні. І тоді я зрозумів, що доторкнутись до краси можна лише серцем.

Йтиму садом, полем а чи лугом,

Буду я природі вірним другом.

Не стопчу навіть і трави.

Я скажу їй: «Зеленій, живи!»

Коли лісом буду я іти,

Теж посію зерна доброти.

Побажаю дереву і пташці,

Щоб віки жили у мирі й щасті.

VII. Підсумок уроку.

- Давайте візьмемо шкалу, та поставимо оцінку на кінець нашого уроку.

— Що нового дізналися?

— Чи справдилися ваші очікування?

— Яке значення рослин на планеті Земля?

— Як на вашу думку, чи змогли б тварини жити без рослин?

— Оцініть свою роботу на уроці.

— Ось і дійшли ми до кінця. Скажіть чи відновили ми квітку.

1. На завершення ви маєте можливість скласти комікс про рослини.

2. Домашнє завдання

- Ваше завдання створити самостійно буклет на тему : «Зникаючі рослини»

3. Заключне слово вчителя:

Вмійте природу любити,
Кожній стеблинці радіти.
В полі, у лісі, над яром -
Квіти, дерева і трави...
Цвіту не рви за даром,
Гілки не втни для забави.
Оберігайте ж повсюди
Шлях і стежиночку в гаї
Все це окрасою буде

Нашого рідного краю.

Дякую вам, діти, за урок!

ЛІТЕРАТУРА

1. *Байбара Н. М., Бібік Н. М. Я і Україна. 3 клас.* — К.: Форум, 2003.
2. *Бутрім В.Л.* Курс «Я і Україна»: цікава дидактика. — Х.: ВГ «Основа», 2004.
3. *Народ* скаже, як зав'яже: прислів'я, приказки, загадки, скоромовки.— К. : Веселка, 1985.
4. *Сухомлинський В. О.* Серце віддаю дітям. — Т. 3-5.
5. *Діптан Н.В., Хитяєва Л. П.* Я і Україна. Плани-конспекти уроків. 3 клас. — Х.: Ранок: Веста , 2004.
6. *Дидактична мозаїка: цікаве довкілля / уклад. Л. М. Римар, Ю. Є. Бардакова.* — Х.: ВГ «Основа», 2005.
7. *Наумчук В.І.* Завдання з природознавства. 2-4 класи. — Тернопіль: СМТ Астон,2003.
8. *Пометун О., Пироженко Л.* Інтерактивні технології навчання. Теорія, практика, досвід: Методичний посібник. — К.: АПН, 2004.
9. *Програми для середньої загальноосвітньої школи. 1-4 класи.* — К.: Початкова школа.
10. *Інтернет ресурси.*

Суха Наталя Леонідівна,

вчителька початкових класів

Марганецька спеціалізована школа І-ІІІ ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови Марганецької міської ради

Урок - конференція

Тема: Вода в природі. Властивості води.

Мета: формувати поняття про речовину в природі - воду. Сформувати уявлення про значення води в природі, про значення води для людини, трьох станах води та її властивостях. Розвивати спостережливість, уміння робити висновки.

Тип уроку: вивчення нових матеріалу.

Обладнання : відео , підручники, картки, матеріали для колажу

Хід уроку

I Організаційний момент.

II Мотивація навчальної діяльності.

Люди!

Я вам потрібна,

Мій стан – рідка, легка, як подих, і тверда.

Чуда

Краплинка срібна,

Хто не впізнав мене? Знайомтесь! Я – ВОДА!

Водень

І трохи кисню –

Для прохолоди, насолоди і пиття.

Білі

Снігів замети –

Це я, пухнаста і сипка, в зимовий час.

Хвилі

Морів планети

Для вас здіймаю на вітрах, лише для вас!

В росах

Між трав розлита,

Світанком неба в барви райдуги лечу,

В грозах

Палкого літа

Спадаю щастям життєдайного дощу.

В міру

Принад жадана,

В земному світі поряд з вами я живу.

В виру –

Стрімка, спонтанна,

Киплю, пульсую у джерелах, греблі рву!

Очі

Мої блакитні

Дивують всі безводні зоряні світи.

Хочу,

Земляни рідні,

Щоб ви любов мою зуміли зберегти.

III Вивчення нового матеріалу.

1.Актуалізація опорних знань.

Сьогодні ми поговоримо про речовину, яка знаходиться навколо нас і в нас.

Вона є у всьому: в землі, повітрі, рослинах і в тілі людини.

- Правильно . Це вода . Давайте згадаємо, до якої частини природи вона належить. (До неживої.)
- У якому вигляді зустрічається вода на Землі? (Сніг, лід, дощ, річки, моря , океани.)
- Якщо взяти до рук лід, що ви помітите?(Він стане водою).
- Як ви гадаєте , для чого потрібна вода?

2. Повідомлення теми і мети уроку.

Діти, сьогодні у нас незвичайний урок. Уявіть, ви знаходитесь в телевізійній студії, де проходить зйомка телепередачі « Найцінніші скарби Землі». Уявили? А ви – журналісти. До цієї передачі готувалися всі: і журналісти, і вчені спеціалісти, які підготували цікаві факти. Нам потрібно розібратися, чому вода - безцінна на Землі, взяти про її властивості, про значення її для життя людини. Зустрічайте наших вчених.

3. Повідомлення нового матеріалу.

Використання вправи « Навчаючись – учусь»

-Як відомо, зараз гостро стоїть проблема про навколишнє середовище. Чорнобильська трагедія, забруднення річок відходами промисловості, аварії на очисних станціях, забруднення повітря. Все це - екологічна проблема. Отже перше слово надається нашому екологу, який дасть відповідь на такі питання : «Чому вода безцінна?», « Як її берегти?».

Еколог. Вода – це найдивовижніша речовина на Землі. Це та вода, яка наповнює ріки , моря , океани, сніги , дощі. Без неї не жила б не тільки людина, а й все живе.

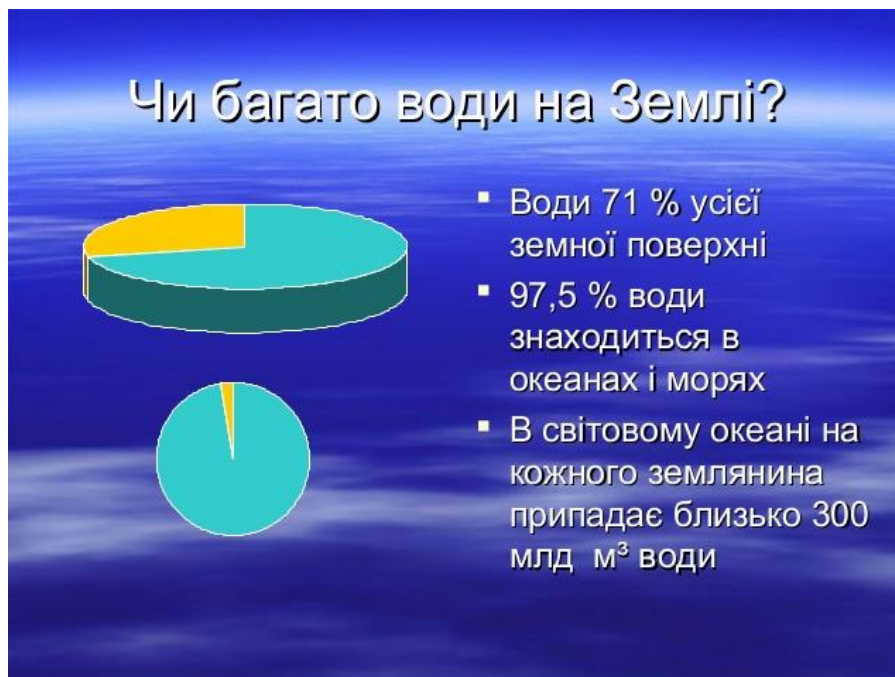
Вода потрібна не тільки для вживання і побутових потреб, а й для поливу всього живого. Вода працює і виробляє електрику на гідроелектростанціях. Але на жаль питної води на Землі дуже мало. І все ж річки, озера забруднюються стічними водами заводів, відходами транспорту. Мило, шампунь, порошок також є шкідливими для води. Воду треба берегти, адже кожна людина за своє життя випиває 25 тонн води.

Вчитель. Іноді ми воду зовсім не бережемо: з крана капає, чистимо зуби з відкритим краном. А на планеті більше 500 млн. людей страждають від її малої кількості. Є такі країни куди воду тільки привозять, вона ціниться дуже дорого. Перегляд відео. <https://www.youtube.com/watch?v=aRngJ1hXYag>

- Діти , цей кран ми в нашій передачі будемо намагатися закрити, відповідаючи правильно на питання.
- Чому вода одне із головних цінностей на Землі?
- Як треба берегти воду? (відповіді дітей)

- Молодці. Дякуємо екологу за цікаву інформацію.
- Перед вами модель Землі – глобус. Що можна сказати про воду дивлячись на глобус.? Відповіді.
- Діти, людина, яка займається наукою про водні ресурси, називають гідрологом. Слухаємо уважно знавця води.

Гідролог. – Якщо подивитися на глобус, то блакитного кольору найбільше. Це всі ріки, озера, моря, океани. Ви думаєте, що у нас дуже багато води? Але це не так. Як раз стільки, скільки потрібно, щоб Земля не замерзла. Сонце все літо гріє воду, а взимку вода віддає все тепло. Без нього все живе загине від морозів. Вчені вияснили, що на Венері і Марсі є пари води і кристалики води. А от на місяці води немає. На жаль питної води на Землі дуже мало.

4Створення проблемної ситуації.

На столі три стакани: сіль, цукор, пісок.

- Як ви гадаєте, що у стаканах.?

- Як ви думаєте ,чому цукор і сіль не видно у воді , а пісок видно.
- На ці питання нам відповідь людина , яка вивчає властивості води – фізик.

Фізик.

ВЛАСТИВОСТІ ВОДИ:

- не має кольору (але у товстих шарах має блакитний відтінок);
- не має запаху;
- прозора;
- кипить при температурі 100 °С;
- замерзає при температурі 0 °С;
- добрий розчинник;
- під час нагрівання розширюється;
- під час охолодження стискується;
- під час замерзання знову розширюється;
- на Землі існує в трьох агрегатних станах (рідкому, твердому й газоподібному);
- не горить
- текуча (у рідкому стані);
- має низьку теплопровідність
- найпоширеніший мінерал на Землі.

Питання журналіста.

- Якщо солоної води більше, можна з неї отримати прісну?
- Можна , вода випаровується , сіль залишається, а воду по краплинкам збирають.

Фізкультхвилинка .

<https://www.youtube.com/watch?v=0kYKCWa3ypc>

5 Лікар .

- Діти , я прийшов вам розповісти про те, що не тільки природа загине без води , а й людина. І я вам це зараз доведу.

<https://www.youtube.com/watch?v=dK6Zg-0YAPE>

V Узагальнення набутих знань

1.Інтерактивна вправа « Займи позицію»

Діти в групах де водо може бути другом, аде ворогом.

Вода – друг.

Вода – ворог.

Діти визначають значення води за двома підгрупами.

2 Інтерактивна вправа «Карусель»

Діти стають у два кола «рухоме» і «нерухоме» і задають один одному цікаві питання про воду.

3Створення колажу - пам'ятки « Збережемо воду чистою!»

Діти працюють у групах.

IV Підсумок уроку

Вправа « Мікрофон»

- Отже ми бачимо, що без води ніяк.
- Що нового для себе дізналися
- Виставка колажів.
- Яке значення має вода для людини?
- Отже ми бачимо, що без води ніяк.
- Що нового для себе дізналися?

Використані джерела:

<https://www.youtube.com/watch?v=dK6Zg-0YAPE>

<https://www.youtube.com/watch?v=0kYKCWa3ypc>

<https://www.youtube.com/watch?v=aRngJ1hXYag>

Новікова Анна Вячеславівна

вчитель початкових класів та курсу «Я у медіапросторі»

КЗ «Загальноосвітній навчальний заклад

I ступеня– гімназія № 39» Кам'янської міської ради

Тема: «Я – ВЕДУЧИЙ ПРОГНОЗУ ПОГОДИ. ПРОФЕСІЯ «СИНОПТИК»

1. Перегляд трейлеру до м/ф «Мінлива хмарність, часом фрикадельки»

Мінлива хмарність, часом фрикадельки

<https://www.youtube.com/watch?v=3o0uguzVK94>

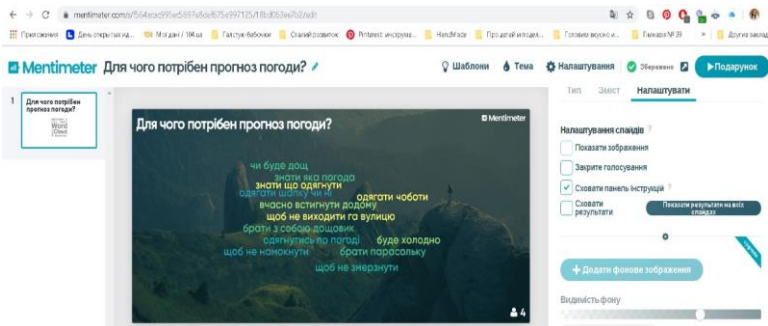
Вчитель задає питання дітям стосовно сьогodнішньої теми заняття, опираючись на відео.

2. Створення «хмари слів» в режимі on-line

Діти мають можливість використати свої смартфони та в режимі on-line надати свої короткі відповіді на питання «Для чого потрібен прогноз погоди?».

Посилання на сайт для вправи «Хмара слів»

<https://www.mentimeter.com/app>

3. Розмова з учнями про види прогнозу (день, тиждень, місяць)

Погода на тиждень, на 10 днів або на місяць показує тенденцію зміни погоди протягом декількох днів. Графіки температури, ймовірності опадів і атмосферний тиск покажуть повну картину погоди на 3, 10, 14 днів або на місяць. Великий спектр даних на різних сайтах – температура повітря, напрям і сила вітру, хмарність, види опадів і їх інтенсивність в місті – допоможе вам розібратися в погодній ситуації. Так само ви можете дізнатися час сходу і заходу сонця, тривалість дня, і в якій фазі знаходиться Місяць.

Існують сайти з аватарками (можливість вибрати хлопчика або дівчинку – відвідувача сайту). На такому сайті ви зможете швидко вирішити проблему «що вдягнути», чи брати з собою парасольку чи окуляри в залежності від прогнозу погоди. Щоденний прогноз погоди в потрібному місті допоможе вам не застудитися, якщо раптом до вечора буде різке похолодання, або посилиться вітер. Метеопрогноз на цьому сайті рекламується як найточніший і найстабільніший «на сьогодні, завтра і два тижні». Так само є функція погода у місті на вихідні для того, щоб вдало спланувати свій відпочинок. Дані про погоду з метеостанцій обробляються щогодини – це дає можливість надавати найточніший прогноз, аж до погодинної погоди.

Посилання на сайт:

<https://www.meteoprog.ua/ru/weather/Dniprodzerzhinsk/>

4. Перегляд сайтів прогнозу погоди.

Діти шукають різницю між різною подачею інформації про погоду на різних сайтах. Метою є обрати для себе один або декілька сайтів, які є найзручнішими та найінформативнішими.

*Учитель зауважує на тому, що для більшої ймовірності краще обрати для себе 2-3 сайти.

Прикладами таких сайтів є:

sinoptik.ua

<https://sinoptik.ua/>

gismeteo.ua

<https://www.gismeteo.ua/weather-kamyanske-11850/>

meteo.gov.ua

<https://meteo.gov.ua>

meteo.ua

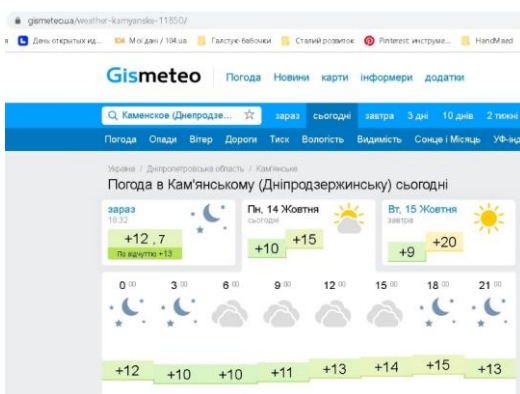
<https://meteo.ua/26104/kamenskoe-dneprodzerzhinsk>

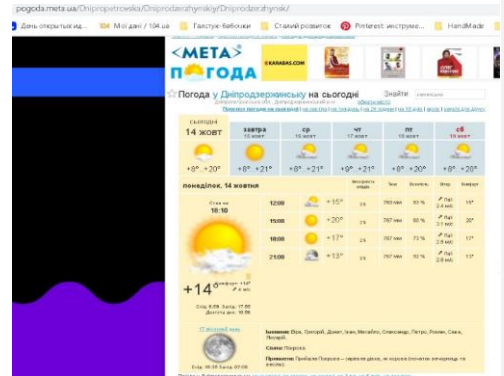
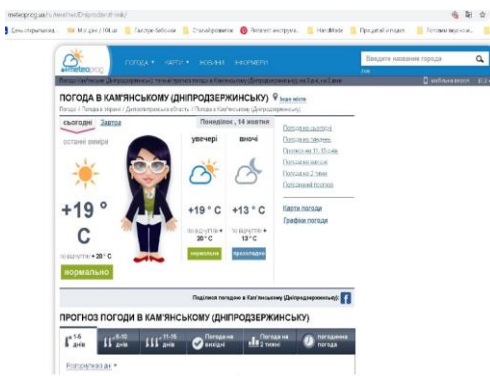
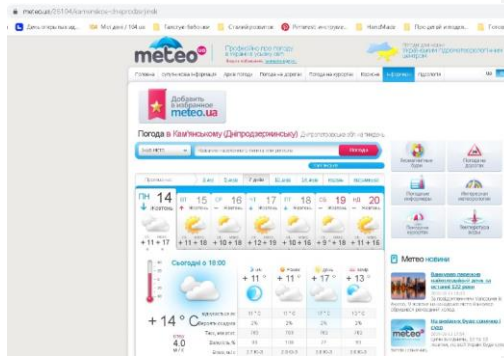
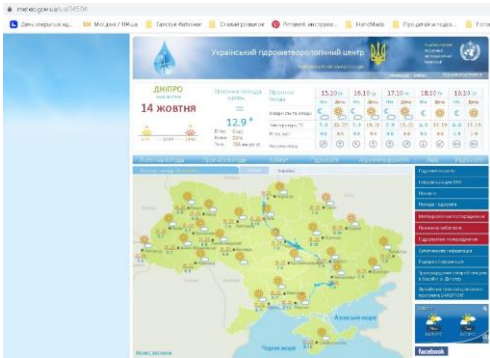
meteoprog.ua

<https://www.meteoprog.ua/ru/weather/Dniprodzerzhinsk/>

pogoda.meta.ua

<https://pogoda.meta.ua/Dnipropetrovska/Dniprodzerzhynskiy/Dniprodzerzhynsk/>

5. Перегляд відео з новинами прогнозу погоди

Діти переглядають відео для того, щоб ознайомитись з професією ведучого прогнозу погоди – синоптиком. З паузами та детальним обговоренням подачі інформації для телеглядача.

Приклади новин прогнозу погоди

Сьогодні по всій країні очікується хмарна погода

<https://www.youtube.com/watch?v=g6w-PwHfpkY>

Погода на 24 каналі

https://24tv.ua/pogoda_tag1205/

Про погоду у місті Кам'янське (з 10 хв. 35 сек.)

<https://www.youtube.com/watch?v=mMuLkITJo3o>

Прогноз погоди: в Україну повертаються дощі

<https://www.youtube.com/watch?v=ntwTTRZp8s4>

Прогноз погоди на жовтень 2019 року

https://www.youtube.com/watch?v=m2jrB7_7Ue0

Про погодні умови по всьому світу

«Погода на тиждень: синоптики прогнозують похолодання на всій території України»

<https://www.youtube.com/watch?v=rxXidwvAiA>

Метеозалежність: синоптики розповіли, якою буде погода у вересні

<https://www.youtube.com/watch?v=bFB8XGDoSBE>

Погода в Україні: синоптики обіцяють зливи, вітри та навіть заморозки

<https://www.youtube.com/watch?v=IfDi1RSRZ90>

«Синоптики розповіли, якою буде погода у вересні»

<https://www.youtube.com/watch?v=VrJ7zR7RBL4>

Про погоду у новинах ТСН

<https://www.youtube.com/user/tsnukraine/search?query=%D0%BF%D0%BE%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B0+>

6. Перші «Спроби пера» На основі переглянутих прикладів, діти пробують себе у ролі телеведучого/ої прогнозу новин. (У цій справі використовується екран телевізора, інтерактивна дошка або дошка з

паперовим варіантом подачі прогнозу погоди).

Матеріал надається у додатках.

Приклад тексту прогнозу погоди:

Погода в Україні у понеділок, 30 вересня, буде досить теплою. Бабине літо ще триває, правда, з осінніми дощами. Вони підмочать майже всі регіони, окрім залитого сонцем Півдня і захмареного Сходу.

Фактично по всій території України будуть однакові температурні позначки. Про це повідомляють синоптики Укргідрометцентру.

На декілька градусів вищою температура все ж буде на Півдні. Там стовпчики термометрів піднімуться до +23...+25 градусів.

А ось найпрохолодніше буде на Луганщині, Донеччині та Харківщині. Там температура повітря сягне +19...+21 градуса.

Вітер буде південно-західним, 5 – 10 метрів за секунду.

Увага! 30 вересня в західних областях можливі пориви вітру до 15 – 20 метрів за секунду, на високогір'ї Карпат – до 25 – 30 метрів за секунду.

У столиці останній день вересня буде дощовим, повітря прогріється до +19...+21 градуса.

7. Підведення підсумків. Створення у групах реклами сайту прогнозу погоди. Чому ми повинні обрати саме цей сайт?

В залежності від кількості учнів, діти об'єднуються у групи за принципом лотереї: тягнуть назву природних явищ (сонце, сніг, дощ, блискавка, хмара, град).

Приклад реклами:

Виходячи з будинку чи плануючи подорож, краще дізнатися прогноз погоди, щоб не опинитися в незручній ситуації без парасольки або легко одягненим в холодну погоду. Таким чином ви отримаєте тільки позитивні емоції від прогулянки, не турбуючись про атмосферні зміни.

Захотілося кинути все та виїхати за місто з друзями на риболовлю? Прогноз погоди на нашому сайті на 7 днів дозволить вибрати сприятливі погодні умови для максимального улову.

У наш час важливо бути освіченим. Тому потрібно виробити звичку щовечора переглядати погоду на завтра саме в вашому місті.

Саме наш сайт прогнозу погоди допоможе визначити температуру повітря, ймовірність опадів, дізнатися інформацію про швидкість і напрям вітру, атмосферний тиск і вологості, і як ці дані будуть змінюватися протягом дня.

І порада для всіх: **оберіть свій прогноз і ви ніколи на намокнете, завжди будете в теплі та комфорті!**

Філякіна Марина Юріївна,

вчитель початкових класів

Марганецька спеціалізована школа I-III ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови Марганецької міської ради

Тема. « Подорож до Лепбукляндії материків»

Мета. Узагальнити і систематизувати знання учнів за темою «Природа материків та океанів»; перевірити як засвоїли матеріал по даному розділу; формувати спостережливість та вміння аналізувати вивчене; розвивати пам'ять і мислення; виховувати самостійність, охайність, працювати в групах, отримання, зберігання, опрацювання і передавання інформації; виховувати наполегливість у досягненні мети, працелюбність, інтерес до вивчення інформатики, природознавства

Обладнання. Карта світу; роздатковий та дидактичний матеріал, матеріал, підготовлений учнями по кожному материках, відео, ватмани, шаблони для лепбуку; ноутбук.

Форма уроку. Урок-подорож

Тип уроку. Закріплення знань, умінь та навичок.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Дзвоник всім нам дав сигнал,

До роботи швидше в клас!

Біля парти станем чемно-

Плине час хай не даремно.

Будемо уважні і старанні всі,

Сядемо рівненько на місця свої.

II. Повідомлення теми і мети уроку

- Сьогодні у нас знову незвичайний урок. Ми ще раз здійснимо уявну подорож. І подорожувати ми будемо на цьому кораблі по материках та океанах. Уявіть, що ви туристичні агенти, і вам потрібно розказати про материки настільки цікаво і пізнавально, щоб всім захотілося побувати сааме там. В кінці нашої подорожі вас очікує сюрприз.

- Ви готові здійснити таку подорож?

III. Робота над темою уроку.

1. Старт.

- Щоб почати нашу подорож, виконаємо перше завдання.

Гра «Хвилинка спостережень»

- Яка зараз пора року?

- Як називається місяць?

- Який стан неба?

- Чи є вітер?

- А опади?

- Яка температура повітря?

- Чи були інші природні явища?

Ось і перша наша зупинка.

2. Щоб дістатися другого місця призначення, треба зіграти в гру .Гра «Зберемо валізу для подорожі».

- На який із материків нам потрібно взяти подані речі? (Парасольку, валянки, літак, пляшку із водою, панаму)

Під час відповідей дітей заповнюється таблиця на дошці.

Назва речей Назва материка Ми знаємо

Парасолька Південна Америка Найвологіший

Валянки Антарктида Найхолодніший

Літак Євразія Найбільший

Вода Австралія Найсухіший

Панама Африка Найспекотніший

- Молодці, вирушаємо у плавання!

IV. Примітка . Учні заздалегідь Були об'єднанні у 6 груп за назвами материків. Завданням кожної групи було пошук інформації про свій материк, який вони шукали на уроках інформатики, в бібліотеці, та самостійно вдома.

-Зараз ми з вами переглянемо відео , що таке леп бук, як його створювати.

<https://www.youtube.com/watch?v=xRRqIOk0vXg>

Отже, зараз кожна команда створить свій леп бук про свій материк. І це буде наша третя зупинка до Лепбукляндії .(шаблони, ватмани, роздатковий матеріал, клей, матеріали учнів вже підготовлені)

- 4. Фізхвилинка

Щоб нам трішки відпочити , давайте потанцюємо!

<https://www.youtube.com/watch?v=WHsuZgtaEPs>

5. Закріплення знань і використання медіа грамотності.

Для того , щоб потрапити на наступну зупинку, нам потрібно виконати останнє завдання. Вам потрібно прорекламувати свій материк, використавши інформацію, яку ви використали для створення леп буку.

реклама – це спеціальна інформація про осіб чи продукцію, яка розповсюджується у будь-якій формі та в будь-який спосіб з метою прямого або опосередкованого одержання прибутку

Мета реклами – привернути увагу, викликати інтерес, передати споживачеві інформацію і змусити його діяти певним чином.

Тобто, в нашому випадку, ви повинні викликати інтерес саме до вашого материка.

Презентування кожної команди.

V Підсумок уроку

-Ось ми і прибули на острів Лепбукляндія. зібрали всі можливі скарби. Виконали усі завдання.

-Чи вдалося успішно впоратись із усіма завданнями?

- На цьому наша подорож закінчилася. Ви всі гарно попрацювали на уроці. Показали свої знання та вміння. Тепер настала та хвилинка, щоб обміняти ваші скарби на оцінки і солодкі подарунки.

-Ви задоволені уроком та своїми успіхами?

-Молодці!

-До побачення!

Використана література: посібник « Медіаграмотність в початковій школі», підручник з природознавства Гладюк Т.В, ГладюкМ,М. , відео з інтернету

<https://www.youtube.com/watch?v=WHsuZgtaEPs>,
<https://www.youtube.com/watch?v=xRRqIOk0vXg>.

Ранкові зустрічі

Бурлака Олена Іванівна ,

вчителька Марганецької спеціалізованої школи I – III ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови

Тема: Як я отримую і сприймаю інформацію

(до інтегрованої теми місяці «Способи пізнання»)

Мета:

- створити умови для з'ясування змісту «способи пізнання»;
- сприяти формуванню навичок дізнаватися про навколишній світ;
- ознайомити учнів з поняттям «повідомлення», його видами;
- формувати вміння виділяти головне, актуалізувати, порівнювати, зіставляти;
- формувати групи компетентностей: інформаційну, загальнокультурну, уміння вчитися.

I. Вітання.

Треба разом привітатись:

Добрий день. Добрий день.

Дружно й весело сказати:

Добрий день. Добрий день.

Вправо, вліво повернутись.

Добрий день. Добрий день.

Один одному всміхнутись.

Добрий день. Добрий день.

Як вас, друзі, всіх багато

Синьооких і чорнявих,

Карооких і білявих,

І високих, і низеньких,
І товстеньких, і худеньких...
Всіх вас рада привітати
І найкраще побажати.
Добрий день!

II. Обмін інформацією. Тема дня «Як я отримую інформацію?»

1. Вступна бесіда

- Вже другий рік ми досліджуємо навколишній світ, проводимо досліді, експериментуємо. Що ми отримуємо завдяки спостереженням?
- Що таке інформація?
(**Інформація – це відомості, новини про події, предмети, явища.**)
- Якою може бути інформація?

2. Вправа «Асоціативний куш»

(правдива, неправдива, зрозуміла, незрозуміла, фантастична, сумна, весела...)

3. Перегляд відео.

[Корисні підказки. Правда чи брехня.](#)

- Яка головна думка цього повідомлення?
- Як називається придумана інформація?

4. Складання кінцівки до казки «Ріпка»

- правдива;
- неправдива;
- фантастична;
- весела.

5. Фізкультхвилинка.

Кіт збирався до роботи (потягуються),

Та завадили турботи. (Розводять руки в сторону)
Треба висушити хвоста, (Показують «хвіст»)
Накрутити вуса. (Обома руками підкручують «вуса»)
Почесати живота, (Погладжують живіт)
І помити писок. ((Витирають рукою ротик)
Цілий день такі турботи, (Розводять руки в сторону)
Що не встигнеш до роботи.

6. Введення поняття «Повідомлення»

Повідомлення можна передавати по-різному:

- текстами;
- числами;
- жестами;
- знаками;
- зображеннями;
- звуками;
- відео – повідомлення.
- Які помічники є у людини для отримання інформації?

(Органи чуття)

Одну і ту саму інформацію можна передати за допомогою різних повідомлень.

7. За допомогою повідомлень здійснюється обмін інформацією між людьми, між людьми та тваринами.

Які повідомлення може отримувати людина від домашніх улюбленців?

- кішка муркоче... (вона задоволена);
- собака гарчить... (попереджає, що захищає щось або когось);

- кіт умивається (чекай гостей);
- кішка вигинає спину... (вона налякана і готова захищатися);
- собака крутить хвостом... (він до вас приязно ставиться).

III. Групова робота . Робота з цеглинками Lego. (Домовляємося про відповідність кольору і виду повідомлення за способом подання.)

- Запрошення на день народження, відео дзвінок по Viberу, афіша і Палаці культури, цінник в магазині, жести мови глухонімих, схема евакуації з класу, дзвінок на перерву, спів пташок, перегляд мультфільму, новини спорту, учитель повідомляє учням про участь у Міжнародному конкурсі «Колосок».

IV. Теми для щоденника вражень.

- Сьогодні вранці ідучи до школи я отримав (отримала) повідомлення.....
- Найбільше мені сподобалося повідомлення про.....

Література:

1. Ранкові зустрічі. 2 клас. I семестр./ авт.. – уряд. С.В.Сигида. – Х. : Вид.група «Основа», 2019
2. Хвилинки здоров'я - щодня. 1 – 2 класи./уряд. В.П. Порошук.- Х.: Вид.група «Основа», 2018.

Автор Мамонтова Наталя Володимирівна.,

вчителька Марганецької спеціалізованої школи I – III ступенів № 2 з поглибленим вивченням англійської мови

Тема: Чи змінить добро твоє життя?

Клас : 2

Мета:

- **навчальна:** поглибити знання учнів про якості людської поведінки;
- **розвивальна:** розвивати вміння: самоаналізу поведінки учнів, спілкування, доводити власну думку, шукати потрібну інформацію, відрізнити добре від поганого;

– **виховна:** виховувати толерантне ставлення , ввічливість, доброту, скромність

Вітання

Доброго ранку – сонце привітне!

Доброго ранку – небо блакитне!

Доброго ранку – в небі пташки!

Доброго ранку – зелені дубки!

Доброго ранку – люди привітні!

Я всім бажаю щоб посмішки квітли!

1. Робота з календарем.

Розгляньте календар.

- Який сьогодні день? Місяць? Яке число? Хто з вас народився цього числа?
- Яка зараз пора року? Яка наступна пора року?
- Скільки місяців у році? Скільки пір року? Звідки ви це знаєте? Як можна довести правильність ваших відповідей?(підтвердження календар, погода надворі)

3. Вправа Криголам «Сонечко».

- Відчуйте в собі тепло та доброту.
- Потріть долоньки одна об одну, щоб відчутти ще більше тепла. А тепер «зліпіть» уявну кульку з вашого добра та тепла і «передайте» її своєму однокласнику. Подаруйте йому щирю посмішку . Вона поведе вас дорогою тепла, дорогою Добра.

4. Вправа «Коло Друзів»

- Запрошую вас у наше ранкове коло Друзів. Давайте візьмемося за руки і скажемо один одному добрі слова, комплімент.

5. Проблемне питання

- Чи змінить добро твоє життя?
- Що таке добро?
- Кому можна подарувати добро?

- Чи можна подарувати добро не тільки людині, але й тварині?

6. Методика «Речення з відкритим кінцем».

- Якщо б у вас була можливість перетворитися на Добро, щоб ви робили в образі Добра?

Добро

Я б жив, щоб Я б

зробив..... б

Я б знав, що..... Я б

мріяв, щоб

Я б побажав, щоб

7. Робота з дитячими книжками.

- На столі безліч відомих вам казок про тварин. Подивіться на казочки і назвіть, у яких з них добро перемагає зло. Як ви дізналися про це?

- Хто з героїв був добрий по відношенню до інших?

Іноді тварин називають нашими меншими братами. А брати, як відомо, потребують доброго ставлення до себе.

Про таке ставлення у своїх творах неодноразово говорив відомий український письменник та педагог Василь Олександрович Сухомлинський. Сьогодні ми прочитаємо одне з його оповідань про тварин та їх радощі, прикраси, пригоди і сподівання.

8. Читання оповідання учнями.

Кошеня за пазухою

У класі тихо-тихо. Третьюокласники самостійно розв'язують задачу.

Марія Миколаївна підійшла до Зіни. Дивним здалося їй, чому це дівчина заглядає за пазуху, щось ніби перекладає там з місця на місце. Учителька аж зворушилася, як на неї глянуло маленьке-маленьке кошеня. Визирнуло, побачило вчительку й заховалось.

Марія Миколаївна лагідно торкнулась до Зіниного плеча й по-змовницькому підморгнула.

Дівчинка зрозуміла: вчителька знає про її таємницю. Вона почервоніла, засоромилась, глянула вчительці у вічі. Марія Миколаївна приклала палець до вуст і похитала головою. Мовляв, мовчи. Зіна зраділа...

Наступного дня Марія Миколаївна відкликала Зіну в куток коридору й питає:

— Навіщо ти його вчора приносила до школи?

— Ой, пробачте... Не було нікого дома... а воно боїться саме залишитись...

Бесіда за почутим

— Яку живу таємницю приховувала Зіна?

— Яким ви уявляєте її кошенятко?

— У кого з вас дома мешкає таке саме маленьке кошеня?

— Чи знаєте ви, як потрібно піклуватися про нього? Розкажіть про це.

9. Робота з прислів'ями.

- Зберіть частинки прислів'їв, щоб утворилося ціле

Не той друг, хто медом маже, вірну людину.

Не варто з другом сваритися, а той, хто правду каже.

В лиху годину пізнаєм бо доведеться миритися.

10. Перегляд мультфільму «kitbull»

Обговорення.

- Чи були герої мультфільму добрими один до одного? Доведіть свою думку.

- Чи змінило добро життя героїв? Чим це можна підтвердити?

- Яке прислів'я можна підібрати до героїв нашого мультфільму?

Підбиття підсумків.

Література:

1. Віршовані привітання.
<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/virshovani-privitannya.html>
2. Оповідання В. О. Сухомлинського. <https://mala.storinka.org/василь-сухомлинський-оповідання-для-дітей>
3. Збірка українських прислів'їв. <https://mala.storinka.org/приказки-збірка-народ-скаже-як-зав%27яже.html>

4. Українські народні казки про тварин.

V. Медіаосвіта в позакласній роботі

Медіашкола- інноваційний підхід в організації додаткової освіти учнів під час роботи пришкольнього табору

Кожанова А.Ю.

Зміни, викликані впровадженням Концепції нової української школи, знайшли відображення в новому Державному стандарті початкової загальної освіти: наразі в нього включено компетентності, що входять до медіаграмотності. Це є підтвердженням того, що на сучасному етапі в Україні розпочався процес впровадження медіаосвіти на державному рівні. Зокрема, впроваджено обласний експеримент із медійної освіти на 2017–2021 роки «Створення системи шкільної медіаосвіти на основі принципів наскрізного навчання». «Медіаосвіта, як окремий напрям педагогічної діяльності, має забезпечити дитину необхідними вміннями безпечно взаємодіяти з телебаченням, інтернетом та іншими медіа, не зловживати і не шкодити власному розвитку і психологічному благополуччю. Вона сприятиме підвищенню стійкості школярів до інформаційних маніпуляцій і пропаганди, профілактики зловживань і деструктивних медіавпливів на дитячу психіку . Але як організувати роботу так, щоб на принципах добровільності, до процесу залучились майже всі школярі та вчителі – від першого до одинадцятого класу?

Виникла ідея поєднати спеціалізацію школи, медіаосвіту, інклюзивне навчання під час літнього відпочинку, коли б діти мали можливість не тільки відпочити, оздоровитись, але й у цікавій формі багато чому навчитись: взяти участь в тренінгах, роботі майстер-класів, студій, зустрітися з цікавими творчими людьми, переглянути фільми, обговорити та зробити вибір кращого фільму, створеного як професіоналами, так і самими учнями. Переглядаючи фільми на мовах оригіналу, робити їх переклад, що давало б можливість у веселій невимушеній атмосфері підвищити рівень знань

іноземних мов (англійської, німецької). Почали ми із складання плану роботи - намагалися охопити теми, які будуть зрозумілі дітям і дадуть можливість виготовити власні медіа продукти. Потім запросили місцевих майстрів, домовилися які майстер-класи вони проведуть, вибрали мультфільми для перегляду та домовилися із авторами про дозвіл на показ. Далі почали створювати групи за уподобаннями - вони були статичні (старші діти) та динамічні (початкова школа). Запросили дітей із інших шкіл. Всі дані узагальнили в плані роботи, визначили відповідальних. Так розпочала свою роботу мовно-медійна школа "ПОЧАТОК" на базі пришкільного табору «Веселка».

Кожен день мав свою назву : понеділок: «Штурм ідей», вівторок: «Від задуму до сценарію», «Критична Середа», «ДеДлайн ЧетВерГа», «Феєрична П'ятниця». Починався день із перегляду мультфільмів мовою оригіналу. Учням початкових класів зрозуміти зміст допомагали вчителі. Мультфільми добирали такі, під які можна було ще й вчити рухи. Потім всі бажаючі мали можливість вибрати майстер-клас за власним уподобанням. Працювали студії:

студія фотомистецтва – майстри - фотографи розповідали про правила портретної зйомки, селфі, створювали власні фото світлини;

студія тележурналістики - учні займалися формуванням навичок журналістської майстерності; проходили практичні заняття на базі телестудії ТОВ "Телерадіокомпанія МСТ", де учні оволодівали основами монтажу. обробляти фото, аудіо- й відеозаписи;

студія критичного мислення - головним завданням якої було розвиток вміння знаходити нестандартні рішення та їх практичного використання під час написання медіа текстів; озброєння учнів сукупністю знань про принципи журналістської діяльності, особливості журналістської професії, а також про професії, що мають безпосереднє чи опосередковане відношення до медіа;

студія анімації – анімація - мистецтво, що порушує усі існуючі стереотипи зображення, руху, створення образів, межі яких співпадають тільки з межами

уяви. Сам процес створення містить різноманітні заняття, такі, як літературні, музичні, акторські, режисерські, операторські, які допомагають створювати образотворчі образи та вносять в них новий сенс [3]; **студія акторської майстерності** – керівниками були випускники школи, відомі в місті актори, які передавали необхідні професійні вміння, переглядали та аналізували вистави в клубі, обговорювали їх; **студія перекладу** - учасниками були учні 8-10 класів, які перекладали тексти мультфільмів та озвучували їх під час перегляду в залі. Студія почала свою роботу за тиждень до відкриття літньої мовно-медійної школи “Pochatok”.

Кожен день був присвячений ознайомленню з одним із видів медіа текстів: **понеділок**— знайомилися із історією розвитку друкування та створювали власні книжечки малятка, лепбуки; **вівторок** – спробували себе в ролі героїв під час інсценування казок; імпрровізації; **середа** - **бібліотечний осередок** - провели екскурсію до місцевих бібліотек, ознайомилися із роботою бібліотекаря, побачили який різноманітний світ книжок ; змагалися у конкурсі малюнків на асфальті - «Улюблений герой мультфільма»;

четвер – **комікси**– знайомилися із історією появи коміксів, аналізували вже готову продукцію та вчилися виготовляти власні; **п’ятниця- підсумки роботи за тиждень**: перегляд готових робіт учнів та нагородження, танцювальний марафон (передача емоцій через музику та рухи). До роботи літньої школи були залучені її батьки разом з дітьми з особливими освітніми потребами. Літня школа надала змогу і практичним психологам, корекційним педагогам та логопедам поповнити свої знання під час тренінгового заняття “Діти з особливими освітніми потребами та організація їх дозвілля. Робота під час мовно-медійної школи дала змогу ознайомити шкільну спільноту із основами медіаграмотності, сприяла розвитку медіакомпетентності та критичного мислення учнів, вихованню

медіаграмотного здобувача освіти, який спроможний перетворювати інформацію в знання, формуванню творчого світогляду, інтересу до медіапродуктів, орієнтованих на дитячу та молодіжну аудиторію; формуванню вмінь і навичок комунікативно доцільно користуватися засобами мови в різноманітних ситуаціях спілкування; а також залученню школярів до створення власних медіапродуктів.

VI. Вправи для соціалізації дітей з особливими освітніми потребами.

Автор Козенко О.І.вчитель початкових класів м.Марганець

Найбільша цінність суспільства – людина. Кожна дитина по-своєму унікальна, і потреби кожної дитини специфічні. Дитина з особливими освітніми потребами на сучасному етапі розвитку суспільства розглядається як особистість, яка має ті ж права, що й інші члени спільноти, але через особливості індивідуального розвитку їй необхідно надавати особливі освітні послуги. Завдяки сучасній комплексній допомозі у дітей з особливими потребами спостерігаються позитивні зміни в особистісно-мотиваційній, пізнавальній, емоційно-вольовій сфері.

Вправи на тему: «Я серед однолітків»

Завдання: пізнання дітьми один одного, зняття бар'єрів у спілкуванні між учнями . Соціалізація дітей з особливими освітніми потребами.

Обладнання: м'ячик, аркуші паперу, різнокольорові крейди.

Вправа «Долонька»

Мета: Формування позитивного ставлення до себе

Ключові компетентності: Вільне володіння державною мовою.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 3 хвилини

Вихователь пропонує приготувати долоньки. Говорить:

« Зігніть свій мізинчик, якщо ви сьогодні дуже гарно виспалися і відпочили.

Зігніть безіменний палець, якщо сьогодні збудила рідна людина. Наступний палець згинає той, хто сьогодні хоч раз бачив чиюсь посмішку.

Наступний палець згинає той, хто сьогодні зустрів хоча б одного друга.

А тепер покажіть, що у вас вийшло,

Тобто, ранок уже вдався. Молодці.»

Вправа «Доторкнися до...»

Мета: Створення мотивації до пізнання самих себе, інтересу до іншої людини

Ключові компетентності: Соціальна компетентність.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 7 хвилини.

(Всі гравці вдягнені по-різному.) Ведучий говорить: «Доторкнися до...блакитного!». Діти повинні зорієнтуватися й знайти в одязі іншої дитини щось блакитне й доторкнутися до цього кольору.

Ведучий стежить, щоб доторкнулися до кожного учасника.

Вправа «Комплімент»

Мета: розвивати мову учнів,збагачувати словниковий запас,вміння спілкуватися

Ключові компетентності: здатність спілкуватися рідною мовою.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 5 хвилини.

Вихователь говорить:

«Хто з вас чув слово – комплімент. Що означає це слово" Сидячи в колі, всі беруться за руки. Дивлячись у вічі сусіду, говорять добрі слова. Той, кому говорять, киває головою й каже: « Дякую, мені дуже приємно.» Вправа проводиться по колу.

Вправа: «Квітка дружби»

Мета: Формування позитивного ставлення до оточуючих.

Ключові компетентності: Вільне володіння державною мовою, соціальна.

Кількість учасників: 12
Час проведення: 10 хвилини

Вихователь роздає учням паперові пелюстки. Завдання – написати побажання своєму другові з класу, можна намалювати його портрет. Друзі обмінюються пелюстками, утворюють квітку дружби на дошці.

Вправа: «Бартер»

Мета: створення мотивації до пізнання самих себе, позитивного ставлення до іншої людини

Ключові компетентності: Соціальна компетентність.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 7 хвилини

Вихователь говорить:

«Я на свої долоні кладу свою любов до вас, розуміння, терпіння. Ви на свої долоньки покладіть повагу. А тепер давайте з вами зробимо обмін(вихователь торкається долонь кожної дитини). Ось ми з вами здійснили бартер(обмін). Тепер ви маєте в своїх долоньках любов. Поділіться своєю любов'ю один з одним.» (Діти торкаються долонькою один до одного, діляться своєю любов'ю).

Вправа «Моя мрія»

Мета: створення мотивації до пізнання самих себе, позитивного ставлення до оточуючих.

Ключові компетентності: Соціальна компетентність.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 10 хвилини

Діти на аркуші паперу малюють свою мрію, потім з маленьких малюнків складають велику картину: « Мрії класу: » Вихователь говорить «Мрії здійснюються. Не бійтеся мріяти. Потрібно йти до мети цілеспрямовано прикладаючи зусиль. І нехай наш Господь нам допомагає.»

Вправа. «Серце класу»

Мета: створення мотивації до пізнання самих себе, позитивного ставлення до оточуючих.

Ключові компетентності: Соціальна компетентність.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 10 хвилини

Вихователь говорить:

« Як називають хорошу людину? (ласкава, розумна, добра, ніжна, сердечна). У хорошій людини добре, щире серце. Покладіть руку на серце та послухайте , як воно б'ється. Воно повне життя, добра, любові. Я принесла вам серце.

(З паперу вирізане велике серце. Вихователь вішає його на дошку.) Воно велике, ми всі помістимося в ньому. Візьміть фломастер та напишіть своє ім'я на ньому. Подивіться, у великому серці знайшлося місце для кожного з нас. Коли вам стане самотньо та сумно пригадайте. Що десь є велике серце, в якому є місце для вас.» (Діти хором читають речення, написані на дошці). Я частина нашого класу. У цьому серці знайшлося місце для кожного учня нашого класу. У серці нашого класу знайшлося місце і для мене. Я дуже хороший. Я вірю, що я люблю й мене люблять.

Вправа «Запашні кольори»

Мета: Створення мотивації до пізнання самих себе, інтересу до іншої людини, формувати знання про джерела інформації

Ключові компетентності: Соціальна компетентність.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 7 хвилини.

У ведучого знаходяться картки з різними ароматами (ваніль, часник, полуниця, лаванда, перець тощо.) Кожна картка має колір відповідний аромату . Дітям пропонується запам'ятати аромат, співставити його з

кольором. Потім із заплющеними очима відгадати , що це за аромат, який колір картки. Вихователь запитує:

« Що допомогло відчутти нам аромат?»

Вправа «Відгадай за дотиком»

Мета: Створення мотивації до пізнання самих себе, інтересу до іншої людини, формування поняття про органи чуття

Ключові компетентності: Соціальна компетентність.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 7 хвилини.

Ведучий пропонує дітям заплющити очі й , підходячи до кожного, дає змогу доторкнутись до різних поверхонь : (тактильні картки, вата , мотузка, наждачний папір, крупа, хутро, фольга...)

Діти повинні здогадатися , що це і розповісти про відчуття. Які виникали в них під час доторкання до різних поверхонь.

Релаксація : «Я – вогонь.»

Я – вогонь. Я вдихаю тепло й піднімаюся високо - високо над землею. Я вільний. Я лечу.

- За допомогою чого ви змогли впізнати предмети?

Вправа «Що звучить»

Мета: Зняття психоемоційного напруження, розвиток логічного мислення, формування поняття про органи чуття.

Ключові компетентності: здатність спілкуватися рідною мовою.

Кількість учасників: 12

Час проведення: 5 хвилини.

- Ведучий демонструє дітям дзвіночок, барабан, брязкальце, бубон, папір...та звуки які видають ці предмети. Діти з заплющеними очима слухають звуки . По команді ведучого відповідають , що це було . Ведучий запитує:

- «Як ви відрізняли звуки? Що вам допомагало відгадувати? Які звуки були приємні, а які ні?»

Вправа «Я малюю сміх»

Мета: формування позитивного ставлення до себе та до однокласників.

Ключові компетентності: соціальна компетентність

Кількість учасників: 12

Час проведення: 7 хвилини.

Вихователь говорить:

«У вас сьогодні були гарні усмішки, сміх розсипався по класу. А я його ловила. Ось, що в мене вийшло. (Вихователь показує плакат з різнокольоровими плямами.) Намалюйте сміх

- Якого кольору сміх? (Різнобарвний. Різнобарвної веселки.) Чи обов'язково малювати губи, очі? (Ні, можна намалювати сміх плямами.)

- Поки ще не висохли фарби, зігніть аркуш навпіл. - Кого ви бачите? (Метелика, ліс, собачку...) Давайте разом складемо казочку про задоволеного метелика. - Від чого метелик був задоволений та радісний?» (Презентація казочки.)

Література:

1. Шибутани Т. Социальная психология. - Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. - 544 с.
2. Москаленко В.В. Социализация личности. - К.: Вища школа, 1986. - 200 с.
3. Безпалько О. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях. Навчальний посібник - К.: Центр навчальної культури, 2003. - 134 с.
4. Савченко С.В. Социализация студенческой молодежи в условиях регионального образовательного пространства [Текст] / С.В. Савченко. - Луганск: Альма Матер, 2003. - 406 с.

5. Сабат Н. Соціально-педагогічний аспект інклюзивного навчання // Соціальний педагог. - 2008 - №3. - С. 42-46.
6. Мігалуш А.О. Інклюзивна освіта - шлях до всебічного розвитку дітей [Текст] / А.О. Мігалуш // Соціальний захист. - 2009. - № 1. - С. 15.

VII. Післямова

Наведені в посібнику матеріали складають змістову канву для методичної творчості вчителя у відповідь на потреби дітей і батьків, зумовлені інтенсивним входженням суспільства в цифрову епоху. Інформаційне суспільство в процесі своєї подальшої цифровізації створює все більше викликів розвитку дитини, тому освітнє середовище не тільки має використовувати сучасні можливості інформаційно-комунікаційних технологій, але й сприяти формуванню необхідних психологічних новоутворень у дитини, щоб захистити її і зробити здатною безпечно взаємодіяти з кіберпростором.

Сучасна медіаосвіта ґрунтується на наукових положеннях медіапсихології, доказових експериментах і багаторічних апробаціях. Проте головним принципом розвитку медіаосвіти є уважне дослухання до потреб, які виникають у дитячих практиках, у їхньому споживанні медіа і діяти на проактивно, прогнозуючи наперед і відповідно організовуючи медіаосвіту. – Пм'ятаймо, лише частина дитячої взаємодії з медіа зумовлена її власними потребами, а велика частка – нав'язана, інколи не виправдано, зовнішнім оточенням – медіаіндустрією, непоінформованими батьками, хвилями дитячої моди тощо. Тому метод долідження-спостереження, з якого починається спільна подорож вчителя з дітьми на медіапланету, так само як дітям, ми пропонуємо і собі. Продовжуємо досліджувати дитячі практики і медіапедагогічні знахідки, бо в цьому процесі ми і себе краще пізнаємо в цьому світі, що так швидко змінюється інформаційно-комунікаційними технологіями.

Кожен вчитель сьогодні – це надзвичайний посол усього людства в майбутнє. Організація медіаосвіти стає ресурсом розвитку нової української школи, дає дітям відповіді на питання, що їх хвилюють. Від того, чи зрозуміють і приймуть діти цінності істини і добра, втілюватимуть у своїй медіаторчості та інформаційних вчинках, визначатиметься існування людськості.

